

Бібліотека журналу

УКРАЇНИ
Військо

Жанни
ПРОРОЦТВО

історії українських воїнів

КНИГА 4

ПРОРОЦТВО ЖАННИ

історії українських воїнів

КНИГА 4

821.161.2'06-94:355.422АТО(477)

П41

П41 Пророцтво Жанни. Історії українських воїнів.

За загальною редакцією Валентина Буряченка — К.: Військо України, 2018.
— 224 с.

На кинуті їм в обличчя слова: «Жінкам не місце на війні» вони з особливою наполегливістю копатимуть два окопи замість одного, намотавши бинти на криваві мозолі. Випереджаючи хлопців на полігонах, лягатимуть під танки, набиватимуть синці, плестимуть маскхалати та сітки, виноситимуть з-під обстрілу пораних, іноді плакатимуть від болю і розпачу, та тільки тихцем, щоб ніхто не бачив, і тут же, витерши сльози, ставатимуть ще сильнішими, витривалішими, непереможними. Кидаючи виклик війні, вони вітають життя!

Ця книга — спецпроект журналу «Військо України» «Історії українських воїнів». Матеріали, які увійшли до видання, розміщені в певній хронологічній послідовності. Тому військові звання, посади, власні назви відповідають часовому проміжку на момент їхнього написання.

© В. Буряченко, вступ, загальна редакція, 2018

© В. Петровський, О. Панченко, А. Мирончук упорядкування, 2018

© О. Панюков, В. Соколік, В. Ворончук, дизайн, 2018

© Журнал «Військо України», тексти, фотографії, 2014-2018

© Журнал «Радуга», 2018

ISBN 978-966-281-103-2

Хвиля потужного обстрілу накрила розвідників з головою, коли ті поверталися із завдання. Не чекаючи команди, усі вони швидко попадали на землю, міцно притиснувшись до рідної. У повітрі стояв запах пороху, який не встигав розвіятись. Дерев безжально хльостало, відриваючи від них шматки кори. У напівоголених стовбурах позастрягали кулі, нагадуючи шипи троянд. Коли ж нарешті, здавалося, настала тиша і бійці полегли зійхнули – відкрив вогонь ворожий снайпер, який ось уже тиждень дощукає українцям.

– От наволоч! – не витримав хлопець зі Львова, кременний розвідник років сорока п'яти: – А щоб у тебе очі повилазили, а в горлі пір'я поросло! А щоб твоєю мордою просо молотили! А щоб тебе дверима притиснуло!

Широку усмішки осяяли втомлені обличчя бійців.

– Івасю, какой шикарний у Вас фольклор! – вдаючи серйозність, оцінив талант побратима Яша з Одеси.

Той витер рукавом спітніле від пересердя обличчя і ствердно кивнув головою. Ворог якраз перестав стріляти.

– А ти єго такі напуга-ал! – продовжував глузувати одесит.

Та всі добре розуміли: снайпер чекає своєї миті.

– Как говорят у нас в Одессе, под лежащей камень портвейн не течёт. Надо что-то делать, «Петровіч!» – звернувся до командира негмамовний боєць.

Команда: «Чекати!» неабияк здивувала і збентежила всіх. Раптом з боку ворога пролунав постріл. За ним миттєво другий, але вже з боку розвідників. І запанувала тиша. Хлопці здивовано переглянулися: хто стріляв?

– Це наші снайпери завалили їхнього, – спокійно промовив командир, спинаючись на ноги та неквапом обтрушуючись: – Один

боєць, мабуть, імітував «живця» – я помітив неподалік блиск дзеркальця, а другий виконав почесну місію під назвою «Аміль». Тепер второпали? Ходімо привітаємося з нашими рятівниками!

Побачивши двох снайперів, розвідники широко розвели руками: «Ну, мужики, ви й відчайдухи!» Підійшовши до них ближче, «Петрович» оторопів – стрільці були трішки схожі на... дівчат. Ні, перед ним, дійсно, стояли дівчата!

– Отакої! – не зміг стримати свого подиву командир розвідників, та швидко опанував себе і під загальні вигуки чи то здивування, чи то захоплення додав: – Ну що ж, схилиюся перед вашою відвагою, леді!

Не зміг змовчати й одесит. Красномовно жестикулюючи руками, він вигукнув: «Нєт, я слышал, что женщины стреляют глазами, но чтобы так буквально!» Неговіркі дівчата лише всміхнулися, збираючи свої обладунки...

...Це одна із численних історій про подвиги українських жінок, які увійшли до цієї книги. Намагаючись заховати свою дівочу вроду за камуфляжем, сьогодні вони поряд із чоловіками самовіддано захищають свою землю, свій дім, своїх дітей, долі народжених і ненароджених українців. Юлія Матвієнко – професійний снайпер, який крізь приціл своєї гвинтівки пильнує, аби смерть не долетіла до наших хлопців. Юний медик Катруся Луцик на своїх плечах винесла з поля бою понад сотню поранених. Кухар Олена Бурзак каже, що годуватиме хлопців до перемоги, бо «кожну справу треба доводити до кінця, як і кожну страву – до повної її готовності». А кадровий офіцер Жанна Олещенко, яка пройшла найгарячіші точки на Сході, має пророчтво: Україна переможе і синьо-жовтий прапор знову замайорить над визволеними Кримом та Донбасом!

І зірвуть хлопці 101-ну троянду для своєї рятівниці Катрусі, як вияв чоловічої поваги до відважних своїх українок!

Головний редактор журналу «Військо України»
полковник Валентин Буряченко

КРІЗЬ ПРИЦІЛ «РИЖОГО АНГЕЛА»

*Роби все, що можуть чоловіки, роби краще за них,
заслужи їхню повагу... Через синці, через страшно,
коли боляче, нігті прощавайте, дзеркало загубилось...
Але це того вартує. І в нас, жінок, є форма... Коли думаєш,
що ось-ось здохнеш, включається друге дихання.
Так природа задумала, ми – витриваліші...*

Юлія Матвієнко («Білка»)

Очікуючи коли ж відкриється оте друге дихання, Юлія вперто продовжувала копати окопи. Тупа саперна лопатка немов з останніх сил доводила землі, що вона ще на щось здатна. Це ж доводила й дівчина. Долаючи нестерпний біль через мозолі на долонях, які лопнули та кровоточили, вона з особливою злістю все глибше вкопувалася в ґрунт, відкидаючи землю на бруствер та з-під лоба зиркаючи на заступника комбата. «Ось тільки не говори мені, що жінкам не місце на війні, – подумки сперечалася з ним Юля. – А де їм місце? На кухні?! Кашки-борщики – так?! Коли ворог біля воріт, коли гинуть чоловіки, діти, а ми – кашки-борщики?! А-а, мовчиш! Не знаєш, що й казати?! Стоїш собі, дивишся... Ну так дивися, дивися, на що здатні жінки!»

Її рухи стали жвавішими, кудись поділися біль, утма – робота закипіла! Заступник комбата, який до цього лише тихо спостерігав за всім цим не надто жвавим процесом, від несподіванки щиро заблимав очима:

– Матвієнко, де ти сили знайшла?! Невже волонтери разом з гуманітаркою з дому привезли?

– Так, – оцінила жарт майбутній снайпер Юлія, – саме в яблучко!

Мине трохи часу й офіцер зізнається вже досвідченому бійцю Юлії Матвієнко: «Це все, що я міг для вас тоді зробити, дівчата. Максимально підготувати, щоб ви вижили на цій війні!»

Сьогодні Юлія – професійний снайпер, жінка-легенда. Хтось за моторність і рудий колір волосся називатиме її «Білкою», а хтось – своїм «Рижим ангелом», який крізь

приціл снайперської гвинтівки пильнує, аби смерть не долетіла до наших хлопців.

НЕПРОСТЕ РІШЕННЯ

Старший солдат аеророзвідки Юлія Матвієнко за роки війни на Сході стала для країни, мов славнозвісна Людмила Павличенко, символом мужності, жертвності й героїзму. Взірцем того, яким має бути справжній воїн. Вона – одна із жінок-воїнів, яких Президент України відзначив орденом «За мужність», героїня документального фільму проекту «Невидимий батальйон». Але це все тепер, а раніше Юлі довелось пережити чимало.

– Я довгий час жила у своєму маленькому світі, який так старанно намагалася будувати, але коли на Майдані побили студентів, раптом все те, про що мріяла, стало таким незначним. Потім – вбиті та поранені. Тоді я не дуже знала, як можу допомогти, бо маю двійко діток, і не розуміла, як їх залишити. Але треба було щось робити, – розповідає Юлія.

Жінка пригадує, як її чоловік разом з товаришами ходив чатувати Запорізьку ОДА. У місті чекали, що можуть почати захоплювати адмінбудівлі та вивішувати чужі прапори. Всі готувалися обороняти свою землю, свій дім, свою сім'ю. І якось так сталося, що жителі прифронтового міста стали родиною, в якій сталася біда. Почали привозити загиблих зі Сходу. Перші «двохсоті» батальйону «Донбас» – п'ятеро... Вони знали, що загинуть, але

забезпечать відхід поранених побратимів. Був травень 2014-го. Все тільки починалося... Потім був Іловайськ. Жахливі втрати, поранені, вбиті, зниклі безвісти. Юля разом з іншими жінками плела маскхалати та маскувальні сітки. Допомогали всі – діти, молодь, звичайні жінки та бабусі. Люди гуртувалися, ніхто з них не міг залишатися осторонь. У той час Юля як волонтер їздила з допомогою на передову.

– Ми їздили по багатьох підрозділах і знали про хлопців трішечки більше, ніж їхні родини. Тоді не всі говорили рідним, де вони, щоб ті менше переймалися, а ми повинні були знати, бо коли щось станеться, ми мали їх знайти, – пригадує Юлія. – Потім було Дебальцеве. Знову загиблі, полонені, знову розпач рідних. Траплялося навіть таке, що волонтери артилеристів зв'язувалися з волонтерами піхоти, аби ті уточнювали інформацію для корегування вогню. Різне було. Але щоб ми не робили – хлопці гинули. Тоді й вирішила, що найліпше, чим зможу допомогти – це просто стати поруч зі зброєю.

НАВЧАЛАСЯ-СТАРАЛАСЯ

У березні 2015 року Юлія підписала контракт. Період підготовки виявився для «Білки» своєрідним полем бою, а радше – полем болю, де вона доводила, що здатна на рівні із чоловіками боронити свою землю.

У перший день дівчина побачила автомат, а ввечері вже складала та розбирала його під секундомір, споряджала магазин, вкладалася в необхідні нормативи. Вранці побачила смугу перешкод, а вже ввечері долала її на час, зранку видали затуплені саперні лопати, а до вечора – викопаний один окоп лежачи, другий – стоячи. Бігала, стріляла, повзала, кидала гранати. Не жалілася. «Білка» так ненавиділа заступника комбата, який говорив, що жінкам не місце на війні, що копала два окопи замість одного. Навіть коли від тупих лопат кровили мозолі, намотувала бинти та далі копала. Було дуже важко, іноді на тренуваннях навіть непритомніла, але як приходила до тями, знову вперто продовжувала навчання. Така наполегливість, постійні синці, збиті коліна та лікті, вибиті плечі у хлопців викликали повагу, вона не хотіла від них відставати.

– Навіть на полігонах це спрацьовувало. Коли треба було пройти обкатування танком, перші лягали дівчата, і ніхто з хлопців вже не міг сказати, що не може чи не хоче. І так постійно було на всіх тренуваннях.

БОЙОВЕ ХРЕЩЕННЯ

Після півторамісячної підготовки «Білка» була поруч

з бійцями – як санінструктор і позаштатний стрілець. Неспокійні Талаківка, Гнутове, Павлопіль. До боїв новобранців, звісно, не допускали, вони тільки вели спостереження чи займалися пошуком вогневих позицій противника, коли було тихо. На бойове чергування виходили щоночі. Звісно, траплялося бути обстріляними та й самим відкривати вогонь. Але, на думку «Білки», це не могло було назвати боями.

– У нашій роботі мало що, мабуть, можна назвати боями. Коли ти лежиш, а в тебе над головою з АГСа «дещо» летить та падає за 50-100 метрів від тебе. Протиш: «Дозвольте відповісти!», а тобі команда: «Лежати!» «Ок, лежати – то лежати! Тож втискаєшся в землю і лежиш, а зранку повзеш додому. Це бій? Не знаю, але така в нас робота. Бути снайпером – означає бути невидимкою. Годинами, а то й цілими днями, у дощ, мороз чи спеку лежати на землі. Лежати так, ніби тебе не існує, – говорить Юля.

Перше бойове хрещення як снайпера в «Білки» видалося нелегким. Бійці вийшли в розвідку. Особливість місцевості не дозволяла їм побачити ворога. А вона побачила. Наших було значно менше. Рація не працювала. Ні докричатися, ні попередити. Ще мить – і їх виявлять... «Боже, що ж робити?!» – пульсувало у жінки в скронях. Зібравши всю волю в кулак, Юля вирішила відкрити вогонь. Золоте правило одного пострілу тут не спрацювало б – навпаки, треба було багато стріляти, аби ворог не зміг підняти голови. І вона це розуміла, як розуміла і

те, що вночі, тільки-но почавши стріляти, вона стає гарною мішенню для противника. Але іншого виходу тоді не було... Тому пострілів було багато, аж поки «Білка» не почувала, що наші вдома.

А ще в пам'яті Юлі назавжди закарбувався один з виходів. Тоді вона та двоє хлопців потрапили під обстріл.

Чоловіків поранили. «Важкого» вона відтягнула в окоп, другого перев'язала, але йти він не міг. Першому ставало дедалі гірше, а обстріл не припинявся. Жінка розривалася між пораненими. Думка, кого їй евакуювати, вганяла її в розпач. Адже тягти одного побратима довелося б 1,5 кілометра, а за цей час стан другого може значно погіршитися. Тож вона прийняла рішення дочекатися допомоги. Обняла важкопораненого, який уже втратив свідомість, лежала і тихенько молилася, плакала від безвиході, щоб другий не почув і не зрозумів, що Юля вже не знає, як допомогти. Коли прийшла допомога, хлопці лише повторювали: «Подивись на себе, тебе не зачепило? Пробач. З нами все буде добре». Тоді «Білка» зрозуміла, що в цій війні були і будуть загиблі, але з тим нічого не вдієш. Та коли в тебе на руках поранений, а ти в розпачі розумієш, що зробила все можливе і тепер від тебе вже нічого не залежить, це по-справжньому жахливо.

«БИЛА МЕНЕ МАТИ...»

Чоловіки, які несуть службу поруч із Юлією, вже звикли до свого янгола-охоронця. Хоча «Білка» – вродлива жінка, на передовій вона мусила про це забути і заховати свою руду вроду під камуфляж. Адже важливо, щоб ворог не розглядив у ній жінку.

– Сепар ненавидить нас. Йому байдуже: медик чи зв'язківець. Він усюди бачить батальйони дівчат-снайперів. Тому навіть хлопці, в яких доводиться

працювати, не завжди знають, що я жінка. Але коли впізнають, стає трохи веселіше. Вони впевнені, що коли навіть дівчина тут, то все неодмінно буде добре, – посміхається Юля.

Одного разу в підрозділі, де мала працювати «Білка», її інструктував чоловік, що за віком міг бути її батьком. Він усе показував, давав настанови, але коли настав час працювати, Юля жіночим голосом попросила його та бійців заховатися у бліндажі. Вона знала, що зараз у них «полетить» усе. Чоловік, аж замлів. Він лише тепер зрозумів, що перед ним – жінка. На очах виступили сльози: «Доцю, ти що, я нікуди не піду, дозволь я залишусь. Як я тебе покину? Я буду подавати тобі патрони, буду допомагати, буду робити те, що скажеш! Не проганяй! Ти тут, а я буду ховатися? Доцю, тільки не проганяй...» Він вмовляв і вмовляв.

Жодні слова «Білки» не змусили його відправитися у бліндаж. Він залишився поруч, тримав патрони. Потім закричав: «Доцю, в них бега завелася, відходьте!» Поки «Білка» з бійцями відходили, він невпинно продовжував стріляти з автомата, щоб прикрити. Все тоді закінчилося добре. Але саме через таких жертвних і героїчних бійців «Білка» й не хоче, щоб чоловіки розуміли, хто вона. Так безпечніше і для них, і для неї.

На запитання, чи буває їй страшно, Юлія відповідає ствердно. Адже коли страх відсутній – зникає обережність і з'являється ризик наразитися на небезпеку. Тож страх іноді навіть корисний. Та не можна, щоб він заважав.

Тож, за словами Юлії, ще в «учебці» вони придумали спосіб: у найскрутнішій ситуації співати пісеньку.

– І це справді допомагає, – каже «Білка», – коли не маєш сил повзти, коли замерзаєш, лежачи на морозі і треба зупинити тремтіння від холоду, коли по тобі стріляють, а ти не можеш навіть голову підняти, тихесенько під ніс наспівуєш. Моя пісенька – «Била мене мати березовим прутом, щоби я не стояла з молодим рекрутом». Була ситуація, коли по мені стріляли, і хлопці вже думали, що мене немає. А потім почули, як я тихенько собі співаю, і зрозуміли, що зі мною все гаразд.

ПІСЛЯ ПЕРЕМОГИ...

Рудоволоса красуня вважає, що після перемоги можна трохи і поплакати: «За всіма, за всім... і через те, на що нас перетворили, і що нам довелося пережити. І, що жива!»

Жінка чекає, коли після перемоги зможе повернутися додому, аби вчитися заново жити в мирному житті, вчитися знову ходити на високих підборах. Для щастя ж достатньо просто на мить зупинитися, подивитися на свою сім'ю, свій дім, на те, що ти так невтомно боронив, і усвідомити, що все це не дарма.

Наталія ЗАДВЕРНЯК

грудень 2017

101 ТРОЯНДА ДЛЯ КАТРУСИ

Вона винесла на своїх плечах із поля бою понад сотню поранених українських десантників та зберегла життя не одному нашому воїну. За ці благородні та мужні вчинки її цінували командири, а бійці із вдячністю дарували їй квіти, лагідно називаючи Катрусею. Ця юна, тендітна і завзята дівчина близько п'яти місяців воювала в одній з найнебезпечніших гарячих точок країни – авдіївській промзоні. Той період війни для військового медика 122-го батальйону 81-ї окремої аеромобільної бригади молодшого сержанта Катерини Луцик став найсерйознішим життєвим випробуванням. У таких героїчних ангелів милосердя було єдине бажання – зберегти воїнів-захисників, втамувати їхній біль, допомогти загоїти рани...

Катерина виросла у родині військових на Хмельниччині. Її батько – військовий лікар, майор запасу. Брат уже 17 років служить в українській армії, учасник бойових дій. Коли розпочалася антитерористична операція на Сході України, Катя була волонтером. Збирала та передавала все необхідне солдатам. Завдяки таким патріотам у 2014 році, без сумнівів, найважчому в новітній історії України, вдалося відновити нашу армію, підвищити її боєздатність. У складі волонтерської групи Луцик приїздила до воїнів у Краматорськ, Слов'янськ, Бахмут. Тоді й гадки не мала, що за рік повернеться на Донбас вже як військовослужбовець. Втім загибель на фронті її знайомого змусила дівчину призватися до Збройних Сил.

– Один хлопчина із нашого містечка загинув на Донбасі через невчасно надану медичну допомогу. Виявилось, що на позиції, де він тримав оборону, не було лікаря. «Як так? Невже це правда?» – крутилися думки в голові. Ця історія спонукала мене самій піти до війська. Тим більше, що на той час я успішно закінчила медичне училище, працювала в цивільній медустанові та вступила до Хмельницького національного університету здобувати фах лікаря-реабілітолога, – згадує Катерина. – Довго не

роздумувала. Військом запитав: «Твердо вирішили йти на війну?» Відповіла, що так. Він продовжує: «А вас не бентежить, що важко буде?» «Ні! Я звикну!» – кажу підполковнику. За два дні зібрала речі і поїхала в навчальний центр.

Цивільній людині завжди важко пристосуватися «до військового ладу», жінці – особливо. Разом зі своїм підрозділом Катерина брала участь у всіх батальйонних і бригадних навчаннях, пройшла бойове злагодження в Житомирі, на Херсонщині та на полігоні «Широкий Лан». Армійська дисципліна, солдатська форма, чоловіче оточення і важкі фізичні

навантаження – все це виявилось для Катерини Луцик нелегким іспитом. Однак вона витримала всі труднощі. Потім був фронт – зі смертю й кров'ю, зі щохвилиною небезпекою й «вічно наздоганяючим, але приховуваним страхом»...

З березня по травень 2016 року молодший сержант у складі 122-го окремого аеромобільного батальйону виконувала бойові завдання в населеному пункті

Новгородське, що за кілька кілометрів від окупованої проросійськими бойовиками Горлівки. Позиції українських армійців обстрілювалися терористами майже щодня. Жили в страху і мирні мешканці прифронтового селища. Ворог був на відстані лише 700-800 метрів. Мало не кожна родина постраждала від війни: когось поранило, в інших пошкодило будинок. Противник вів мінометний та гранатометний вогонь переважно вночі. Тому роботи Катерині вистачало. Їй доводилося здебільшого лікувати глибокі осколкові поранення, перев'язувати постраждалих, робити уколи, зупиняти кровотечі та виконувати роль охоронця при евакуації з поля бою. Одного разу їй навіть довелося рятувати від смерті ворожого диверсанта, який намагався пробратися в тил українських позицій. Виклик на виїзд за тим поранилим надійшов пізньої ночі. Як з'ясувалося згодом, бойовик потрапив у пастку й підірвався на розтяжці...

– Коли з хлопцями прибули на місце підриву, то побачили цікаву картину. Потерпілий був одягнений у спортивний костюм із нашитими погонами ДНР. Він втратив багато крові, адже осколки посікли його тіло та пошкодили внутрішні органи, зокрема печінку. Хоч він і ворог, та я не дала йому померти. Намацала пульс, поставила крапельницю, вколола знеболювальне. Хлопці, своєю чергою, наклали шину та доставили до шпиталю, – розповідає молодший сержант Луцик. – Понад два тижні за його життя боролися лікарі в Торезьку. Мені довелося надавати медикаменти на його лікування. Коли «ватник»

трохи одужав, повернувся до нас і дав свідчення відповідним органам про скоєні злочини. Каявся, дякував, просив помилування. Харчувався супом, гречкою, м'ясом, курич «Уїнстон» і смакував «Кока-колу» з «Живчиком». Казав, що в Україні краще, ніж у «ДНР». Родом із Горлівки. Там у нього залишилися чотири менші брати. Годувати їх було нічим, тож подався у бандформування на заробітки. Служив командиром відділення, тієї ночі йшов розвідати місця зосередження «укрів».

...18 червня 2016 року військовослужбовці 122-го окремого батальйону зайняли оборону в авдіївській промисловій зоні, яка залишалася епіцентром ворожої агресії на Донбасі. У цей район окупанти перекидали сили з усього фронту. Йшлося про ймовірний наступ бойовиків. Терористи постійно випробовували українських бійців на міцність. Однак «крилаті піхотинці» 81-ї окремої аеромобільної бригади добре знали, де перебувають вогневі точки противника, і як треба діяти у відповідь.

Медичну бригаду у батальйоні становили Катя, санінструктор та водій. У розпорядженні мали бронетранспортер «Саксон» та автомобіль УАЗ, так звана «таблетка». На них вони й об'їхали всі пости, ознайомившись із місцевістю, склали план евакуації поранених, розгорнули медичний пункт та встановили стосунки з лікарями місцевої лікарні. Катерину підлеглі розуміли з півслова. Та попереду було ще чимало випробувань...

Молодший сержант Луцик каже, що наприкінці червня на «промці» почалася справжня війна. Відчувалася

постійна небезпека. Не вщухали перестрілки. «Промзона» – це два кілометри руїн уздовж провулка. Кожен крок по цій вузькій смузі міг стати останнім. Між нашими десантниками та терористами дистанція по фронті сягала до ста метрів. Бойовиків можна розгледіти за найближчим парканом. Упродовж літа в середньому раз на тиждень вони пробували наступати. Їхні атаки ледь не перетворювалися на рукопашну. Диверсанти наближалися на відстань кинутої гранати і щоразу зазнавали поразки та відступали. Далі в хід ішла ворожа артилерія. Серед відважних оборонців Авдіївки з'явилися перші поранені. Найзапекліші бої припали на липень. 122-й батальйон зазнав найбільших втрат. У тій моторошній обстановці

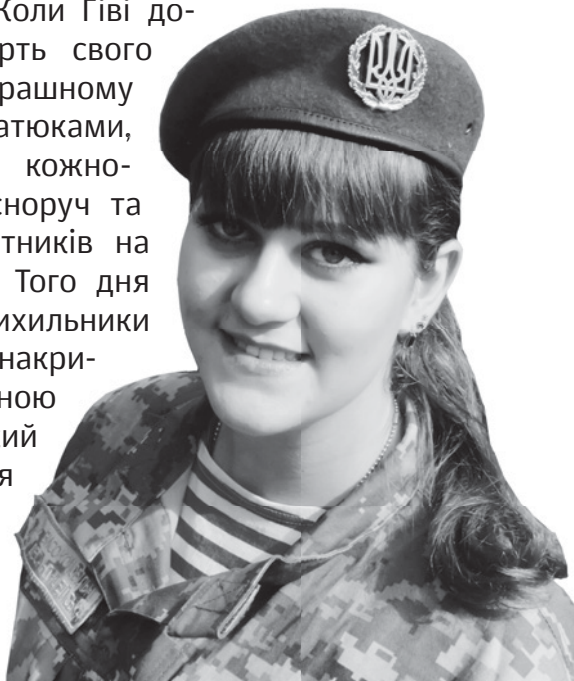
Катерина працювала цілодобово. Крім першої допомоги, належало вислухати пораненого, приділити йому трішки часу, просто усміхнутися або добрим словом полегшити біль. Вона встигала скрізь, стала воякам другом, порадиником, психологом. Раділа за врятованих хлопців на постах «Бермуди», «Ромео», «Джув'єтта», «Панда», «Бетмен». На жаль, зі сльозами на очах забирала з поля бою і загиблих героїв...

– Перший поранений боєць і досі перед очима. Куля зачепила йому сонну артерію. Чоловік був міцної статури. Втім я самотужки витягла його з окопу, затуляючи рукою рану, з якої струменіла кров. За лічені хвилини ми доставили воїна до місцевої лікарні. Там його успішно прооперували. Він залишився живим. Ще одного пораненого воїна під масованим мінометним обстрілом вдалося евакуювати з позиції «Мангуст». До цього поста разом із командиром роти я добиралася поповзом. Коли неподалік розривалися міни і сипалися уламки, офіцер прикривав мене своїм тілом. Він заспокоював: «Тримайся, мала. Зараз все минеться, Катрусе! Головне до солдата дістатися!» От такі бувають офіцери. Він думав не про себе, а про життя підлеглого. Того дня боєць втратив понад три літри крові, дивився в очі смерті, проте ми його врятували. Невдовзі він продовжив воювати. І, звичайно, найтяжче – втрачати хлопців, друзів своїх... Боляче, дуже боляче... – каже учасниця АТО.

У серпні 2016 року у бойовиків пройшла ротація. Наполовину знищені проросійські угруповання відійшли

від «промки». На їхнє місце прибула свіжа сила – батальйон «Сомалі». Керував операціями терористів їхній ватажок Гіві. Тоді через радіоперехоплення наші десантники регулярно слухали «Маски-шоу» по-деенерівськи...

– «Інтелектуал» Гіві володів тільки нецензурною лайкою. До своїх «солдатів» ставився не по-людськи: обзивав, бив і під дулом автомата гнав їх в атаку, – розказує молодший сержант Луцик. – Під час одного збройного протистояння загинув його заступник і водночас так званий начальник артилерії «Сомалі» – бойовик на прізвисько «Зелений». Коли Гіві довідався про смерть свого поплічника, у страшному гніві крив нас матюками, обіцяв душити кожного українця власноруч та проклинав десантників на чому світ стоїть. Того дня наші позиції прихильники «руського міра» накрили всією наявною зброєю. За деякий час у них з'явився новий артилерист – кадровий російський офіцер у званні капітана.

Катерина не приховує, що могла загинути, але ворожа куля оминула. Та, попри пережите, ні про що не шкодує і без вагань схиляється до думки, що, мабуть, так розпорядилася сама доля. Одного дня автомобіль УАЗ, в якому була Луцик, потрапив під ворожий обстріл. Тоді військові медики направилися забрати чергового пораненого. Той епізод східної війни вона пам'ятає по секундах.

– Дорога, якою ми рухалися, регулярно прострілювалася. Раніше біда обминала, а того дня фортуна від нас відвернулася. Бойовики випустили кулеметну чергу по нашому автомобілю і влучили у задні вікна «таблетки». Ми не відразу зорієнтувалися. Водій намагався зупинити «швидку», аби поглянути, що трапилося. Аж раптом пролунав черговий постріл. Ще одна куля пробила лобове скло і просвистіла у кількох сантиметрах від моєї голови. Осколки пошкодили мені обличчя, я впала на землю і відповзла до найближчої опори – бетонної стіни. За мною вібрався з біди і водій, – полегшено зітхає молодший сержант Луцик. – Коли збагнула, що сталося, мене охопив страх. Подякувала Господу за те, що вижила, а діставшись до своїх, зателефонувала батькам і вперше повідомила, що я в Авдіївці. Мабуть, того дня янгол-охоронець «кружляв» над нами. Такі ситуації змінюють світогляд, роблять людей глибшими і вчать цінувати життя.

Та посеред війни бувають і радісні моменти. Так сталося, що саме в зоні бойових дій Катерина відсвяткувала свій черговий день народження. Попри те, що ворожа канонада не замовкала та доводилося навідуватися до

бійців на пости, той день для неї – один із найпам'ятніших. Десантники створили іменинниці неочікуваний святковий настрій. Катерині, звісно, була приємною така увага побратимів.

– На ранковій п'ятихвилинці командир батальйону полковник Сергій Гурін вручив мені торт, а десантники другої роти подарували букет, який налічував 101 троянду: від кожного бійця по квіточці. Радість була неймовірною. Навіть у цивільному житті мені ніхто таких шикарних квітів не дарував, – усміхається дівчина. – Вже

потім я дізналася, що хлопці зривали троянди посеред мін і розтяжок, а останній десяток поцупили просто з-під носа в бойовиків. Були й такі, що пропонували руку й серце... Тоді я скоромно переводила ці слова на жарти та говорила, що ці приємні клопоти в мене ще попереду. Однак вони – молодці, і кожен з них – унікальний!

За успішно виконані завдання із захисту країни від російсько-терористичних військ більшість бійців 122-го батальйону відзначені різними нагородами. Є нагорода і в Катерини. Її однострій прикрашає медаль «За врятоване життя», яку отримала від волонтерів. Для дівчини ця відзнака – найцінніша!

Нині Катерина Луцик керує медичною частиною свого батальйону. В останні жовтневі дні в її кабінеті зібралось чимало «гостей» – цілий десант демобілізованих бійців. Одні прощалися і фотографувалися на згадку, другі – дякували своїй «фронтівій» Катрусі і обіцяли зустрітись, коли настане мир.

... Слухаючи цю маленьку, але воістину героїчну дівчину, дивувався її внутрішній силі, відважності та мудрості. Так, ми звикли говорити про захисників України в чоловічому роді. Втім Катерина довела: щоб захистити свою землю, зброю до рук може взяти й жінка...

Олег СУШИНСЬКИЙ

листопад 2016

«ВАЛЬКІРІЯ»

Легідного листопадового ранку, коли перші промені сонця почали пробуджувати мирне сонне небо над містом, Юля прочинила двері та увійшла до квартири. Все навколо було до болю знайомим, таким рідним, таким близьким... Її погляд мимоволі опустився долу, де поміж дорослого взуття стояли малюсінькі дитячі черевички. «Доню, як же я давно тебе не бачила», – хвиля ніжності теплом наповнила її душу. Вмить пригадалися ті почуття, які там, на передовій, відійшли на другий план... Її донечка ще додивлялася солодкі ранкові сни. Жінка-воїн скинула із себе пропахлий війною камуфляж і лягла біля дитини

Довга дорога з Донецької області до Києва неабияк втомила. Тільки-но заплющила очі, як дрімота почала перекривати думки і занурювати в сон. Аж раптом легкий дотик дитячої руки до долоні, зап'ястя, а потім до скроні змусив прокинутися. Розплющивши очі, вона побачила, як на обличчі дворічної Мирослави застиг подив, і дитина з недовірою запитала: «Мамо, це ти?»

«Ось це – щастя. Для неї треба жити», – промінилося ніжністю серце жінки, яка повернулася після піврічного перебування в зоні бойових дій. І світла сльоза покотилася по її щоці.

Шість місяців тому вона підписала контракт із 58-ю бригадою ЗС України та вирушила на Донбас, залишивши дитину на няню. Бо сидіти склавши руки – це не про неї. Вона завжди там, де потрібна, і має воювати заради миру на українській землі, яка, як не парадоксально це звучить, стала рідною майже за чотири роки воєнного протистояння між Україною та РФ. Вісімнадцятирічною дівчиною Юля Толопа приїхала до Києва зі Ставропольського краю, щоб особисто переконатися, що путінська пропаганда – це суцільна брехня, цілковите обдурення. Її ніщо не зупиняло: ні лякалки про кровожерливих «бЕндерівців», ні переконання друзів, ні неминуче покарання за «екстремізм» та «тероризм» від каральних органів ФСБ. Їхала, щоб побачити на власні очі події на столичному майдані Незалежності. А коли «зелені чоловічки», а потім «шахтарі» й «трактористи» почали цинічне вторгнення – їй не вкладалося в голову, як вона жила посеред тих, хто із

лютою ненавистю розпочав захоплювати землі та вбивати людей, яких самі ж нещодавно називали братами? От тоді палка вдача дівчини й відіграла вирішальну роль: вона геть відіграла думки про повернення до рідного П'ятигорська й разом із побратимами по Майдану приєдналася до одного з добровольчих батальйонів.

Таке зухвале рішення російська сторона сприйняла, як плювок в обличчя. І відразу з'явилися розгорнуті сюжети на «НТВ», «Россия-24» на кшталт «Бесы попутали» про дівчинку із «неблагонадійної сім'ї, яка зреклася батьківщини й перейшла в український каральний батальйон, взяла до рук зброю й стала снайпером-вбивцею».

На такі закиди юна патріотка України дивиться не те що з подивом, а з насмішкою. Дівчина йде по життю з гордо піднятою головою, знаючи, що вона на боці правди, по іншу сторону від кремлівських тролів, киселівських псевдоновин, штучно нарощеної величі «вищої раси». Напевне, зважаючи на її бажання досягати наміченого і сильний дух, Юлію у військово-патріотичному клубі, де вона активно займалася ще школяркою, прозвали «Валькірія». Це друге ім'я перекочувало з нею і на Донбас. Вона без страху виконувала бойові накази. І на запитання, чи не страшно було, без вагань каже, що боялася не за себе, а за інших.

– З початку 2014 року я поховала більше 80 друзів. Це були ті люди, яким я могла зателефонувати в будь-який час, і вони б обов'язково прийшли на допомогу. Проте їхніх контактів у моєму телефоні вже немає, дзвонити

нікому, – твердо звучить її голос, а душевний біль видають лише очі. Поклавши руку на серце, вона додає: – А тут болить, дуже болить.

Дівчина ніколи не падала обличчям у багнюку життєвих перипетій, завжди знаходила сили йти вперед. Знайшла сили і після втрати 2014 року найдорожчого друга – 21-річного Вадима Жеребила.

– Я гнала машину з Києва в Луганську область, у район ТЕЦ, яку охороняв наш підрозділ. Коли приїхала на базу, була сьома ранку. Він ішов на пост і лише кинув мені: «Йди відпочивай, я повернуся, ми поговоримо». Спала недовго, а прокинулася від того, що мене просто знесло

з ліжка, – розповідає про те, що сталося, Юля. – Навколо – страхіття: прилетіло дві касети «Градів». Вибігаю в коридор – все потрощено, гаряча вода фонтаном періщить із перебитих труб, наша медсестра лежить щокою в цьому окропі. Витягну її звідти і бачу скривавленого побратима «Чайку». «Там... у нас влучило...», – це все, що він зміг сказати.

Юля кинулася на пост. Серед понівечених тіл лежав він, Вадим. Світ наче завмер, а потім спазмуючий горло крик почав вириватися із грудей назовні. Відразу оговтатися від побаченого навряд чи комусь під силу. Але ж вона «Валькірія», сильна й відважна, вона має встати і йти далі. Згодом, набравшись сили, вона взяла мобільний телефон Вадима, знайшла номер його мами, до якої вони разом днями мали приїхати в гості, і без емоцій сказала: «Тьоть Люд, ми приїдемо. Тільки не в тому стані». Мати не могла зрозуміти і перепитала: «Як не в тому?» «Вадима більше немає», – поставила крапку в розмові Юля.

Важко навіть уявити, що перенесла дівчина. Війна залишила глибокі шрами в її душі, перевернула повністю життя: про найближчих людей zostалися лише спогади. А охоплений війною Донбас забрав у неї й документи, вони згоріли в бліндажі, куди влучив ворожий снаряд. Поновити паспорт та атестат про повну середню освіту немає можливості, а відтак – отримати громадянство України, вступити в омріяний військовий інститут і стати повноправним членом українського суспільства – для неї це поки що недосяжні мрії. А вона так палко та

завзято боронила нашу державу, стала затятим ворогом РФ і на запитання, чому йде воювати, без вагань відповідає: «Просто треба любити свій народ». Так, саме українців вона вважає своїм народом. Вона вчить українську мову, читає українських класиків і ходить на вистави до київських театрів. Із непідробною щирістю захоплюється нашою культурою, тож, дивлячись на неї, важко було не запитати, чи не тягне назад до Росії?

– Тягне. Тільки для одного: зустрітися з тими, кого вважала друзями, щоб просто подивитися їм у вічі. Багато хто з них воює з іншої сторони. І хай вони мені в обличчя

повторять той бруд, яким поливали в репортажах на російських телеканалах.

Вона тричі була в районі АТО. Щоразу повертаючись в мирне життя, відчувала, що її місце не серед затишку і спокою, бо війна триває. Потрібно довести до кінця ту справу, за яку взялася ще на початку 2014-го. Попри поранення й численні контузії, вона не боїться страшних наслідків. А щоб бути більш корисною для українських захисників, дівчина вивчила всі премудрості керування

безпілотними літальними апаратами для коригування групи або ж ведення вогню із мінометів та АГСів, збору та обробки аероданих. Відтоді працювала з волонтерами на передовій, а коли на початку 2017 року підписала контракт із 58-ю окремою мотопіхотною бригадою Збройних Сил України, продовжувала цю справу. За весь цей час з нею співпрацювали і командири інших військових частин. Вони знають, що Юлія Толопа не підведе, адже розвіддані, які вона здобувала, неодноразово рятували життя підлеглих.

– До контракту зі ЗС України я працювала як аеророзвідник переважно в районі Авдіївки Донецької області, – розповідає наша героїня. – Я знайома особисто з командирами багатьох бригад. І коли щоразу приїжджала до них на передову, вони раділи і дякували, що вивела бійців із засідки чи розпізнала ДРГ.

Юля працювала з дроном, який був у військовій частині, але любила працювати і з безпілотником, що купила за власні кошти. Вона лагідно називає його «птахом». Проте поверталася вона до Києва без свого металевого друга. Він «загинув» під час виконання завдання над ворожою територією. Звичайно, «Валькірія» жалкує про втрату, але при цьому знизує плечима й каже, що це тільки іграшка, хоч і дорога, яка має рятувати життя. Про свої подвиги вона не любить розповідати, для неї це звичайна робота, яку потрібно виконати добре, незважаючи на холод, спеку, свистіння куль над головою. Якось, повертаючись із завдання 14 жовтня 2017 року, Юля із

військовослужбовцями-чоловіками зайшла в один із продуктових магазинів, де продавчиня взяла шоколадку і простягнула її саме дівчині: «З Днем захисника України!» Хлопців вона при цьому не привітала. Та вони не образилися. А лише підтримали хороше починання місцевої жительки: «Юлю, зі святом!»

Її вибір – стати на бік України – назавжди наклав на неї там, на її першій Батьківщині, клеймо «зрадницьі». Кажуть, Батьківщину не вибирають, проте Юля поламала цей стереотип. Україна стала для неї справді рідною країною. Внутрішнє обурення штовхнуло її на

багато зухвалих кроків. Як виклик царсько-путінському зрадливо-брехливому режиму вона набила на руках тату українського Тризуба та напис «Герої не вмирають», а її світла усмішка допомагає йти широким шляхом правди до повної перемоги.

Галина ЖОЛТІКОВА

грудень 2017

БЛАКИТНООКА ДЕСАНТНИЦЯ

Студентка педагогічного вишу Юля йшла повз будинок свого однокласника-десантника, що повернувся додому після строкової. Крізь прочинені двері гучно лунали радісні привітання друзів. У передпокої стояв веселий гамір. Дівчина й сама вирішила привітати хлопця з «дембелем». Гості по черзі приміряли берет воїна. Приміряла і вона. Побачивши своє відображення у вікні, не могла відвести погляду. А потім подумала: блакитні очі й блакитний берет – гарне поєднання, їй пасуватиме. Це був не жарт. Саме тоді вирішила перевестися на заочне навчання та піти на контрактну службу в десантні війська

Чи то її доля так склалася, чи то такою є риса характеру – йти до переможного кінця, але все разом – спрацювало. Перше місце служби – 95-та окрема аеромобільна бригада ВДВ. За два роки дівчина довела, що «своя»: нарівні з чоловіками здавала фізо, стрибала з парашутом, ніколи не скаржилася на труднощі, словом, викладалася на повну. Там зустріла свого майбутнього чоловіка, звідти 2014 року ще досить юною відправилася в район АТО. Місце призначення – слов'янський курорт поблизу однойменного міста, в якому на той час орудували терористичні формування із місцевих сепаратистів та російських найманців. Досить часто українські десантники виходили на бойові завдання, траплялося, що протягом кількох діб не поверталися та не виходили на зв'язок. Невідомість лякала, а почуте по телефону: «Ваш абонент поза зоною досяжності» ви-снажувало морально

та напружувало і так уже оголені нерви. «Треба тримати себе в руках, – заспокоювала себе Юля. – Якщо буду панікувати і впадати у відчай, то який приклад показуватиму бійцям?» Єдиний раз їй не вдалося впоратися із їдким болем безнадійності, коли загинув найкращий друг Олександр Книш.

– Шоковані були всі. Відомий вислів стверджує, що незамінних немає, є неповторні, так от Саша Книш незамінний і неповторний, – з болем говорить лейтенант Юлія Федоренко. Тяжкі спогади змушують її голос зриватися, а її рука машинально тягнеться до мобільного. Там його остання смс – привітання з днем народження 22 червня 2014 року.

А за п'ять днів його не стало. Дівчина й досі перечитує це повідомлення, а його контакт ніколи не видалить зі списку.

– Багато людей так само, як і я, досі не стирають його номер зі своїх телефонів, – перевівши подих, продовжує вона.

Тоді там, у Слов'янську, вона трималася і разом з іншими жінками-військовослужбовцями рвалася в бій. Їх не брали. Проте юна десантниця не сиділа склавши руки. Посильно допомагала побратимам, розподіляла та роздавала гуманітарну допомогу місцевим мешканцям. Звичайно, контингент був різний. Приміром, продавчині з магазину неподалік їхньої бази завжди були готові допомогти. Вони тоді вже відчули «переваги руського міра», коли терористи не церемонилися і не вважали за

потрібне платити за товар. Одного разу наша героїня та її подруга медсестра стояли на ганку того ж магазину і ненароком почули розмову двох жінок, які були спантеличені, побачивши п'ятирічного хлопчика в гумових капцях. Дитина намагалася натягнути собі на ноги сміттєві пакети (а це була зима). В голові не вкладалося, як жителі Донбасу можуть терпіти таке відверте знуцання над собою і разом з тим сліпо вірити фашистському режиму Кремля? Як виявилось, таку картину можна побачити не тільки в чорно-білих кінострічках про знуцання гітлерівських нацистів над людьми у воєнні 40-ві роки.

Десантниці почали розпитувати дитину і дізналися, що неподалік магазину є недобудована церква, в якій мешкали 10 сімей переселенців із окупованої Горлівки. Наступного ж дня напукували два рюкзаки всім, що мали, – медикаментами, цукерками, продуктами – та пішли до горлівчан.

– Ми туди зайшли й остовпіли: так багато людей не очікували побачити. Це були старі люди і жінки з дітьми. Старші діти злякалися, почали ховатися, бо ми у формі. Дорослі дивилися із настоорогою. Умови для життя були жахливі. Як недивно, але церква від початку будувалася так, щоб там можна було розмістити людей, – говорить героїня.

У біженців грошей не було. Жінка із тримісячною дитиною не мала можливості купити памперси, а чоловік із астмою страждав через відсутність ліків. Люди хворіли, а допомоги їм чекати не було звідки. Десантниці відразу збагнули, що коли не допоможуть, може статися лихо. За власний кошт вони купили все, що могли. Долучили до доброї справи й волонтерів. Люди почали звикати до рятівниць, яким були вдячні від усього серця. Та найбільше з-поміж усіх Юля виділяла шестирічного Максимка. Дізналася,

що після влучання снаряда в їхню хату сім'я дивом вижила, але дитина перестала розмовляти.

Максим лише із недовірою поглядав на Юлю, і коли вона його щоразу запитувала, що принести, стиснувши губи, у відповідь лише заперечливо крутив головою, мовляв, нічого не треба. Але Юля постійно його балувала, тож хлопчик почав приймати подарунки.

Минув час. Юля мала повертатися до Житомира і прийшла попрощатися зі своїм маленьким підопічним. Як завжди, з гостинцем.

– Кажу йому: «Максime, все, я більше до тебе ніколи не прийду, я їду». Дитина стоїть, на мене дивиться, не рухається. «Дай поцілую тебе в щічку», – кажу. Він стоїть. Бачу, як дитина насуплює брови, починає плакати. Я підхожу до дверей, а він на підлогу кидає цукерки і щосили кричить: «Юлю, стій!» – розповідає дівчина, і її очі наповнюються слізьми. Вона завжди пам'ятатиме Максимка із Горлівки, настільки став він їй рідним, і вважає ту участь у його долі найбільшою своєю перемогою в нинішній війні. Бо допомогти лише одній людині – це вже дуже багато.

Зона АТО змінила й особисту долю дівчини. Поверталася вона з ротації вже дружиною Іллі Федоренка, заступника командира житомирської бригади. Адже там, на охопленому війною Донбасі, коли не знаєш, що чекає на тебе завтра, цінуєш кожен мить життя, а близькі люди стають дорожчими за все на світі. Рішення одружитися виникло в закоханих спонтанно. Ніхто особливо

до цього знаменного дня не готувався. Подали заяву в РАГС, і наступного дня зареєстрували шлюб. Із весільної атрибутики були квіти, БТР, прикрашений синьо-жовтими стрічками, і рушник. Весілля військових викликало на буремному Донбасі шалений резонанс. Всі про нього писали, а з подружжя Федоренків почали брати приклад інші, тож можна сказати, що вони започаткували моду на польове весілля.

А ще вона дуже цінує свого чоловіка, який у буквальному сенсі врятував їй життя. За кілька тижнів до одруження вони прогулювалися біля табору базування. Юля каже, що було тихо і спокійно. Аж раптом її увагу привернуло дивне видовище: по полю стрибали вогняні кульки.

Вона навіть спершу не зрозуміла, чому Ілля щосили кричить: «Тікай, тікай!» Повернувши голову на крик, побачила, що чоловік показує їй, в якому напрямку бігти. Як вони опинилися за металевими воротами, майже не пам'ятає. А потім був удар, який підкинув і відкинув їх на кілька метрів. Це терористи стріляли по них з ВОГів. Пізніше найманці влаштували «полювання» і ввечері, після весілля Юлії та Іллі. На щастя, зброя була в руках недоуків, тож шкоди не завдала. Вони не змогли поцілити у вікно ні з автоматів, ні з гранатомета. Все пішло в стіну.

Відтоді подружжя разом тільки тоді, коли між ними не стоїть війна. За рік насилу можна нарахувати чотири місяці. Вже два роки поспіль Юля проводить відпустку в зоні бойових дій. Пише рапорт, вдягає форму і їде, щоб лише побачити коханого, побути з ним поруч.

– Я ціную час. Буквально ось 24 жовтня він поїхав, а я кілька днів була у відрядженні. Він мав їхати пізніше, ми розминулися, навіть не попрощалися. Лише один день – і все йде не так, – розповідає Юлія.

Повернувшись до Житомира, Юлія Федоренко перевелася на посаду офіцера відділення по роботі з особовим складом 199-го навчального центру ВДВ. Відтоді читає лекції військовослужбовцям, працює психологом. Все їй вдається: і відібрати претендентів на строкову службу в десантні війська, і тримати себе у відмінній фізичній формі і не пропускати занять з бойової підготовки. Юля переконана, що якщо жінка вибрала військову кар'єру, вона має вміти робити все нарівні з чоловіками. Незважаючи

на навантаження, десантниця змогла знайти час та сили, щоб закінчити навчання в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова. Там навіть ніхто не помітив, що вона так кардинально змінилася. А коли приїхала у військовій формі та блакитному береті десантника на церемонію вручення диплома, до речі, він у неї з відзнакою, всі були вкрай здивовані. Відмінникам дипломи вручав декан на сцені університету. Побачивши серед гарно вбраних випускниць Юлію, він знякотив і коли тиснув їй руку та говорив вітальні слова, то дуже хвилювався.

Диплом магістра психології дозволив молодому фахівцю після відповідних курсів отримати перше офіцерське звання «молодший лейтенант». Колись на початку своєї військової кар'єри Юля мріяла дослужитися до майора, нині ж відчуває в собі достатній потенціал і напівжартома каже, що постарається стати першою жінкою-генералом тепер уже Десантно-штурмових військ (ДШВ). І, схоже, їй це вдасться. Зважаючи на те, що у свої 25 вона уже досягла чималих вершин, зокрема отримала перший і поки що єдиний у представників ВДВ сертифікат, який засвідчує належний професійний рівень для повернення військовослужбовців у соціум після важких наслідків війни, їй ще вдасться багато зробити на довгому життєвому шляху...

Вона вже увійшла в історію, хоча ще тільки на рівні свого рідного міста Житомира – знаний в Україні й за кордоном фотограф Леонід Шрайбікус створив соціальний

проект «1000 облич АТО». Паралельно він працював над світлинами для календарів, на яких і найвидатніші жінки ВДВ. Серед них і лейтенант Юлія Федоренко. Вона мило всміхається з червневої сторінки настінного перекидного календаря. Дата її дня народження збіглася з початком Другої світової війни. Тож, видно, їй судилося дізнатися самій, що таке війна, щоб потім, повернувшись у мирне життя, зробити все, щоб у нашій країні запанував мир.

Галина ЖОЛТІКОВА

вересень 2017

МАРУСІНІ ВЕДМЕДІ

За отаманський характер хлопці з козацької сотні Майдану назвали її Марусею, а добровольці ж охрестили «Звіробій» за непохитне прагнення боронити Україну. Цю сміливу легендарну жінку добре знають армійські командири, шанують і поважають бійці. Вона – ак-

тивний учасник Революції Гідності, волонтер, командир добровольчого батальйону, нагороджена відзнакою «Народний Герой України». Нині старший солдат успішно керує інструкторською групою «Марусині ведмеді» у Високомобільних десантних військах, де пройшли польовий вишкіл сотні майбутніх бійців АТО. Обравши важкий і зовсім незіночий шлях, вона виконує роботу, яку інші вважають несприятливою... Віра в перемогу над агресором і бажання зберегти Україну для своїх нащадків об'єднали навколо жінки-воїни справжніх патріотів та відважних захисників

– Ближче до опівдня почався розстріл «Небесної сотні». Хвора, з високою температурою, телефоном координую людей, які пропонують допомогу. Приймати сотні дзвінків небайдужих киян допомагає мама. У слухавці чую дитячий голос: «Ми – Даша і Катя. Нам по чотирнадцять. Як передати речі для захисту від куль нашим хлопцям? Ми готові йти на Інститутську»... Голос літньої жінки також добре пам'ятаю: «Я – колишній лікар. У своїй квартирі можу прийняти двох поранених. Везіть. Чекаю.» За кілька хвилин бабуся вторить: «Де постраждали? Їду на Майдан. Квартира моя на бульварі... Ключі там... Їжа в холодильнику, а ліки на столі...» Тоді весь Київ відкрив двері. Незнайомі люди ставали рідними. Це було надзвичайне відчуття, його не можна ані пояснити, ані

описати. Братерство українців я відчуваю донині... – так Маруся Звіробій згадує події 18 лютого 2014 року, які дорічно змінили її життя та долю нашої країни. Того дня для дизайнера, підприємця та журналіста розпочалася справжня боротьба за незалежність України, яка триває й досі.

Із самого початку Євромайдану українська патріотка з Київщини приносила протестувальникам їжу, теплий одяг, взуття, дрова... Недоспані ночі, люті морози, хвилювання, міліцейські штурми – все пережила. Стала волонтером, а згодом і координатором групи, що опікувалася пораненими на Майдані. Коли сутички на головній площі країни стихли, патріоти самооборони продовжили очищати країну від представників злочинної влади. У селах і містечках області спільно з побратимами вона змусила скласти повноваження багатьох очільників рад тих часів.

У березні 2014 року окупаційні війська Росії анексували український Крим. У східних областях нашої держави проводяться проросійські акції та сепаратистські протести. Щоб адекватно відповісти «північному брату» на щоденні загрози, українці підтримують армію всім миром, військо поповнюють перші мобілізовані... Плече допомоги підставляє й Маруся. На той час вона обіймає посаду командира добровольчого батальйону «Правий сектор» у Київській області. Разом із побратимами створює у Василькові базу для тренувань – «Марусин полігон», де отримували військову підготовку ті, хто вирушав

на Донбас у складі добровольчих підрозділів. Команда Марусі Звіробій робила все можливе, аби навчити хлопців влучно стріляти, тактики ведення бою, первинної медичної допомоги та саперної справи.

– Спочатку ми тренували хлопців з Майдану. Потім на полігон прибували охочі навчитися воювати. Серед добровольців – люди із Сімферополя, Ялти, Луганської та Донецької областей. Їх навчали три інструктори: топографом був «Рембо», саперну справу вів «Сайфула», а вогневою, бойовою й тактичною підготовкою займався «Ведмідь» – найдосвідченіший наставник. Тому випускників нашого полігона й назвали «Марусиними ведмедями», – розповідає старший солдат Звіробій. – За вихідні вишкіл полігоном проходила сотня потенційних бійців. Відбір був дуже ретельний, і не кожен доброволець зміг пройти польові навантаження. Перевагу віддавали дужим, сильним і витривалим хлопцям.

Звістка про «Марусин полігон» швидко розлетілася не тільки по Україні, а й за її межами. Інформацію про

Марусю та її «ведмедів» активно підхопили російські й колабораціоністські ЗМІ. На кремлівських телеканалах Звіробій зажила неабиякої популярності, а деякі пропагандисти навіть назвали її «неонацисткою» за незгасну любов до України.

Траплялися випадки, коли в лави «ведмедів»

проникали «заслані козачки» з Росії, які буцімто хотіли боронити українську землю від терористів Путіна. Про одну історію Маруся охоче розповіла:

– Яюсь на полігон до нас потрапив хлопець із Якутії. До України приїхав під час Майдану. Видавав себе за нашого патріота, навіть одружився з українською дівчиною. Якут хвалився, що його бабуся була «бандерівкою», тож він мусить продовжити її справу... – каже Маруся. – Проте перебування в Україні закінчилося для нього кепсько. Він розтринькав усі сімейні гроші, кидався з кулаками на дружину, почав заглядати в чарку й відповідно проговорився, як насправді любить Україну. Хлопці одразу «розкусили» зухвальця, який виявився російським агентом.

Восени 2014-го добре натреновані «Марусині ведмеді» вперше поїхали в район АТО в селище Піски, що неподалік Донецька. Разом з бійцями збиралася на передову і їхня

очільниця. Та не судилося... Наша героїня чекала дитину. На Схід поїхав її чоловік. Однак, і вона, як могла, підтримувала хлопців. Бігала з «пузиком» по полігону, збирала все необхідне воїнам, шукала інструкторів, допомагала в тилу правоохоронцям. У цьому полум'ї боротьби Маруся стала мамою – народила донечку. Як каже жінка, це її кровиночка, її гордість, надія, оберіг.

Весна 2015 року. Українські добровольчі підрозділи були виведені із зони антитерористичної операції та поступово входили у Збройні Сили й Національну гвардію України. Не стали винятком і «Марусині ведмеді». Одного дня доля звела Звіробій з комбатом 79-ї окремої аеромобільної бригади Максимом Миргородським на позивний «Майк». Саме він став їхнім провідником у військо. До складу миколаївських крилатих піхотинців влилося 60 підготовлених бійців – два готові взводи.

– «Майк» пишався моїми хлопцями. За рік служби вони зарекомендували себе воїнами із «залізною» дисципліною. Охороняли кордон поруч із Кримом, били ворога на Приазов'ї. Слава про них поширювалася. Коли комбата запитували: «Хто ці хлопці?», він гордо відповідав: «Це – «Марусині ведмеді», а тепер – мої...» Про колишніх добровольців довідався командувач ВДВ Михайло Забродський, – згадує жінка. – Я зустрілася з Героєм України під Маріуполем. Розповіла про свою діяльність і запропонувала допомогу. І генерал не відмовив. «Чудова робота! Підготуйте таких «зубастих рексів» для інших наших бригад...» – почула від нього.

Звіробій вивела свою команду із добровольчого

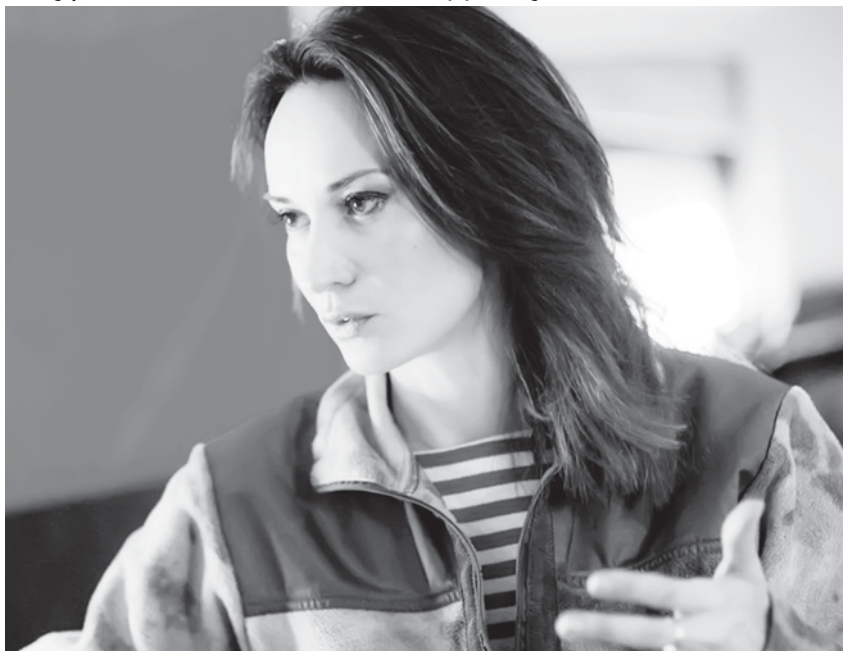

корпусу. Сама уклала контракт зі Збройними Силами України. З комбата перейшла в солдати та очолила мобільну групу «Марусині ведмеді» у 199-му навчальному центрі Високомобільних десантних військ. Інструкторську справу продовжує понад рік. Тепер – офіційно. Як і раніше, навчає діяти в екстремальних умовах на полі бою і загалом проводить попередню підготовку хлопців, які прагнуть стати десантниками й захищати свою країну. «Коучі» її групи – теж першокласні бійці з досвідом бойових дій в АТО. Суворі вимоги цих спецпризначенців – професіоналізм, хороша фізична підготовка, інтелект. Перші досягнення з'явилися відразу. Експеримент з підготовки крилатих піхотинців дав позитивний результат. Упродовж 2016 року по одному взводу навчених і вмотивованих «ведмедів» поповнили лави 95-ї, 80-ї, 25-ї

українських десантних бригад та 13-го окремого аеромобільного батальйону. Нині Маруся готує для чергового підрозділу вже роту.

– До нас потрапляють найкращі. «Обкатування» підрозділу із 30 осіб триває півтора місяця. Один з «іспитів» – школа виживання воїна. Тут гартуються бійцівські якості. Кожен доводить, що є командним «гравцем» і готовий у складних умовах стояти за своїх побратимів, – розповідає керівник інструкторської групи. – Уявіть собі закриту місцевість без елементарних умов цивілізації... У курсантів тільки автомат... Дошкуляє негода... Хлопці

добувають вогонь, вбивають зайця і готують їжу, ночують на морозі, вступають у бій із «диверсантами»... Хто не зламався і пройшов цей тест до кінця, той вижив, став універсальним солдатом!

Після завершення підготовки бійців діє принцип «єдиного кулака». Ця перевага Марусиних випускників полягає в тому, що десантників не розпоршують по різних підрозділах, як зазвичай буває в армійців. А саме таким загартованим і «притертим» колективом їх «десантують» у військову частину, а потім у найгарячіші точки Донбасу.

Для своїх «ведмедів», які воюють за рідну землю, Маруся Звіробій стала дбайливою і вимогливою наставницею. Коли відправляє хлопців на передову, то завжди благословляє їх словами: «Бережіть Україну та один одного!» Завжди звертається до Всевишнього і молиться, щоб він захищав їх.

Її мета та мрія незмінні – Україна має бути незалежною та успішною державою. Жінка переконана, що сильною Україна може бути лише з професійною армією.

За відданість своєму народові і патріотизм волонтерська спільнота України та громадськість вшанува-

ли Марусю відзнакою «Народний Герой України». Ця нагорода для неї – найцінніша.

– На такі вчинки мене надихають люди, які нині зі мною поруч і яких я дуже поважаю. Дійсно, генерал-лейтенант Михайло Забродський створив колектив одностудців. Він – справжній реформатор, людина амбітна, наполеглива і водночас – виважена, інтелігентна. Начальник центру полковник Святослав Щербина та комбат майор Олег Костельняк завжди допоможуть розумною порадою та підтримають у будь-який час. Дуже вдячна я і своїй мамі, яка мене розуміє і чекає вдома. Заради них хочеться

жити, служити, робити добрі справи, – впевнена старший солдат Звіробій.

Сьогодні чимало українських жінок взяли до рук зброю. Щодо цього в суспільстві є різні думки. Та погодьтеся: це героїчний вчинок. У наш непростий час, коли Україна потребує допомоги своїх синів та дочок, такими солдатами, як Маруся Звіробій, варто пишатися. Вони назавжди увійдуть в історію як захисниці нашої Батьківщини!

Олег СУШИНСЬКИЙ

лютий 2017

МАМИНЕ СЕРЦЕ

Лютий 2015-го. Третя година ночі. Мирослава вже зо два тижні не знаходить собі місця. Чотирнадцять днів та безсонних ночей «додали» їй років. Скільки пережито за цей час, передумано, переплакано... «Сьогодні двадцять третє», – подумки перегортає календар жінка. «Сьогодні привезуть з полону мого дорогого синочка. Ще три години!» – стрепенулася Мирослава. Годинникові стрілки ніби завмерли. Залишалося так мало до жаданої зустрічі, а час, здавалося, зупинився...

Лише тепер Мирослава Ільчишина відчула, що в кімнаті пахне ліками. Та так, що здавалося, ніби то не квартира, а лікарняна палата. Мерщій провітрювати – кинулася до вікна і затримала погляд на гімнастичному турніку на подвір'ї. «На ньому до війни Льошка таке «крутив», що збігалися дивитися навіть хлопчаки із сусідніх будинків! Чому ж раніше не помічала цей турнік?...» Упіймавши себе на цій думці, Мирослава отямилася: «Годі баритися! Треба негайно збиратися. Йти, ні, бігти, мчати, летіти та стрічати свого Олексія...»

– З того часу життя для мене розділилося на «до» та «після» Дебальцевого, – згадує найменші дрібниці санинструктор однієї з механізованих бригад Мирослава Ільчишина. – Минуло вже два роки, як мій син повернувся з полону, а я й досі пам'ятаю все: як простояла на

морозі дванадцять годин на площі з такими ж, як і сама, згорьованими мамами, як разом із ними сотню разів перевіряли списки полонених, як довго шукала його поглядом серед тих нещасних хлопців, яких привезли автобусом з полону, як, власне, впізнавши Олексу серед інших вояків, йшла до нього, щоб

якнайміцніше обійняти... Ті хвилини здавалися мені вічністю. То було 23 лютого 2015 року.

Мирослава Олегівна родом із Хмельниччини. Виросла і навчалася там. А вже заміжною доля привела її на сонячну Херсонщину. Раніше, як вважає жінка, вони із сином та донькою були звичайною українською сім'єю. Мирослава працювала адміністратором магазину, діти ходили до школи. Життя їхньої сім'ї круто змінилося, коли в листопаді 2013-го київські студенти вийшли з протестом на майдан Незалежності.

– Я тоді й збагнути не могла, що моє життя змінить... Майдан, – усміхається Мирослава. – Коли стало зрозуміло, що це потрібно нам, українцям, я полишила досить пристойну для нашого містечка роботу і вирушила до Києва. Відшукала земляків, затоваришували. Коли

країна нарешті дізналася про «гаранта»-втікача, разом із земляками-майданівцями думали, що справу свою вже зробили. Планували повертатися додому. Та нелюди стріляли в мирних демонстрантів, і ми зрозуміли, що свою свободу потрібно буде виборювати ще не один тиждень...

Її дев'ятнадцятирічний син Олексій, коли почалася війна на Сході України, одного дня прийшов додому та вигукнув з порогу, що вступає до доброволь-

чого батальйону. Але потрібна мамина допомога, адже у військкоматі запевнили, що за станом здоров'я для служби в армії він непридатний.

– Я тоді ледь не знепритомніла, – пригадує Мирослава. – «Як ти можеш?» – кажу. – «Ти ж не годен до війська! Наші хлопці там гинуть. Хочеш матір свою осиротити?» І пішло-поїхало! Та син твердо сказав, що все одно втече. Я – у сльози, донька Марійка теж розхвилювалася. Але то були лише наші дівочі сльози. У глибині душі я пишалася своїм Льошкою, пишалася тим, що виростила справжнього чоловіка, захисника, який не зважає навіть

на материні сльози і рветься у бій. Хлопчисько та й годі! Напевно, вони всі такі.

Олексій потрапив в удобровольчий батальйон «Кривбас». Потім були жорстокі бої на Сході України, оточення біля Дебальцевого, полон. Але є в її спогадах і таке, про що без сліз згадувати не може. Це той жахливий телефонний дзвінок, коли у слухавці по-чоловічому холодно пролунало: «Співчуваю. Ваш син загинув...»

– Це було в лютому 2015-го, – ділиться спогадами Мирослава Олегівна. Здається, дев'яте число, понеділок. Я навіть голос той пам'ятаю. Після тих слів пролунали короткі гудки... І земля ніби розверзлася піді мною. Спочатку відчула таку пустку в душі, що на деякий час втратила будь-який інтерес до життя. Та згодом взяла себе в руки, отямилася. Що ж, треба і з цим жити. Дякувати Богу та подругам, трималася якимось на цьому світі. Та, виявляється, то була своєрідна

перевірка на міцність. Я її витримала, вистояла, виплакала, пережила. Як згодом з'ясувалося, через нашу одвічну плутанину у списках син потрапив до переліку загиблих. Насправді виявилось, що він у полоні. Та легше все одно не ставало. Вирішила: доки не побачу його живого, нікому не віритиму. Нарешті дочекалася.

Коли Олексій повернувся додому, Мирослава думала, що нікуди його вже не відпустить. Будь-якими способами. Та про це годі було й думати. Син заявив, що він не зможе далі так просто ходити по землі й спокійно жити без своїх хлопців. Сказав, що загиблих не повернеш, а живим на фронті вкрай потрібна допомога. Тим паче, що вже навчився бити ворога.

– Я зрозуміла тоді, що мій маленький Льошка, цей хлопчисько, який ще зовсім нещодавно бігав у дворі з такими, як і сам бешкетниками-відчайдухами, став дорослим, – говорить Мирослава. – Він – воїн, він – захисник. Побувши вдома лише тиждень, знову подався на фронт... Нині Олексій – курсант першого курсу Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. Буде офіцером-десантником. Впевнена, що його бойовий досвід стане у пригоді побратимам, з якими він нині ділить курсантську долю.

А в біографії Мирослави Олегівни далі був волонтерський рух на теренах уже рідної Херсонщини, допомога нашим хлопцям на передовій. Жінка була вражена атмосферою самопожертви і самовіддачі, яка панувала серед добродійників. Возили тоді все, починаючи від

продуктів харчування і закінчуючи елементами екіпірування.

Поїздивши по фронту, Мирослава та її однодумці й земляки з Голої Пристані заснували громадське об'єднання ветеранів і родин учасників антитерористичної операції «Єдність». Допомогали отримувати земельні ділянки, кредити під забудову житла тощо. Роботи було стільки, що Мирослава іноді забу-

вала про хатні справи. Добре, що донька Марія на той час вже піросла й могла сама собі дати раду.

– Та робота була мені до душі. Відчувала себе потрібною, корисною, – ділиться жінка. – Але невдовзі один випадок докорінно змінив моє подальше життя. Моя найкраща подруга втратила на війні сина, однолітка мого Олекси. Вона горювала, шукала собі будь-яку роботу, шукала себе. І невдовзі повідомила, що вступає до війська. Мовляв, усе продумала і твердо вирішила: бути там, де був її первісток.

Разом із подругою армійські лави поповнила й Мирослава. Уже майже півроку вона солдат. Обіймає посаду санітарного інструктора роти. Жінка намагається не відставати від чоловіків та хлопців, виконує все, що їй вони: бігає, стріляє, розбирає та чистить зброю. Щоправда, поки що лише на навчаннях.

Але Мирослава твердо знає, що робитиме, коли її підрозділу доведеться вирушити на Схід. Вона разом із бойовими побратимами помститься за наших хлопців, за вірних і безстрашних синів, які віддали життя за цілісність і недоторканність Батьківщини.

Віталій СОКОЛЕНКО

березень 2017

В ЇЇ ІМЕНІ – ПЕРЕМОГА, В РУКАХ – НАДІЯ

Щоразу, коли жінка перемикала канали пультам телевізора, і натрапляла на новини із зони АТО, їй перехоплювало дихання, а в скроні стукала думка: «краще б я там загинула, ніж ці молоді чоловіки». Все життя Вікторія рятувала людей, тож просто не могла залишатися в мирному місті. Вона знала, що на війні легко не буває, що діяти доведеться в екстримальних умовах, та до всього була готова, аби тільки жили хлопці, які встали на захист рідної країни...

Тремтячою рукою вона підносить білу хустинку до потьмянілих від пережитого очей і, витираючи набіглу сльозу, розповідає: «Це вже коли повернулася, можу сльозам дати волю – як згадаю, так і душить у серці. А там не плакала, не можна було... Хлопцям потрібна була підтримка».

Тоді ж – цілий день не присідаючи: крапельниці, уколи, допомога пораненим, а вночі ще й підготовка систем для ранкових маніпуляцій. Та найстрашніше було, коли нічну тишу мобільного шпиталю розривав телефонний дзвінок, з трубки лунало надривне: «Веземо важкопоранених, виїжджайте назустріч!» Бригади медиків на реанімобілях вирушали на допомогу. Медична сестра госпітального відділення львівського мобільного шпиталю Вікторія Литвиненко в такі миті знала, що знову буде гаряче. І так місяцями.

– Добре, коли приїжджав постійний медичний персонал із військових шпиталів. Тоді чергувала добу через дві. Але так було не завжди. Коли привозили по 20-30 пошматованих бійців, не доводилося відпочивати, – згадує медсестра. – Всі встаємо і робимо свою справу.

Працювали майже на автоматизмі. У приймальному відділенні та перев'язувальній медсестри, не чекаючи вказівок лікаря, робили все, щоб захисники вижили. Вікторія Литвиненко каже, що жоден боєць не помер на її руках. Вона знала, що робити і як, адже мала двадцятирічний стаж, допомогла тисячам пацієнтів.

Покровська лікарня, у приміщенні якої розмістили

військовий шпиталь, постійно приймала й місцевих мешканців. У когось занедужала дитина, у когось серйозне захворювання... Військові медики нікому ніколи не відмовляли. Хоча іноді й бійців не було куди класти: по 120 у відділенні. Декому доводилося лежати просто на ношах. Інколи пройти можна було лише притиснувшись до коридорної стіни. Вікторія часто втрачала сили, але після нетривалого перепочинку вони звідкись знову з'являлися. На кожного вистачало і турботи, і добрих слів. Якщо бачила, що комусь зовсім зле, брала за руку й казала: «Ти мій хороший, ти житимеш, тримайся!» Бійці нічого не відповідали, вони просто дякували привітним поглядом. І цього їй було достатньо.

Однієї ночі вона підійшла до тяжкопораненого хлопчини, який підірвався на міні, а той попросив:

– Василівно, принесіть мені, будь ласка, папір та ручку.

Вікторія не могла відмовити. А на ранок він простягнув аркуш і сказав:

– Це мій перший у житті вірш і я дарую його Вам.

З дитинства
я не вірував у Бога,
Казали нам тоді: «Його нема...»
Та час настав –
і зоряна дорога
До істини відкрилася сама...

В атаку нам іти...
У небо в зорях
Я задививсь крізь діри у даху –
сліді гранат,
З молитвою... І з висі неозорої
Спустився Бог,
щоб нас оберігать...

Я смерті не боявсь,
я відчував – Він поруч!
Давав Він стільки сил,
і віри, і надій –
І сльози радості блищали
перед боєм –
І з Богом я ішов
у грізний бій!

Вікторії, звичайно, було приємно. Набравши на комп'ютері віршовані рядки, роздала іншим медсестрам на згадку.

А ще як пам'ять про ті часи привезла додому прапор України, на якому написані теплі слова вдячності від бійців та товаришів по службі. За рік і три місяці перебування в районі антитерористичної операції медсестра зажила неабияку довіру та шану, адже ніколи не скаржилася на життя, і якщо треба було щось виконати – робила без вагань.

Так, одного разу постало питання щодо відрядження медика із мобільного шпиталю на один із об'єктів поблизу Авдіївки. Серед молодшого медичного персоналу – лише медсестри, досвід фельдшера мала тільки

Вікторія. Жінка навіть зраділа несподіваному повороту долі, адже із самого початку рвалася на передову. Тож хіба могла згаяти таку нагоду? Її не лякало те, що опиниться сам-на-сам у боротьбі за життя воїнів.

– Там техніки було багато, набоїв, снарядів, пального тощо. Якби туди влучив ворожий снаряд чи міна, живого б місця не залишилось. Коли терористи розпочинали вести вогонь по українських позиціях, і ми бачили спалахи в небі, щоразу завмирили, – згадує медсестра.

У такі моменти вона більше хвилювалася за тих бійців, яких відряджала на позиції за межами об'єкта. Каже, що треба було вести журнал обліку, хто куди виїхав. І щоразу, заповнюючи вільний рядок із прізвищем та ініціалами солдата чи офіцера, благала Бога, щоб кожного оминула біда. На дорогу їм завжди казала: «Хлопці, хай вам Бог помагає. Повертайтеся живими».

– І поверталися. За ці п'ять місяців ніхто не загинув. Звичайно, були і травми, і ушкодження від мін та осколків. Але живі, – продовжує жінка, і усмішка сяє на її обличчі, подумки вона знову там, на Донбасі.

До важких випробувань Вікторія була готова відразу. За роки роботи у відділенні швидкої допомоги їй не раз доводилося бачити смерть. Каже, що в селах навкруги її рідних Прилук траплялося чимало пожеж і аварій, всіх і не пригадати. Проте один випадок, коли вдалося врятувати дівчинку, якій не виповнилося ще й рочки, вона пам'ятатиме завжди. Від вибуху газового балона пошкодило сільський будинок, полум'я миттєво почало розповсюджуватися по будівлі. Дитина зазнала чималих опіків. Фельдшер Литвиненко швидко провела потрібні маніпуляції, а коли доправляли людей до лікарні, тримала малу на руках і дуже хотіла, щоб та якнайшвидше одужала.

Здавалося б, з роками люди в білих халатах мають звикнути до людського болю та ставитися до того, що відбувається, просто як до роботи. Та це не про нашу героїню. Крізь її серце проходили страждання кожного, хто звертався по допомогу. Напевне, тому морально виснажилася й у 45 років вийшла на пенсію... Та коли Схід України охопило полум'ям війни, за покликом чуйного серця відправилася рятувати наших хлопців. Тоді на запитання дочки, чи добре вона подумала, Вікторія відповіла ствердно, адже все своє життя присвятила найшляхетнішій справі.

Галина ЖОЛТІКОВА

квітень 2017

ВОНА ГОДУЄ ДЛЯ ПЕРЕМОГИ

– Діти, я йду на війну! – мовила Олена тремтячим голосом і вийшла з хати. Вона стала за дверима, ховаючись від пронизливого погляду доньки й сина. До горла підступали зрадливі сльози та стискали груди. Ноги не тримали, тож жінка присіла на ганок.

Рипнули двері... Сповненими сліз очима на матір дивилася студентка Ліля. Позаду стояв закам'янілий шістнадцятирічний син Сашко.

Олена втупила погляд у землю, яка вже прагнула осіннього відпочинку. Такою ж утомленою почувалася 42-річна жінка. Не від буденних клопотів, не від того, що доводилося працювати на трьох роботах, аби самій підняти на ноги дітей. А тому, що йшов третій рік, як клята війна збирала, немов зерно на жниввах, смерті в її рідній країні...

ВСУПЕРЕЧ СЦЕНАРІЮ

Рідні, друзі, однокласники й колеги проводжали Олену Бурзак на вечірній потяг «Київ-Костянтинівка». Нога ступила на східці пасажирського вагону, – спиною пробігли «мурашки». Мляво пройшла до свого місця й поглянула в замурзане віконечко. Дитячий погляд ще раз обпік материнське серце.

«Я їду для того, аби мої діти ніколи не дізналися, що таке війна», – повторювала про себе жінка, неначе виправдовуючи свій вчинок.

У поїзді, що йшов на війну, говорили далеко не про щасливе майбутнє. Хтось спілкувався телефоном, постійно перепитуючи: «То скільки загиблих?» У когось в очах читався сум при згадуванні героїв АТО. Олена ж ловила на собі погляди пасажирів, увагу яких раз у раз привертав її військовий рюкзак і зовсім нежіночі берці.

Так, вона діяла всупереч звичному сценарію, в якому головною роллю жінки були домашні турботи. Але зробила це свідомо заради майбутнього українських дітей. На Сході у 25-му батальйоні «Київська Русь» на неї чекали двоє друзів-односельців – Микола й Надія. Усі – з Нового Бикова, що на Чернігівщині.

Побитою сірою дорогою їхала Олена автобусом до Бахмута, де пересіла в машину із частини. У шахтарському краю її зустрічали дорослий чоловік і двоє зовсім молодих худорлявих хлопців.

– Першою в моїй голові промайнула думка, що маю їх

відгодувати, – пригадує жінка, яка все життя працювала кухарем. – На буремний Схід теж приїхала готувати для бійців. За контрактом. Хлопці повільно пили каву, а мені вже кортіло потрапити в частину. Потім один із них, Юрій, тихо мовив: «Ви хоч знаєте, куди поспішаєте?» І всередині знову похололо...

Їхали осінніми полями, які вже забули, що таке посіви.

Розграбовані та знищені заводи, фабрики, зруйновані домівки, простріляні, наче решето, школи й садочки... Пустка...

Коли Олена Миколаївна зайшла до штабу, усі здалися похмурими та непривітними. Проте вже за кілька днів відчула підтримку великої бойової родини.

З АВТОМАТОМ НА КУХНІ

Борщ, пампушки, каші, котлети, варенички, млинці – звичні страви для Олени Бурзак. Їх вона готує все своє свідоме життя. Ще й за особливими бабусиними рецептами. Швидко й неймовірно смачно виходять у господині різноманітні страви. Та от чого ніколи не робила в житті – то це не куховарила з автоматом.

– Для наших Збройних Сил України гордістю є кухар, який з легкістю може відстрілятися, – кажуть про Олену її бійці-побратими.

Проте головною своєю зброєю жінка вважає кухонне приладдя, яким майстерно орудує, готуючи для бійців апетитні страви.

– І дорослі чоловіки, і молоді хлопці – усі хочуть смаченького. Тому інколи йду проти запланованого меню і на власний розсуд балую бійців смаколиками, – ділиться своїми «правопорушеннями» Олена, нашттовхуючи на думку, що кухар на війні іноді важливіший за генерала. – Як відомо, «армія марширує шлунками», тож на фронті харчування має бути кращим, ніж удома. Наші

захисники стільки сил втрачають у боях, що їх годувати-неперегодувати. Акцент роблю на гарячому. Не можна перебиватися сухоїдкою. На холоді-морозі воюють. Інколи бідолашним нема коли й води напитися. Пам'ятаю, як наварила вареничків на пару, то стільки слів подяки не чула зроду. Поїли всі до останнього.

За словами польового кухаря, Збройні Сили України забезпечують продуктами досить добре. Вистачає для раціонального харчування. Військові особливо вдячні й волонтерам, які постійно підвозять тушонку, консервацію, варення, солодощі...

Не так давно й Олена Николаївна була на мирній території. І так само від душі збирала харчі для солдатів. Мала велике господарство: свиней, кролів, кіз, курей, качок. Для неї святим обов'язком було поділитися з тими, кому більша частина України завдячує спокоєм. Коли почався Майдан – збирала торби на Київ, коли війна – на Донбас. Та з часом зрозуміла, що може зробити більше. Одна річ – допомагати захисникам з дому, інша – безпосередньо поряд, аби

ворог за всі його жорстокі діяння «варився в пекельному казані війни».

Перші місяці на Донеччині в селі Клинове були більш-менш спокійними. Олена працювала на кухні помічником своєї подруги Наді. Та згодом їхній батальйон вирушив на передову до Троїцького.

– Бої за Світлодарську дугу були запеклими, із втра-тами, – із сумом згадує жінка. – До нас приїхали та по-відомили, що треба вісім добровольців на допомогу 54-й бригаді. Наш Микола зголосився першим. Хлопці там провели п'ять днів без їжі, з мінімальною кількістю води, у незручних бліндажах, де не можна було навіть спину розігнути. Автомати не затихали ні на хвилину – усе звідусіль прострілювалося. Лише з нашого батальйону за тих п'ять днів було п'ять «двохсотих». Ми навіть не могли їх забрати. Нам не давали, бо навкруги було справжнє пекло перехресного вогню. Там у лісі снайпер застрелив і нашого оптиміста Володю, в якого осиротіли п'ятеро дітей. Тоді я вже стовідсотково відчула, що на війні. Убиті, поранені, контужені... Ще вдень солдат куштував мою юшку, а надвечір він уже «двохсотий». У Троїцькому мене поставили завідувачкою на кухні та видали автомат. Бойовики гатять, а ми готуємо їсти, молячись за наших хлопців та ковтаючи сльози. Інколи здавалося, що земля під ногами здригається і небо ось-ось впаде.

У лютому до 25-го мотопіхотного батальйону «Київська Русь» офіційно інтегрується Грузинський національний легіон. Грузини на українському фронті – від самого

початку війни. Більшість із них – офіцери з досвідом бойових дій та військовими навичками армій НАТО, які пішли рядовими до лав Збройних Сил України.

– Для них не важливі посади та зарплати. Вони добре пам'ятають, як свого часу українці підставили їм дружнє плече, коли на їхню землю ступив брудний російський чобіт. Тож тепер допомагають боронити українську територію. Це прості привітні люди, які гордо йдуть у бій під синьо-жовтим прапором. А ще вони дуже щедрі та хазяйновиті. Примудрилися навіть на війні завести баранів. М'ясом діляться з усіма, а ще й на шашлик до себе запрошують, – хвалить своїх «конкурентів» Олена.

ОБЛИЧЧЯМ ДО БУРЕМНОГО СХОДУ

– Історія Донбасу останніми роками дуже драматична, а часом навіть жорстока. Попри те, що там є чимало сепаратистів, які підтримують окупантів, більшість людей живуть з думкою про незалежну Україну і мирний час. Їхнє життя щодня нагадує бойовик, коли кулі летять просто над головою, а обстріли не припиняються, незважаючи на всі домовленості та перемир'я, – ділиться спогадами захисниця. – Історії цих людей, які живуть з війною за вікном, просто вражають. Ніколи не забуду бабусю Аню. Замість того, аби перейматися своїм життям, вона опікується українськими військовими. Прихисток у неї знаходили багато наших бійців. Поділиться останнім шматком хліба. Та не те, що поділиться, – віддасть

останню крихту. Хлопці від бабусі в захваті. Тож допомагають старенькій, як можуть: дрова нарубають, воду наносять... Така собі взаємодопомога. Жінка абсолютно проукраїнськи налаштована. Коли їй зустрічаються ті, які висловлюються за «руський мір», при цьому живуть на українській землі, їдять український хліб та обома руками хапаються за волонтерську допомогу тих же українців, вона, берегиня української душі, готова годинами з ними сперечатися. Для багатьох вона стала рідною. Наче все життя ми її знали. Мудра й розсудлива. Завжди казала, що війна для неї, як жахливий сон.

З теплотою згадує Олена і директорку Троїцької школи Марину Верцанову. Та всіма силами намагається врятувати сільський освітній заклад, у який вже двічі влучав снаряд. Вона – як та квочка з курчатами, біля себе всіх дітей тримає.

– Під керівництвом Марини Ігорівни діти влаштували для нас, військових, концерт на 8 Березня. Учні виклалися на всі сто! Коли дивишся на цих дітей, найбільше хочеться жити, – з теплою усмішкою говорить Олена. – Ми теж допомагали їм чим могли. То солодощі привеземо, то передачі з одягом, канцелярією. А на новорічні свята волонтери подарували учням цієї школи екскурсію в зимовий Львів.

Перебираючи спогади, Олена продовжує розповідь:

– Є в Троїцькому жінка на ім'я Люба. Її чоловік утік у Росію, а тепер проситься назад до коханої дружини. А та «кохана» йому й відповідає: «Нема зрадникам вороття!»

Сказала – як відріза-ла! Щира патріотка! Говорить виключно українською, ходить з нафарбованими жовто-блакитними нігтями і ладна кому завгодно втерти носа, хто хоч слово криве у бік українців кине.

У її хату влучив снаряд, але Любу це не злякало – залишилася в Троїцькому. Вона добре знає місцевість. Тому завжди допомагає нашим воїнам слухною порадою.

– Найстрашніше бачити маленьких діток, які замість тихих маминих пісень слухають свист снарядів і стрекотіння стрілецької зброї. Коли бачу мам з немовлятами – серце щемить і ніс у невимовній тузі, – Олена на хвилину замовкає, вгамовуючи душевний біль, а потім, спрямувавши погляд удалечинь, продовжує: – Є там жінка Лена. Вона двічі поборолася смертю. Двічі підривалася на розтяжці. У жінки – спотворене обличчя, але душа – найгарніша у світі!

СВЯТО НІХТО НЕ ВІДМІНЯВ

Якщо жити на фронті лише страшними подіями, то можна збожеволіти. Тому бійці намагаються знаходити радість у простих речах. Коли ж у батальйоні тридцять п'ять жінок, то свято обов'язково буде!

...Новий рік зустрічали за всіма правилами. Чоловіки принесли ялинку, треба було знайти для неї прикраси. На допомогу прийшла кмітливість жінок. Винахідливі дівчата дістали набої та розфарбували їх лаком для нігтів. Вийшов справжній витвір мистецтва! Свято вдалося на славу!

А інакше й бути не могло. Жінки на передовій – це досить потужна рушійна сила. Кидаючи виклик війні, вони вітають життя!

– Наша Тетяна лаки й сушарку для нігтів на фронт прихопила. Хлопці жартують, мовляв, і війна не здатна знищити в прекрасній статі жіночність, – каже Олена.

А ще в цих мужніх жінок є свій символ – шеврон на камуфляжі з написом: «Мене образити може кожен, та не кожен зможе втекти». Тож чоловіки не забувають, що поряд з ними – прекрасна стать, і взагалі «жінка» – звучить сильно!

– Нам таке 8 Березня влаштували, що на «гражданці» не кожна жінка отримує стільки чудових емоцій! Квіти, торти, концерт і безліч приємних слів та побажань, – обличчя Олени осяває усмішка.

Великодні свята боєць Бурзак провела на Башкірівсь-

кому полігоні, що на Харківщині. Звідти годувальницю на кілька днів відпустили на ротацію...

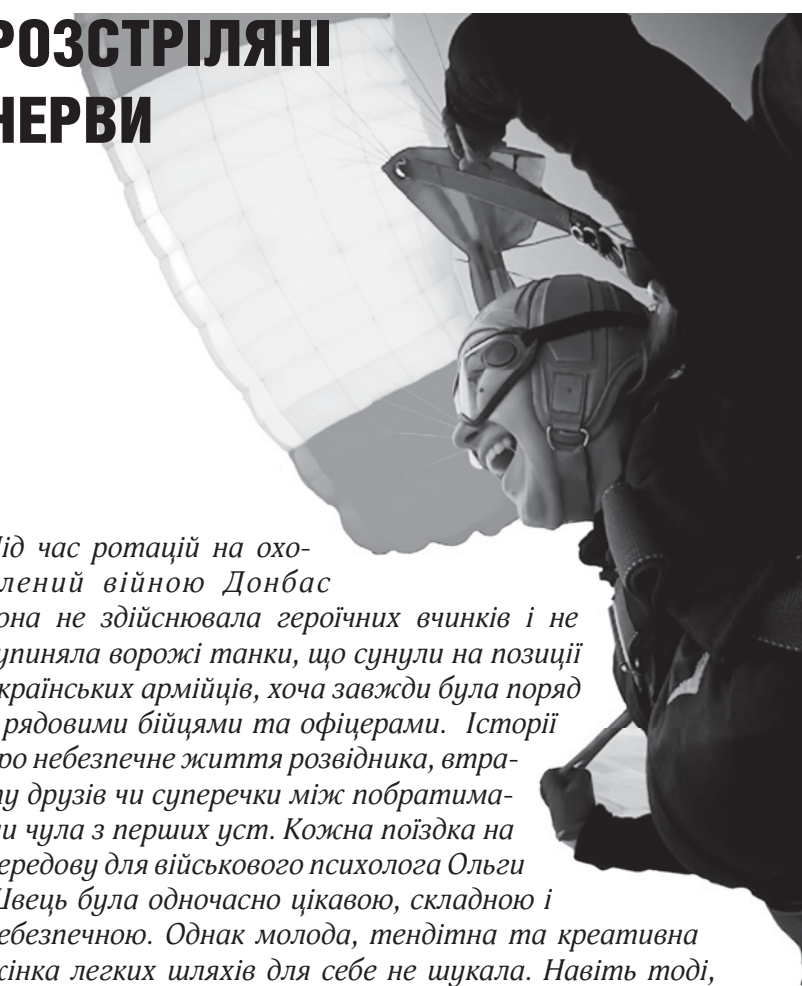
P.S. І знову столичний перон, рідні, близькі. Сльози радості, міцні обійми, квіти, слова подяки. Удома на Олену чекала сімейна вечеря, яку з любов'ю приготували її діти. Здобуваючи професію, пов'язану з приготуванням їжі, вони так само смачно готують, як і їхня мама.

Кутаючись у тепло рідної домівки та обійми своїх дітей, Олена насолоджувалась кожною миттю. Жінка знала, що коли повернеться на передову, усе це згадуватиме до дріб'язку, як знала і про те, що залишатиметься на війні до перемоги над російськими окупантами. Це непросте рішення співпадало з її професійним переконанням: «Кожну страву треба доводити до повної готовності, як і кожну справу – до кінця». А ще вона з усмішкою говорить: «Для перемоги треба не лише готувати, а й годувати бійців».

Сніжана БОЖОК

травень 2017

РОЗСТРІЛЯНІ НЕРВИ

Під час ротацій на охопленій війною Донбас вона не здійснювала героїчних вчинків і не зупиняла ворожі танки, що сунули на позиції українських армійців, хоча завжди була поряд з рядовими бійцями та офіцерами. Історії про небезпечне життя розвідника, втрату друзів чи суперечки між побратимами чула з перших уст. Кожна поїздка на передову для військового психолога Ольги Швець була одночасно цікавою, складною і небезпечною. Однак молода, тендітна та креативна жінка легких шляхів для себе не шукала. Навіть тоді, коли сльози наповнювали очі, до горла підкочувався клубок, її не покидало бажання рятувати душі тих, хто захищає й береже мир в Україні...

Киянка Ольга Швець першу освіту інженера-програміста здобула в Київському політехнічному інституті. Працювала в комерційних структурах, займалася маркетингом. Була директором підприємства, потім – керувала книжковим магазином. Багато часу працювала з людьми, підбирала персонал, проводила співбесіди, була комунікатором. Саме тоді відчула потяг до психології. Другий диплом отримала в Національному авіаційному університеті. Успішно засвоїла курс екстремальної психології, адже на кафедрі готували спеціалістів, котрі в подальшому відбирали льотчиків для української авіації.

У той час в Україні почалася Революція Гідності, а за нею – неоголошена Росією війна. Ольга не могла залишитися осторонь тих подій, що відбувалися у країні. Як і більшість патріотів, вона підставила плече допомоги українській армії. 2014 року стала співробітником Науково-дослідного центру гуманітарних проблем Збройних Сил України. Обрала шлях військового психолога.

– Армія не була мені чужою. Ще змалку я переглянула дуже багато фільмів про Другу світову війну і виховувалася на таких кінострічках. Багато років займалася військово-історичними реконструкціями – сучасним видом молодіжного дозвілля, який поширився серед людей, що захоплюються історією, романтичним духом середньовіччя й мистецтвом. Тож до військового середовища адаптувалася швидко, – стверджує Ольга.

Свою роботу з бійцями АТО Ольга розпочала у відді-

ленні психіатрії Київського військового госпіталю. Працювала із добровольцями, які пройшли через полон бойовиків та мали важкі психологічні травми. Вона каже, доводилося спілкуватися з людьми, котрі, побачивши всі страхиття війни, замикалися в собі й неохоче йшли на контакт. Для військового психолога – це був перший досвід. Своє «бойове хрещення» Ольга пам'ятатиме довго.

У шпиталі вона зустріла воїна із доволі складною психологічною травмою, який весь час мовчав.

У таких випадках психологу потрібно бути дуже обережним і сприймати постраждалого таким, яким він є в ту мить. Ольга не змушувала розповідати про пережите,

а лише намагалася стати для нього найближчою людиною. Через деякий час боєць усміхнувся і промовив довгоочікувані слова: «Біля вас добре!»

– Правду кажуть, щоб достукатися – іноді потрібно разом просто помовчати... – згадує психолог. – Ми перекинулися кількома словами – і хлопець змінився. Він розповів про полон, знущання терористів над ним і товаришами.

На основі почутого я складала паспорт особи, який включав дані про бойовий досвід, місця перебування, обставини, за яких зазнав травм, виявлення перших ознак посттравматичного стресового розладу. Цю інформацію ми залишали лікарям і стаціонарним психологам госпіталю, які щоденно працювали з воїнами до повного одужання.

Упродовж березня-квітня 2015 року Ольга у складі групи морально-психологічного забезпечення вперше потрапила в зону проведення анти-терористичної операції на

Маріупольський напрямок – у сектор «М». Чермалик, Павлопіль, Сартана, Гранітне, Лебединське... Життя серед снарядів і мін у цих населених пунктах, що стали мішенню для важкої артилерії російсько-терористичних військ, Ольга бачила на власні очі. А поїздки до українських захисників у багатостраждальне Широкине, яке стало найгарячішою точкою країни та не сходило зі стрічок новин вітчизняних та світових ЗМІ, назавжди закарбувалися в її пам'яті.

Працювали четвіркою: Ольга, двоє полковників та військовий капелан зі Львівщини. Працювати починали рано. О 8-й годині вже були на взводних і ротних опорних пунктах переднього краю. Тоді захисники Маріуполя вкрай потребували їхньої допомоги.

– З хлопцями проводили бесіди, консультації, роз'яснення інформації, тестування. Робили все, щоб

бійці розуміли, що їх чують, допомагають, підтримують. Були випадки, коли багатьом здавалося, що коли він висунеться з окопу, то саме в нього прилетить міна або снайперська куля, що саме йому не жити. Це сковувало волю і могло призвести до втрат людей, які перебувають поруч, – розповідає Ольга Швець. – Тому ми робили все, щоб повернути

бійців до нормального стану, згадати для чого і заради чого вони тут, допомогти знайти правильне рішення і подолати страх.

Цей випадок трапився в селищі Зоря, що північніше Маріуполя. Під час практичного заняття з піхотинцями один з військовослужбовців, узявши до рук простий цвях, почав агресивно карбувати ним по дерев'яному столу. Своєю поведінкою український захисник привернув до себе увагу психологів. Ольга підійшла до вояка і промовила: «Привіт, Іване! Прошу твоєї поради як досвідченого бійця...» У той момент піхотинець здивовано прошепотів: «Невже моя думка потрібна людям не тільки на передовій?» Їхня розмова тривала дві години...

– Ми «намотали» не один десяток кіл навколо розташування. Плавню перейшли до розмови про службу бійця. Він виявився снайпером. Виходив на завдання у ворожий тил на кілька днів. Був двічі поранений. Вкопувався в землю, лежав на снігу, по ньому ходили ворожі диверсанти. Напруженість відчував таку, що можна перекусити метал. На кожен шурхіт реагував гостро. Адреналін зашкалював. Без драйву він не міг жити, – продовжує Ольга. – Я дала воїну виговоритися, підтримала і сказала, що його чекають вдома. Психологічний стан покращився. Він вислухав мої поради і настанови, як самому регулювати втому і виснаженість. Потім знов виконував бойові завдання, поки не демобілізувався.

Під час перебування у військових частинах на Приазов'ї до Ольги та її колег часто зверталися бійці з

різними скаргами. Неодноразово вони виконували роботу тактичних медиків та проводили для бійців профілактику негативних станів: масажували спинний пояс, плечі і ноги, втамовували головний біль, звільняли тіло від м'язових «зжимів». Вона добре пам'ятає момент поблизу Широкиного. Допомоги військових психологів попросив двадцятилітній юнак, якого мучили судоми і «дерев'яніли» ноги. Пацієнту не відмовили та ще й пожартували: «Ласкаво просимо! Через тіло вилікуємо й душу!»

– Хлопчина прийшов до нас прямісінько з поста. На його прикладі ми показали бійцям, як правильно знімати болі. Бійця поклали на живіт, а товариш, ставши стопами на ноги, почав розминати м'язи. Далі – перейшов

на спину. Через дві-три хвилини юнак відчув полегшення. Він підвівся, розпрямив плечі й гукнув: «Це було супереро-во! Тепер буду лікувати своїх!» Одягнув жилет і каску, взяв автомат і побіг тримати оборону. Через кілька днів ми знову побачилися. Він пригощав шоколадом і запрошував скуштувати обід, – згадує військовий психолог.

...Влітку 2016 року військовий психолог Ольга Швець провела десятки інформаційних заходів, тренінгів, співбесід з демобілізованими бійцями на Донецькому напрямку й на Луганщині. Тоді ця робота була надзвичайно важливою і відповідальною, адже йшлося про адаптацію мобілізованих до мирного життя. Зазвичай людям, які пройшли запеклі бої і повертаються додому, притаманні агресивність, запальність, напади гніву, стан тривоги, порушення сну, розсіяна увага... Довгоочікуваний «дембель» інколи стає серйозним випробуванням для бійців. Швець впевнена: відразу переходити з військових на мирні рейки важко.

– Один воїн прибув у коротеньку відпустку і потрапив на весілля товариша. Можна зрозуміти, що сам захід викликав у гостя суперечливі почуття, адже вчора він дивився в очі смерті, а нині вже бенкетує з дівчатами, піснями, танцями. У розпал веселощів по сусідству несподівано вибухнув газовий балон... Реакція хлопця на звук була настільки сильною, що той не міг поворухнутися й у стані ступору потрапив до лікарні, – продовжує співрозмовниця. – Інший боєць гостював у батьків на зимові свята. Родичі готувалися до Різдва й закололи

поросся. Коли фронтовик побачив кров і відчув запах, він отетерів. Думками повернувся туди, де бачив смерть. Це негативно вплинуло на його психіку. Дякувати Богу, обидва живі... На передовій ці люди були гранично зібрані і готові до будь-яких несподіванок. А тут же мирне життя, весілля, свято, родина...

У зоні АТО Ольга Швець провела понад сім місяців. Про свою першу поїздку на Донбас рідним не розповіла. Не хотіла хвилювати, все тримала в таємниці. Та коли мама запитувала, де вона, відповідала, що на полігоні у Дніпропетровську. Лише після повернення із сектору «М» поділилася секретом. Ольга пишається своєю сім'єю, яка завжди її підтримує

та надихає на добрі справи. Проте найбільша гордість Ольги – донька Анастасія. Каже, що Настя щодня телефонувала їй у зону АТО, розповідала, як минув день, та з нетерпінням чекала маминого повернення, аби знову бути разом.

На Донбасі Ольга Швець пережила різні ситуації, проте завжди з усмішкою згадує свою роботу на передовій. Там вона зустріла нових друзів, там у неї з'явилася ще одна сім'я – фронтова, там, на жаль, втратила і побратима... Вона погоджується: війна змінила долі багатьох, однак їй не під силу зламати український дух!

– Кожній людині Господь дає стільки випробувань, скільки вона може витримати. Війна на Донбасі – це не лише складні життєві ситуації, а й щоденний набір стресів, до яких приходиться адаптуватися. Але ми, українці, не зламалися і всі ці випробування проходимо достойно. Вірю, що ми переможемо в боротьбі за свою незалежність і краще майбутнє, – впевнена військовий психолог.

Олег СУШИНСЬКИЙ

грудень 2016

КАРДІОГРАМА МУЖНОСТІ

Коли Кутейникове залишали українські підрозділи, медики виходили останніми. Перебувати там було вже вкрай небезпечно – будь-якої миті можна було потрапити до полону. Старша медична сестра Тетяна Іваненко та її напарниця тільки-но сіли до автівки, як хтось стукнув по дверцятах та крикнув: «Дівчата, допоможіть, врятуйте, будь ласка!» Це був медик з бригади, яка дислокувалася поруч. Вийти з машини означало наразитися на смертельну небезпеку. Вони – вийшли

Лише, презирнувшись, взяли гранати, бо вирішили: для них полону не буде, і побігли до пораненого. Тетяна на секунду заціпеніла – переламані руки та ноги, тіло повністю прошите уламками... Та вже за мить медсестри взялися за неймовірне – порятунок людини, в якій вже немає ані пульсу, ані тиску. Реальність перейшла в іншу площину і лише далеким відлунням доносився чийсь крик: «Федю, Федю, живи!» Над ними свистіли кулі – почалися обстріли, та жінки цього не помічали – вони рятували життя хлопцеві й понад усе хотіли, щоб він жив. І доля змилостивилася. Його вдало транспортували до одеського військового шпиталю, в якому служила і Тетяна. Повернувшись із зони АТО, вона випадково побачила врятованого. Жінка стояла над бійцем, з її очей лилися сльози, а він навіть не зрозумів, що це вона – його ангел-рятувник.

Тетяна – непересічна особистість, надзвичайна людина, дружбу з якою багато хто цінує. А батьки врятованих бійців знають: якби не вона, їхні діти не вижили б. Так, одного разу, побачивши її фото в Інтернеті, мати 25-річного Андрія написала: «Вона також врятувала мого

сина у 2014 році». Прочитавши це, Тетяна не могла стримати сліз: «Почуттів, що переповнюють серце, коли читаєш такі рядки, жодними словами не передати».

Життя інколи вносить свої, ніким непередбачувані, корективи в людські долі. Нова точка відліку розпочалася для старшого сержанта Тетяни Іваненко саме влітку 2014 року. Тоді вона, молода медсестра одеського військового шпиталю, яка ще тільки-но здобувала вищу медичну освіту, не знаючи, що чекає її попереду, погодилася їхати не просто в зону АТО, а в самісіньке пекло на передовій.

Це була її вже третя ротація в зону протистояння за п'ять перших місяців неоголошеної війни. З кожним разом напруга зростала, і все більше відчувалося наближення чогось загрозливого та моторошного. Військові медики знали, що невдовзі доведеться працювати, як-то кажуть, до повного виснаження. Та вони не думали про наслідки для самих себе, а лише про тих, кому доведеться собою затуляти рідну землю від ворога. Тож коли в Любимівці командувач 8-го армійського корпусу, вишикувавши особовий склад, до якого була придана і група військових медиків із Одеси, сказав: «Хто не хоче, не може їхати на передову – зробіть крок уперед. Нікого туди проти волі не відправлятиму», Тетяна Іваненко зі своєю командою залишилася стояти в строю. Вони вже тоді вирішили: «Разом приїхали, тож і повертатимемося тільки разом». Тоді, на початку липня, розпочалися запеклі бої, були перші жертви. Військові мали їхати в Донецьку область. Та куди саме, ніхто не знав.

У медсестри не було жодних вагань – знала, що зможе, витримає, встоїть. Відразу почали приготування, вночі вирушила перша колона, а з нею і військовий хірург Федір Богачик. Невдовзі з другою колоною виїхала й Тетяна з рештою медиків – хірургом Михайлом Кошековим та операційною медсестрою Оленою Гончаровою.

– Як тільки заїхали в Донецьку область, відразу почули постріли. Дорогою зупинилися в місці дислокації одного з українських підрозділів, щоб дозаправити техніку, і за годину – знову в путь. Прибули у визначений район наступної ночі. Ліс, темно, зв'язку немає, умов ніяких. Переживали за Федора Богачика, бо не знали, де він, що з ним, – говорить Тетяна.

У першу ніч на передовій війна дала про себе знати спалахами залпів у небі та безперервною канонадою. Тільки на ранок страх почав розсіюватися: неподалік виднілося якесь село, а блакитне небо вже не розсікали снаряди. Та й зраділи, коли побачили Федора. Він знайшов своїх, тільки-но розвиднілося. Відразу хазяйновитим поглядом обвів галявину і визначив, де стоятиме автоперев'язочна і де розміщуватимуться медики. Всі взялися до роботи: жінки ні в чому не поступалися чоловікам – не хотіли бути для них тягарем. Щосили копали окопи, пиляли дерева, допомагали будувати бліндажі.

– Було тяжко, але, стиснувши зуби, робили все, бо відчули: від цього залежать наші життя, – згадує Тетяна.

Першими пораненими були ті воїни, які виходили на бойові завдання до кордону з РФ та несли службу на блокпостах. Тетяна каже, що паніки не було. Просто мобілізувалась і виконувала свою роботу. Тоді вона не знала, що всі страхіття війни ще попереду. 21 серпня 2014 року запам'яталося їй на все життя. О 4-й ранку базовий табір, в якому було близько тисячі осіб, ворог обстріляв з «Ураганів». Бійці хоч і звикли до бойової обстановки, але такого масованого обстрілу місця постійної дислокації не очікували. Тетяна каже, що саме тоді стало реально страшно, і першою промайнула думка: тільки б вижити.

Коли вщухла стрілянина і можна було вийти з укриття, медики кинулися на допомогу. Від побаченого можна було знепритомніти: розпечена земля була всіяна тілами

вбитих та поранених. Розділившись на дві групи, медперсонал почав роботу від бліндажа до бліндажа. Спочатку рятували тяжкопоранених, зупиняли кровотечу і стабілізували стан бійців, щоб можна було їх переправити до лікарні. Адже оперувати в польових умовах не було можливості. А кожна втрачена хвилина могла вартувати комусь життя.

– У ті моменти стільки адреналіну викидалося в кров, що думок взагалі не було. Все робили швидко, на автоматі, – згадує Тетяна перебіг тих подій.

Спрацьовували холодний, тверезий розум і шалена відповідальність за кожного. Тетяна не здавалася навіть тоді, коли доля вже зробила свій страшний вибір. Так, до останнього боролася за життя одного з бійців, хоча розуміла, що з таким пораненням йому не вижити:

– Він був перший, хто помер у мене на руках. Я його тримаю, а в нього немає півголови. Навіть досі не можу сказати, що тоді відчувала.

Того жахливого дня старшому сержанту медичної служби Тетяні Іваненко вдалося вижити. Серед вибухів боєприпасів, під кулями, що свистіли над головою, вона відбулася травмою коліна, щоправда, серйозною. Та тоді на своє ушкодження навіть не звернула уваги, не помічала болю в розтрощеному коліні, продовжуючи рятувати життя поранених.

Тетяна зі своєю командою залишали місце обстрілу останніми. Вона відчула біль в ушкодженій нозі і жахливий стан після двох контузій лише в машині. Та

приводу себе жаліти не давала, як і волю власним почуттям. Напевне, тоді їх і не було. Просто хотілося тиші і відпочинку.

І в Кутейниковому, і в Гранітному український підрозділ накривали вогнем із «Градів» і мінометів 24 години на добу. До українських лікарів привозили і тяжкопоранених із Савур-Могили. Про повноцінний сон годі було й мріяти. КАМАЗами, БТРами, УАЗами – всім, чим могли, доправляли бійців до рятівників. У Гранітному містився вертолітний майданчик, тож перед відправкою медсестри та лікарі мали стабілізувати стан людей, щоб доправити їх у лікарні та госпіталі.

Одного разу рацією пролунало: «Веземо тяжкопоранених із Савур-Могили». Дві медсестри кинулися їх рятувати. Тетяна почала надавати допомогу бійцю на ношах, у якого були ушкоджені рука і нога. А Олена побігла до машини. І звідти крикнула подрузі: «Таню, йди швидко сюди!»

Від побаченого Тетяна заціпеніла: її давній друг полковник Петро Потехін, який ще кілька днів тому обіцяв зайти в гості, лежав із перебитими ногами, ушкодженими рукою, грудною кліткою та головою, не впізнаючи нікого. Тетяна робила все, що було в її силах, а щойно гвинтокрил із пораненими піднявся в небо, вона схопила телефон і промовила: «Хлопці, зараз до вас у мобільний шпиталь привезуть полковника у критичному стані. Врятуйте його, благаю!»

На війні все інакше. Загострюється почуття відповідальності, починаєш цінувати те, на що можеш не

звернути уваги в мирному житті, а особливо там цінується дружба. Тетяна дбала про кожного бійця. Вона з Оленою Гончаровою знаходили для хлопців слова підтримки, допомагали, чим тільки могли. Так, допомогли і молодому офіцерові Євгену Мандажі, в якого була жахлива алергія на бджолині укуси. Він був дуже вдячний медсестрам за лікування, тож тільки-но випадала нагода, забігав навідати. Одного разу звернувся до дівчат із дивним проханням: «Будь ласка, дайте мені біле простирadlo». Вони запитали навіщо. Розвідник відповів:

– Наші потрапили в полон. Я йду на переговори. Тримайте за мене кулаки.

– Коли ми дізналися, що і його захопили в полон, були шоковані, не знали, що робити. Молилися за нього і вдень і вночі, – згадує Тетяна Іваненко. – А коли я повернулася до Одеси, в Інтернеті побачила список визволених, серед яких був і Мандажі Євген, сльози радості так і полилися рікою.

У молодого військового медика залишилося багато спогадів про перебування в районі АТО. Тетяна щиро пишається

своїми досягненнями. Вона каже, що врятувавши життя іншому, починаєш розуміти: ти зробив щось неймовірне, надможливе. Проте виділити щось одне жінка не береться, адже за кожним епізодом чиєсь життя, чиєсь майбутнє. Багато бійців завдячують Тетяні Іваненко порятунком і пишуть у соцмережах: «Дякую тобі», «Дякую за моє врятоване життя». Вона зробила свій вибір ще в шкільні роки. І якби була можливість повернути час, то знову б проти волі батьків вступила б в Ізмаїльське медичне училище, підписала б військовий контракт, а потім стала слухачем Української військово-медичної академії, щоб отримати звання офіцера і досягти вже інших професійних висот.

Галина ЖОЛТІКОВА

лютий 2017

ГОЛОВНА РОЛЬ АКТРИСИ

Її першою пристрастю були театр і кіно. Вона знімалася в телесеріалах «Мухтар», «Жіночий лікар», «Веселі усмішки», «За законом», «Міліцейська академія», у документальному фільмі «Куренівська трагедія». Виступала на сцені Харківського будинку актора, в театрі імені Ванди Курбас, Харківському державному театрі імені Т. Г. Шевченка, театрі Post Scriptum.

Після переломних подій Євромайдану дівчина відмовилася від сценічних костюмів і одягла військовий однострій. Мало хто вірив, що вона змінить богемне життя в Харкові на прифронтове в Широкиному

МАЙДАН АЛЛИ

Харків'янка Алла Бовт не цікавилася політикою. Людина мистецтва, вона мріяла про успіх на сцені й телеекрані. Про те, що люди вийшли на Євромайдан, вона дізналася від свого товариша. Той якось уранці зателефонував і буквально кричав у слухавку: «Ти що, не знаєш, що трапилося в Києві вночі?» – «Ні». – «Вночі «Беркут» побив студентів!» Для дівчини це стало першим поштовхом – у країні починаються буремні часи, тож не варто

обмежуватися власними кар'єрними амбіціями.

На київському Майдані вона вперше опинилася випадково – подруга запропонувала поїхати на концерт Мар'яни Садовської. Українська співачка вже багато років мешкає в Кельні, а працює в різних країнах Європи і США. Садовська, яка до того ж відома як актриса, композитор, музичний драматург, художниця, стала кумиром Алли. А ще вона – справжня патріотка. Зі сцени звернулася до присутніх у залі й закликала не стояти осторонь подій, що відбуваються у країні.

Наступного дня Алла з подругою були на Майдані. Підійшли до першого намету й запитали, чим можуть допомогти. Жінки, які стояли поруч, сказали, що треба перечистити два мішки цибулі й моркви. А на вулиці –15 градусів морозу! Нічого, харків'янки із цим упоралися. До того мешканки культурного центру Слобожанщини навіть уявити не могли, як багато людей можуть зібратися

на головній площі країни! Тими днями там був присутній справжній бойовий дух. Дівчата спілкувалися з активістами, висловлювали власні думки, вислуховували інших. Це був водночас і захопливий, і трагічний період. Ввечері вони приходили з Майдану до квартири друзів, де зупинилися, і ті за їхнім виглядом могли б подумати, що дівчат... смажили на вогнищі – такими ті були чорними від сажі багать і спалених автомобільних покришок. Повернувшись до Харкова, Алла почала уважно стежити за всіма новинами, навідувалася на місцевий Майдан, що розташувався на центральній площі поруч із пам'ятником Тарасові Шевченку.

Вдруге актриса потрапила на київський Майдан, коли почалися протистояння на Грушевського, були перші загиблі. До цього вона щодня, повертаючись із театру, до пізньої ночі читала в Інтернеті новини і плакала. Тоді ж для себе вирішила: якщо не поїде до Києва і не приєднається до майданівців, не зможе жити із цим тягарем на серці. Так сталося, що буквально наступного вечора в театрі випадково познайомилася із Олександрою – глядачкою, яка прийшла подякувати за чудову гру. Вона вночі їхала до столиці з необхідними речами для Майдану, які зібрали харківські волонтери. І в її розпорядженні було ціле купе! Тож дівчата рушили до охопленого полум'ям Хрещатика разом.

У школі Алла навчалася «без ентузіазму», хоча і двічницею не була. «Облюбувала» собі останню парту, де сиділа разом із другом Стасом. Дівчина захоплювалася

грою у виставах, що ставили учасники гуртка художньої самодіяльності, а хлопець цікавився військовою справою – мріяв стати офіцером. Так склалося в житті, що лише ці двоє з класу, найхудіші й наймініатюрніші школярі з останньої парти, побували на війні.

Коли після випуску треба було обирати професію, Алла довго не вагалася – звісно, театральний виш. При вступі вона навіть набрала один із найвищих балів! Маленька, худенька, пластична, «музична» дівчинка вразила педагогів своїм талантом.

Ще під час навчання студентку запросили грати в спектаклі «Негода», що поставили на сцені Харківського академічного українського драматичного театру імені Т.Г. Шевченка. Після інституту Алла Бовт працювала в театрі Post Scriptum. І незабаром її невичерпна енергія вилася у відкриття створеного спільно з кількома випускниками-однокурсниками власного невеличкого альтернативного театру. Заснували його в Харківському будинку актора і дали ім'я Ванди Адольфівни – матері Леся Курбаса. Молоді актори тоді поставили дев'ять спектаклів, які стали яскравою подією в культурному житті харків'ян.

Кілька років Алла Бовт працювала в Києві. Знімалася в телесеріалах, пробувала себе в ролі художника, готуючи декорації до театральних вистав. Як візажист багато працювала з професійними фотографами. Ще й захопилася ювелірною справою – власноруч виготовляла коштовні прикраси.

КОЛИ ВІЙНА ПОСТУКАЛА У ДВЕРІ...

За сімейними обставинами дівчині треба було повертатися до Харкова. Пішов з життя батько, захворіла мама. Тож повсякденні турботи на певний час відволікли від тих проблем, якими жила країна. Але невдовзі війна постукала і в її двері...

Якось взимку Алла із подругою Валентиною вийшли до магазину. На зворотному шляху біля будинку побачили трьох бійців у бронезилетах з автоматами. Вони на когось чекали. Дівчата підійшли до військових і щиро запитали: «Хлопці, ви їсти хочете? Заходьте до нас, зігрієтеся, ми тут поруч мешкаємо...» Вдома познайомилися. Виявилося, що ті з добровольчого батальйону. Чубатий козак «Гора», молодий «Авіатор» і волонтер Олег якраз збиралися невдовзі вирушати на фронт. Алла з Валентиною запропонували свою допомогу, тож їх з радістю прийняли до місцевої волонтерської організації. Акторки допомагали добровольцям чим могли. Проводили акції зі збору коштів для війська, доправляли до зони АТО теплі речі. Якось порадували своїх підопічних пельменями, яких наліпили цілу гору. А з якою радістю на передовій чекали їхніх харківських борщів! Все це Олег самотужки доставляв хлопцям на передову.

І все ж у Алли була внутрішня потреба самій поїхати в зону АТО. Дівчині допоміг той самий шкільний друг «з останньої парти». Станіслав Юр'єв дослужився до майора й неодноразово виїжджав на передову у відрядження.

Тож одного дня разом з Олегом та ще одним другом дівчини – професійним фотографом Міхо, прихопивши волонтерські смаколики, вирушили в дорогу.

У Алли Бовт виникла ідея – зробити фотовиставку про бійців з добровольчих батальйонів. У них було лише двадцять чотири години, щоб втілити її в життя. Кожна хвилина того зимового дня закарбувалася в пам'яті дівчини. Міхо фотографував бійців, робив їхні портрети – обвітрені обличчя в зморшках, неголені, бородаті, втомлені, але щирі. Найбільше харків'янам запам'яталася мить, коли вони тільки приїхали в розташування військових. Зайшли вранці в приміщення, а бійці якраз там очікують, коли по них приїде машина. І це очікування ніби висить у повітрі. Кілька десятків чоловіків їдуть туди, звідки – і вони це прекрасно розуміють – можуть вже не повернутися. Це була вкрай напружена мить! Емоції було важко передати навіть на знімках, які, здавалося б, могли їх зафіксувати.

А вже за деякий час акторка взяла в театрі відпустку за власний рахунок і вирушила як волонтерка у групу військово-цивільної адміністрації, що працювала

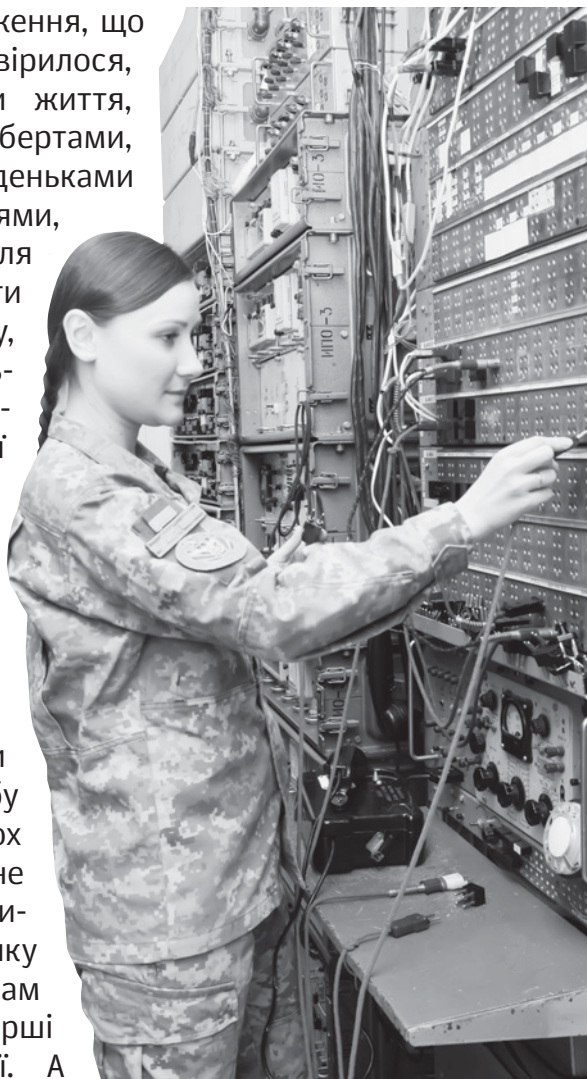

на мариупольському напрямку. Вересень-жовтень 2015 року промайнули, як один день. У прифронтовій зоні, у селищі Бердянськ Новоазовського району Донецької області, дівчина займалася комунікацією між військовими і цивільними. Вона добре знала всі потреби мешканців. Волонтери допомагали раціонально розподілити допомогу, що надходила з Червоного Хреста, Посольства Данії, протестантських церков. Самі військові підключалися до вирішення проблем місцевих жителів. Жоден із сорока дворів селища, якими «опікувалася» Алла Бовт з колегами, не залишився поза увагою адміністрації. Комусь напередодні зими полагодили покрівлю, завезли вугілля і дрова, інші отримали медикаменти і кваліфіковану медичну допомогу. За все це люди щиро дякували військовим.

Алла Бовт вважає, що швидко адаптуватися до ситуації в зоні АТО їй допомогла... професія актриси. Відкритість, вміння спілкуватися, знаходити спільну мову з людьми – саме ті якості, які можуть привернути до тебе незнайому людину. І жінка у групі – це завжди плюс. Не просто бородаті дядьки з автоматами, а ще й тендітна дівчина, яка щиро говорить: «Здрастуйте, ми прийшли вам допомогти».

У грудні 2015 року Алла підписала контракт. Після навчального підрозділу її направили служити до Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба на посаду радіотелефоністки. Деякі знайомі, коли зустрічали її у військовому однострої в місті, казали:

«Алло, таке враження, що ти в ролі». Їм не вірилося, що, полишивши життя, наповнене мольбертами, богемними посиденьками за чаєм з друзями, вона зможе біля Широкиного їсти солдатську кашу, ходити в загальний туалет, митися з 5-літрової баклажки. Але це свідомий вибір колишньої акторки. Навіть перебуваючи на фронті разом з чоловіками по двадцять чотири години на добу протягом кількох місяців, вона не змінилася! У хвилини перепочинку читала товаришам по службі вірші Анни Ахматової. А

перед сном ставила військовим Моцарта або дивилася з ними фільми Інгмара Бергмана.

– Зйомки в кіно дають можливість прожити кілька життів, – говорить Алла Бовт. – Та знятися у фільмі про війну тепер, коли провела понад півроку на фронті, мені вже не цікаво. До того ж справжня війна, ставши реальністю нашого життя, викликає єдине бажання – зробити все можливе для перемоги.

Юрій КУЗНЕЦОВ

лютий 2017

БЕЗ МАКІЯЖУ – У КАМУФЛЯЖІ

Найменша донька Людмили Даніела, миле дівча з поглядом янголятка, минулого року стала школяркою. Та на одне з найголовніших свят доньки мати так і не змогла потрапити. І коли першого вересня у дівчинки в школі запитали, а де ж її мама, вона щиро відповіла: «Моя мама на війні!» «Як? Чому?» – посипалися звідусіль запитання. Але дівча не розгубилося: «Розумієте, якщо мама буде на війні – війна до нас не прийде. Вона цього не допустить»

МАТИ П'ЯТЬОХ ДІТЕЙ, БАБУСЯ ЧОТИРЬОХ ОНУКІВ

Історія Людмили Айсін із села Плоске Носівського району Чернігівської області, жінки, яка наділена сміливістю та силою духу, здається неймовірною. Мати п'ятьох дітей, бабуся чотирьох онуків... І саме для того, аби захистити їхнє мирне майбутнє, ця мужня жінка без вагань вдягнула військову форму, почепила на ремінь кобуру з «макаровим»...

До Майдану вона мала звичайне життя: домашні клопоти, щоденне виховання дітей і онуків, робота на столичному квітковому ринку... Пропонуючи покупцям букети, вона з легкістю називала всі сорти троянд. Тепер так само легко може позмагатися із досвідченим знавцем видів вогнепальної зброї.

– Саме Майдан змусив зробити переоцінку життєвих цінностей. Якби мені, віруючій людині, років п'ять тому сказали, що піду на війну – я би подумала, що хтось зі мною зло жартує, – розповідає пані Людмила. – Я дітям навіть іграшкових пістолетів чи військових машин ніколи не купувала... На Майдан почала їздити сама, інколи брала із собою дітей. Не могли сидіти вдома і дивитися, як знущуються з наших людей. Потім ходила допомагати

пораненим, збирала гуманітарну допомогу. Мій чоловік помер п'ять років тому. Отже, коли їхала сама, то молодших дітей доводилося залишати на старших. Зрідка казала, куди їду, щоб не хвилювалися.

А вже в червні 2014 року Людмила потрапляє на Луганщину як доброволець батальйону «Айдар», до складу якого увійшло багато активістів Самооборони

Майдану. Батальйон патрулював там дороги, виводив цивільне населення з окупованих територій, вів розвідку, звільняв населені пункти від бойовиків пліч-о-пліч з підрозділами Збройних Сил України.

– На військову форму та всі підручні засоби мені скинулися мої подружки, з якими я торгувала на базарі. Поки добиралася, з кожної станції дівчатам писала SMS, сама до кінця не усвідомлюючи, що їду на війну, – каже Людмила. – Серце завмирало від думки, що вже за місяць можу дістати серйозне поранення або взагалі не

повернутися живою. Але сидіти вдома і робити вигляд, що нічого не відбувається чи що я неспроможна це змінити, було нестерпно.

Спочатку «Айдар» брав активну участь у визволенні міста Щастя від сепаратистів. Воно перейшло під повний контроль української влади. Під час цього було ліквідовано 58 бойовиків. Потім перед айдарівцями постало завдання деблокувати Луганський аеропорт.

– Коли нас навчали на полігоні стріляти, у мене кілька разів перепитали, чи точно я ніколи не тримала в руках зброї? Я кажу: звичайно, невже б я про таке забула. А вони мені: так ти природжений снайпер.

За словами Людмили, на війні головне бути дисциплінованим і чесним, а всі нюанси навчать більш досвідчені. До того ж на фронті кожен робив ту справу, яка в нього краще виходила, до якої мав хист. Спочатку ця тендітна вольова жінка займалася постачанням всього необхідного для батальйону, а згодом, здається, обрала для себе одну з найважчих у психологічному аспекті місій – пошук та ексгумацію тіл загиблих.

– Ми мали бути єдиним відлагодженим механізмом, де кожен гвинтик виконує свою роботу. Доводилося робити все... Розбита військова техніка, фрагменти амуніції, розкидані по полю. Залпи артилерії. Постійні недосипання. Транспорт виходить з ладу, ламаються рефрижератори. Дощ, багнюка і тіла загиблих бійців. Запах смерті... Справді, життя у бойових умовах складне, це постійний стрес, від якого хочеться відволіктися хоча б на деякий час, – згадує Людмила, і ті спогади даються їй нелегко.

– У грудні 2014-го мій організм почав здаватися – стався інсульт, мене паралізувало. Усі тоді казали, що, займаючись такою роботою, треба приймати антидеприсанти або хоч п'ятдесят грамів міцної горілки перед тим, як іти збирати загиблих солдатів по шматках. А я людина непитуща, гадала, що й так впораюся. Потім уже зрозуміла, що це, насамперед, потрібно було для мого здоров'я.

Проте навіть інсульт не спинив жінку-бійця. Уже за кілька місяців вона повернулася до своїх побратимів у зону АТО.

«ЯКЩО МАМА БУДЕ НА ВІЙНІ – ВІЙНА ДО НАС НЕ ПРИЙДЕ»

Доля «щедро відміряла» цій мужній жінці немало гірких випробувань не лише на війні, де вона півтора року боронила Україну, а й в особистому житті. Невдалий перший шлюб, який закінчився розлученням, смерть другого чоловіка, боротьба за життя онука...

– У Максима вроджена спинномозкова грижа. Півроку

моя донька Марина перебувала з ним у лікарні. Операція за операцією, – зі сльозами на очах згадує жінка, – навіть була зупинка серця. Спочатку рятували життя, потім намагалися зробити все для того, аби хлопчик став на ноги. Я пішла відразу на кілька підробітків. Узяла кредит на триста тисяч гривень – це ще без відсотків. І рятували, як кажуть, усіма можливими і неможливими методами.

Коли Людмила пішла на війну, Марина, як найстарша донька, поклала всю відповідальність за велику родину на свої тендітні плечі. Вдома в неї щодня був власний фронт роботи: приготування їжі, прибирання, прасування, догляд за дітьми... Але вона ніколи не скаржилася, бо знала, що мати робить добру справу для всієї України.

Ще зовсім нещодавно обстріли для цієї багатодітної матері були звичайною буденністю, нині вона – сержант запасу і волонтер, який займається ексгумацією тіл загиблих українських військових.

8 березня 2016 року на свій сорок п'ятий день народження Людмила була нагороджена орденом княгині Ольги III ступеня. Та найголовнішою нагородою для жінки є розуміння й підтримка з боку родини. В її сім'ї і найменші знають, що захищати своїх дітей та Вітчизну від ворога – це й жіноча справа.

Сніжана БОЖОК

березень 2017

КАРТИ СОЛОМІЇ

Місто Лева сповнене духом старовини та має свій неповторний галицький колорит. Блукаючи вузькими вуличками між величних будівель часів Середньовіччя, на яких панує аромат львівської кави, ніби потрапляєш у далеке минуле. Саме тут, у цій затишній атмосфері, де важко не стати романтиком та поціновувачем краси, промайнуло дитинство Соломії Матвійчук. Ще в шкільні роки вона любила прогулюватися Стрийським парком та насолоджуватися запахом осіннього опалого листя, яке м'яким килимом застеляло всі доріжки. А через дорогу – військове училище, зі своїм життям та устроєм, абсолютно невідомими дівчині, у сім'ї якої не було офіцерів. Час від часу в неї почала з'являтися думка: як воно – бути людиною в погонах? І коли дізналася, що в цей виш набирають і дівчат, не вагалася ні хвилини. Твердо вирішила: обов'язково стане курсантом!

Здавалося б, дивний вибір для молодої дівчини. А особливо в 90-ті роки, коли службу в армії молодь не розглядала як перспективу у своєму житті. Соломію це не бентежило. Вона знала, чого хоче, і твердо стояла на своєму.

Мрія, коли в неї віриш, обов'язково має здійснитися. Тож коли на плацу зачитували прізвища зарахованих до вишу, Соломія почула і своє. Перший та найголовніший крок у житті зроблено. Ні випробування курсантськими

буднями, ні полігони, ні сурова дисципліна її не лякали.

Точні науки краще давалися їй, ніж гуманітарні, що позначилось і на виборі спеціальності. П'ять років вона наполегливо опановувала фах військового топографа. Із дипломом спеціаліста і званням «лейтенант» прибула на перше місце служби – у топографічний центр у місті Шепетівка. І вже через лічені тижні відбулося, так би мовити, «бойове хрещення». Із групою топографів виїхала на два місяці оновлювати план місцевості в Тернополі.

– У мене був квадрат 10 на 10 км. Цілий день ходиш пішки, наносиш зміни. Де доріжка повернула, десь виростало дерево, десь встановили пам'ятник, – розповідає Соломія Матвійчук, – жили на закинутому току, у будівлі радянських часів, усі – в одній кімнаті. Про комфортабельні умови годі й говорити.

Потім два місяці відводилося на нанесення змін уже на карту. Здавалося б, таке життя та таке навантаження – не для жінок. Проте в новоспеченого лейтенанта навіть таких думок не виникало. Вона вірила, що її праця потрібна. Багато чула зневажливих слів навіть від військовослужбовців щодо сенсу роботи топографа. Та не брала близько до серця. І на запитання, коли вона побачила результат своєї праці, капітан Матвійчук відповіла: «Як розпочалися бойові дії на Донбасі. Ми відразу почали надавати карти. Ще ніде не було інформації про нестабільність на Сході України. Але специфіка нашої роботи і полягає в тому, щоб знати, які карти та з якою метою постачати у військові частини. Це був наш секрет, який ми

не мали права розголошувати. Примірники були різних років випуску, але ми намагалися видавати найновіші. Тоді й відчула важливість своєї праці, коли від тебе хоч щось залежить і ти можеш допомогти».

У ніч на 28 лютого 2014 року весь колектив топогеодезичного центру в Чернівцях, де вже 6 років служить Соломія Матвійчук, перебував на території частини. Розпочали видачу топокарт. За декілька днів додому змогли потрапити лише жінки. – Приходили о першій годині ночі, зранку відправляли дітей до школи, сідали в маршрутку і їхали на службу. Та коли дивилася на тих безтурботних людей, які щось обговорювали, будували свої плани і не здогадувалися про те лихо, що коїться в нашій країні, ставало моторошно, – поділилася враженнями колега Соломії Ганна Барняк.

– Першими відчули біду наші діти. Ми їм нічого не розповідали, але вони здогадувалися. Коли я дивилася новини про події в Криму і мимоволі сказала «почалася війна», моя донька заплакала, усе ходила по хаті та обурювалася на росіян. На ніч її довелося відвести до знайомих, бо мене викликали до Топографічного центру. Наступного вечора я знайшла її торбинку, а там – ковдра, судок для бутербродів, булка, пляшка води, теплі рукавиці, «Кобзар» і молитовник школяра, – розповідає Соломія.

Тож діяльність офіцерів формує своєрідне світобачення їхніх дітей, накладає помітний відбиток на життя їхніх родин, їхню працю дедалі більше цінують товариші по

службі. Адже війна показала, що лише спільна робота може бути плідною. І немає військових професій головних та другорядних, як немає поділу на підрозділи елітні та звичайні.

З початком мобілізації розгортаються нові військові частини. Деякі перебувають на забезпеченні чернівецького топогеодезичного центру. Та командири не знають, які карти їм потрібні, як їх оформити, використовувати тощо.

– Соломія Ігорівна взяла цю роботу на себе. Вона сама приїздить у підрозділи, надає консультації, розказує, як правильно подавати заявки, списувати та

використовувати карти, – з гордістю ділиться враженнями про свою підлеглу майор Олексій Шелудько.

Перші тижні антитерористичної операції. На Схід країни кинуті найкращі підрозділи всіх силових відомств. Спеціалістів вистачало. Та от скоординувати їхні дії і правильно спланувати ту чи іншу операцію заважало багато чинників, серед яких і відсутність сучасних топокарт. Адже діяти на незнайомій місцевості й розуміти всю картину того, що відбувається, майже неможливо. Разом з артилерійськими та механізованими підрозділами на позиції виїхали і військові топогеодезисти.

– Ризикуючи життям, вони проводили рекогносцировку місцевості, уточнювали зміни щодо ландшафту та споруд у Луганській та Донецькій областях, звичайно ж, там, де була можливість це зробити. Виходили в поля, не знаючи, що може трапитися по той бік тоді ще не існуючої лінії розмежування.

Не знали, що може трапитися і на території, де закріпилися позиції сил АТО. Вони бачили, що наш кордон незаконно перетинають російські гелікоптери, а місцеві цивільні мешканці підходили впритул до українських військовослужбовців і телефоном

відразу ж передавали координати їхнього перебування, – розповідає командир топогеодезичного центру Анатолій Ляска.

Напевне, саме в ті часи люди, які носили погони, гостро відчували, що саме на них лежить відповідальність за збереження миру та спокою в країні. Це під силу тільки їм. Тому без вагань усе своє завзяття та всю енергію спрямовували на захист Батьківщини від ворога.

Штаби секторів зони АТО для більш точного планування та уточнення нюансів дій наших підрозділів потребували макетів місцевості. Виготовити їх потрібно було в стислі терміни та якісно. Подивившись на такий макет, фахівці мали відразу зорієнтуватися, чітко зрозуміти специфіку того району, куди належало доправити вантаж або ж як проводити зачистку від бандформувань. Сантиметр неточності на макеті міг призвести до помилки, ціна якої – життя. Жодна військова топогеодезична частина в Україні не взялася за цю справу: не було досвіду, необхідних матеріалів, а найбільше лякала відповідальність. Лише колектив топогеодезичного центру в Чернівцях зголосився. Була створена команда, до якої включили і нашу героїню – Соломію Матвійчук.

Вона жила цією справою. Разом із чоловіками виконувала майже ювелірну роботу.

– Це як писати картину, а то й важче, – каже Соломія, – потрібно не лише перенести ландшафт на конструкцію, а й уявляти її в 3D (об'ємному) вигляді. На невеличку ділянку йшли тижні. Адже все робилося пошарово,

із дотриманням усіх вимог. Готовий макет шліфували та фарбували. Там також потрібно враховувати нюанси в кольоровій гамі. Наприклад, фарбуючи дорогу, потрібно знати, яке там покриття, ширина проїжджої частини тощо.

Та це була лише частина роботи. Розібрану конструкцію потрібно було доправити в сектори і вже там, на місці, їх встановити. Потім відповідно позначити дерева, будинки, мости, мережі електропередач та інше. Тому в лютому 2015 року особовий склад центру мав відправлятися на Донбас. Соломія сама зголосилася їхати з командою. «Вона сказала, що роботу не покине. Як почала робити, то доведе до кінця», – згадує майор Шелудько.

– Вона хотіла поїхати. Наш командир звернувся до вищого керівництва. Звичайно, була відмова, – жінці в зоні АТО робити немає чого. Але Соломія Ігорівна «догризла» всіх, не розгубилась, досягла своєї мети. Та й узагалі вона ніколи не нарікала, що їй важко, що вона жінка, що в неї свої проблеми. Вона така людина, що, коли їй завдання поставлять, – виконує, – ділиться заступник командира частини по роботі з особовим складом Олег Ватрущак.

Колона машин рушила з Чернівців до Краматорська. Соломія їхала попереду разом з командиром в армійському УАЗику. Наближаючись до місця подій, відчула, що слово «війна» там, у Чернівцях, сприймала зовсім по-іншому. Так, переживала за чоловіка та колектив, які були на Сході, душею вболівала за те, що відбувається на рідній землі, але жахлива картина побаченого повністю перевернула уявлення: ніби кадри з художніх фільмів та хронік часів Другої світової... «Їдеш, а там нори якісь, мішки, підірваний міст, дахи в будинках рознесені. Видно, що там снаряди все порозривали. Якась імітація Другої світової. Більше починаєш цінувати працю людей, які на передовій», – каже Соломія.

Чим ближче під'їжджали до штабу, тим більше назустріч рухалось бронетехніки, тим більше відчувалась небезпека. «Зима, поле, їдеш і розумієш, що кожна цивільна машина, яка прямує тобі назустріч, може містити небезпеку. Хоча їхали в бронежилетах, з автоматами, все одно моторошно», – згадує наша героїня.

Два тижні в польових умовах, спала в машині, їла з

армійської кухні. На запитання, чи було незручно, Соломія усміхнулася і сказала, що звикала до цього рівно один день, а потім усе пішло своїм ходом. Бо роботи щодо встановлення макета було не менше, ніж у Чернівцях. Макет мали скласти з частин, відшліфувати місця з'єднань, навести населені пункти, яких у Донецькій і Луганській областях чимало. І в жодному разі не помилитися, адже назви дублюються і нерідко місто переходить у село, що також потрібно врахувати.

За цю унікальну роботу колектив топогеодезичного центру отримав численні подяки від вищого керівництва. Та все ж головна нагорода для Соломії Матвійчук і її колег – почуття виконаного обов'язку. Вони зробили внесок у загальну справу повернення миру на Донбас. Вони горді за свою державу. Вони вірні Присязі, вірні Українському народові!

Галина ХАВЧЕНКО

жовтень 2015

МРІЯ, ЩО ЗДІЙСНИЛАСЯ

Першого березня 2014 року Ольга Кравчук пішла до військкомату, щоб призватися в армію. На жаль, як і багатьом іншим добровольцям, їй відмовили. Та жінку, яка твердо вирішила стати військовою, ніщо не могло зупинити! Тим більше, що про це мріяла з дитинства...

Попри відмову, Ольга все одно прагнула бути корисною Батьківщині, тому приєдналася до козацької варти і щовечора до другої години ночі, без вихідних, три місяці поспіль чатувала в рідному місті, адже міліція була бездіяльною. Треба ж комусь було охороняти спокій та порядок? А вдень вона працювала та постійно навідувалася до військового комісаріату, щоб потрапити до ар-

мійських лав. Під час першої та другої хвиль мобілізації отримувала категоричну «відмову». Мовляв, у ті військові підрозділи, куди вона хоче йти, жінок не беруть. Ольга не полишала свого наміру, запропонувавши компроміс: «Тоді запишіть мене кухарем. Може, хоча б так заберете до армії?»

– Коли ж нарешті зателефонували додому та сказали: «Ви нам підходите», відповіла, що піду лише в бойовий підрозділ, ніяким кухарем не буду! Коли проходила медкомісію, багато хто з чоловіків казав: «Йди додому борщ

варити. Навіщо тобі це?» Доля ж розпорядилася так, що я потрапила на передову в Авдіївку, а ті, хто з мене кепкував, – за 30-50 км від лінії зіткнення. То хто ж тоді сміливіший? – сміється Ольга.

Після призову – чотири місяці напружених тренувань і боротьба за визнання в суто чоловічому колективі, який спочатку її не сприймав і влаштовував такі собі «випробування».

– Перевіряли, витримаю чи ні. Одного разу перед черговим виходом на полігон, що розташований за 4 км від містечка, я прийшла в розвантажувальному жилеті. А чоловіки мені й кажуть: йдемо в бронжилетах. Йду в казарму, вдягаю бронжилет, повертаюся, а вони – в розвантажуваль-

них жилетах. Я так і прибула на полігон у бронжилеті. Та коли це побачив заступник командира частини, вони отримали на горіхи, – усміхаючись, згадує Ольга перші тижні у війську.

Іншу перевірку характеру новоспеченій рядовій влаштували під час розподілу на посади. Ользі наполегливо рекомендували залишитися в тилу. Але вона чинила цьому неабиякий спротив, бо мріяла боронити рідну землю, а не вести документацію в штабі. Тож знайшла переконливі слова, щоб набути жадану посаду в бойовому підрозділі: телефоніст-лінійний наглядач взводу зв'язку.

Після прибуття до Авдіївки в неї видався лише один день перепочинку. А далі – одинадцять місяців бойових виїздів і чергувань. Постійна відповідальність за отримання телефонограм, бойових розпоряджень підрозділам. Вона була тією ланкою, яка часто з'єднувала командирів із їхніми приданими підрозділами за межами міста.

А якщо траплялися бойові обстріли чи зіткнення, Ольга

першою про це дізнавалася: « Ми достеменно знали, куди вийшли підрозділи, де вони перебувають, що діється на тому боці. Тому що до нас із сектору постійно телефонували та доводили обстановку. Ми фіксували всі бойові зіткнення, кількість загиблих і поранених, збирали всю інформацію про переміщення підрозділів. Важко було під час масованих обстрілів, коли мали робити бойові донесення, систематизувати інформацію та направляти в штаб АТО, управління бригади».

Під час перемир'я в межах Мінських домовленостей українські воїни отримували наказ не вести вогонь у відповідь. Тоді терористи вдавалися до провокацій: просили про режим «тиші» і відразу ж його порушували. Таким чином вони забезпечували собі так зване алібі перед представниками місії ОБСЄ, які прослуховували радіорозмови. Щоб не було витоку інформації, українські бійці використовували вже забуті дротові телефони. Звичайно, через це виникали й деякі незручності: лінії зв'язку постійно пошкоджували міни, снаряди, а часом і тварини. Зв'язківцям неодноразово доводилось лагодити зв'язок між підрозділами під час бою чи обстрілу під прицілом ворога.

Спочатку командири не пускали Ольгу на такі завдання. Та вона знала: її допомога потрібна. Коли дізнавалася про обрив лінії, брала бронешит, шолом, стрибала в машину і їхала в поле, а потім вже розбиралася з комбатом.

– Він побачив, що мене не переламати, і я добре

роблю свою справу. Тому згодом не заперечував проти моїх виїздів. Ми обслуговували взводно-опорні пункти за межами Авдіївки та промзону, людей не вистачало, – каже Ольга.

На запитання, чи не було страшно, вона з усмішкою відповідає: «Я робила свою роботу, про це не думала».

– Страшно було за інших. Одного разу я була на чергуванні, почався сильний обстріл, пошкодило лінію зв'язку, – продовжує жінка. – Я мала їхати разом з офіцером, але на телефоні не було кого залишити. Він вирушив сам. Ось тоді я дуже хвилювалася. А мене, напевне, щось оберігало. Коли я їхала на «нуль», нас ніколи не обстрілювали. Навіть був такий випадок: ремонтуємо «польовку», а нам телефоном дають розпорядження їхати звідти, бо нас накривають мінометними обстрілами. Проте навкруги не було чути жодного вибуху.

Ольга ніколи не ділила роботу на чоловічу та жіночу, ніколи не проявляла слабкості. Її голос постійно чули командири, її часто бачили на бойових позиціях, на території авдіївської промзони. Тож Ольга Кравчук як професіонал

заслужила від бойових побратимів неабияку повагу. За заслуги її підвищили на посаді до командира відділення та присвоїли звання молодшого сержанта. Цим вона дуже пишається. Та найбільше радіє тому, що вдалося зажити авторитет у чоловічому колективі, де панують свої правила.

– Я просто показала, що можу робити все. У мене завжди діє правило: роботу треба виконувати добре, інакше краще за неї не братися. І от одного разу до нас у штаб прибув один із командирів, який завжди тримав дистанцію, почав вітатися із чоловіками за руку, а потім підійшов до мене і також потис руку, тоді я зрозуміла: мене прийняли.

Ольга Кравчук жодного разу не відмовилася від виконання завдання. Наприклад, коли після добового чергування могла б просто відпочивати, сама для себе вирішувала: стоятиму, бо немає кому... Адже знала, що не вистачало людей, щоб чатувати. Тож вона без вагань вдягала бронезилет, брала автомат і приймала пост.

Чоловіки обурювалися: чого прийшла, повертайся назад! Та у відповідь лише чули: якщо хтось не може, то ж чому мені заборонено допомогти?

Напевне, кожна людина, яка має мрію та, долаючи випробування, досягає бажаного – насолоджується самореалізацією. Так і Ольга ще в шкільні роки мріяла про військову службу й кар'єру офіцера. І хоча їй не вдалося реалізувати мрію тоді, проте вона не згаяла такий шанс через багато років.

Тож нині вона почуває подвійну гордість, що змогла довести і собі, і людям, що гідна вдягнути однострій і робити все, щоб врятувати рідну країну. Одного разу в Авдіївці, коли йшла з усміхненим обличчям уздовж розбитих терористами будівель, до неї підскочила літня жінка й обурено вигукнула: «Радієте, що нас тут обстріляли?», Ольга відповіла їй: «Та ні, радію сонцю, першому снігу, що Ви – жива та здорова. Для цього ми тут...»

Галина ЖОЛТІКОВА

березень 2017

ПРОРОЦТВО ЖАННИ

Коли в Криму «зелені чоловічки» разом із підбуреним натовпом блокували морських піхотинців, Жанни не було на місці: вона тільки-но пішла в декретну відпустку. Проте відео та фото цього інциденту вмиг облетіли Інтернет і телебачення. Від побаченого закололо в серці, але допомогти або хоча б бути поруч не могла. Та коли постало питання передислокації морських піхотинців на материкову частину України – не вагалася

Доправивши маля своїм батькам, прийшла до командира і написала рапорт про те, що перериває відпустку і служитиме далі. Бо знала: тепер вона вкрай потрібна. Адже з Миколаєва підрозділи рушали на Донбас, а вона була єдиним медиком. Її оберігали, проте їхати не відмовляли, бо знали – без неї їм буде сутужно. Жанна каже, що в Миколаєві була лише три дні, а далі розпочалися бойові будні, які тривають і понині:

– Я – кадровий офіцер. Це мій обов'язок перед Батьківщиною. Скільки стане сил, стільки буду поруч із побратимами.

У перші місяці 2014-го Жанна, як і багато тих, хто залишив Крим, відчувала біль та розчарування. Адже лише рік тому її сповнювали світлі почуття та радісні надії на майбутнє. Вона й досі не може дібрати слів, щоб передати ті емоції. Тоді гору взяло почуття патріотизму. А звідки в неї така відданість справі, жінка пояснює так:

– Мені подобається служба, військова форма, і тільки в армії я почуваюся комфортно. Тепер я розумію – це сенс мого життя.

За три роки антитерористичної операції Жанна Олещенко зрідка поверталася на мирну територію. Вона пройшла найгарячіші точки Донбасу, і врятувала чимало життів. Не шкодуючи себе, вона там, де потрібна.

– Коли приїжджаєш на «нуль», хлопці просто радіють з того, що до них приїхали, що про них не забувають. Одному, щоб підбадьорити, варто сказати «Привіт!», а в другого запитати: «Чому в тебе такі сумні очі?» Для них важливо відчувати з мого боку турботу. Інколи слово більше лікує, ніж медичні маніпуляції.

Вона намагається робити все, що в її силах. Іноді на сон вистачає кілька годин, бо на ній тримається вся організаційна складова медичного забезпечення бригади на першій та другій лініях оборони, а це керування роботою майже 50 підлеглих, постійний контроль за виконанням таких важливих питань, як евакуація поранених, забезпечення медичним транспортом та медикаментами.

– Робота медика – це й щоденні тренування. Тут не можна щось вивчити і потім нічого не робити. Удосконалювати такі знання потрібно постійно. Якщо є прогалина, вона тільки збільшуватиметься, а це може коштувати комусь життя.

Коли потрібна допомога, Жанна кидає все і йде до поранених. Їй доводиться бачити багато людських страждань, особливо важко працювати в пунктах евакуації,

куди бійців привозять після сильного обстрілу. Жінка каже, що в такі моменти страху немає: «Для лікаря страх – це погане почуття. Важкопораненого можна втратити відразу ж. Коли така ситуація – працюю на автоматизмі, а починаю нервувати вже тоді, коли передали людину анестезіологам».

Майор, начальник медичної служби 36-ї окремої бригади морської піхоти ВМС живе заради інших. Кожного з бійців вона вважає героєм і жертвує заради них тим, від чого б ніколи не відмовилася пересічна жінка: сімейним затишком і щастям бути поруч зі своєю дитиною.

Жанна Олещенко має пророцтво: Україна переможе своїх ворогів. І повернеться вона в Перевальне, і побачить, як скидатимуть ненависний триколор над штабом її військової частини. І не один раз розповідатиме вона своїй донечці, що добро завжди перемагає зло. І підхопить цю правду синьо-жовтий прапор, який переможно замайорить над визволеними Кримом і Донбасом.

Галина ЖОЛТІКОВА

лютий 2017

МАМА МАЙДАНУ

Коли настають грізні часи випробувань, а життя ділиться на «до» і «після», хтось безвільно опустить руки, хтось зрадить, не витримавши іспиту на мужність і людяність, та незламні духом вистоять. Вони стануть ще сильнішими і на своїх руках винесуть країну з вогняної пастки геополітичної гри, щоб перемогти!

– А давайте допоможемо ведмедю разом! – Оксанка вже зранку щось щебече до своїх іграшкових друзів. І за мить ватний коник, собака з одним вухом і заєць з очима-гудзиками поспішають на допомогу товаришеві, який потрапив у халепу. А дівчинка задоволено усміхається, адже й цього разу все закінчилося добре.

...Грудень 2013 року. Чорнющий дим від багать, в яких палають автомобільні покришки, роз'їдає очі й заважає дихати. А ще від пронизливого холоду майже неможливо рухати руками.

Але жінка вперто проштовхується крізь натовп, намагаючись нікого не зачепити порожнім залізним відром. Пані Оксана зупиняється біля однієї з модних ресторацій в «урядовому кварталі». Обслуговуючий персонал шоковано дивиться на жінку. Директора одного з найуспішніших закладів громадського харчування Києва тут знають в обличчя.

– Люди, потрібен окріп і чай, – попри те, що вже третю добу на ногах, жінка говорить бадьоро. – Давайте не будемо байдужі. Там студенти зараз стоять. Допоможемо разом!

Назад пані Оксана повертається вже з паруючою водою. До її імпровізованого «робочого місця» підтягуються нові небайдужі. Приносять заварку, хліб, ковбасу. Жінка не стримує задоволеної усмішки. Сьогодні вистачить і чаю, і канапок. А це означає, що більшість її «підопічних» будуть обігріті й нагодовані.

– У мене така життєва позиція, – пояснює жінка,

– завжди відгукувалася, допомагала. Не тільки рідним, але й зовсім незнайомим людям. Звичайно, тоді ще й слова такого «волонтери» не було. А потім почався Майдан. Ми просто стояли, і кожен робив усе, що міг. У кожного були свої мотиви.

Революція Гідності для пані Оксани почалася 21 листопада. Разом із подругами жінка відвідала моновиставу Євгена Нищука в Театрі імені І. Франка. Позитивні емоції від перегляду справді високохудожнього дійства зігрівали в непогожий осінній день. А потім задзвонив мобільний. Спільна знайома повідомила шокуючу звістку: люди повстали. Пані Оксана негайно вирушила до епіцентру подій. Сотні студентів, літні люди... Усі вони потребували

бодай теплих слів підтримки. Жінка зрозуміла, що просто не може залишатися осторонь.

Зі своїм безпосереднім керівництвом Оксана теж не мала проблем. Власник закладу пан Спольський виявився однодумцем. Канадець українського походження від батьків перейняв повагу та любов до землі предків і завжди намагався надати свою допомогу там, де її найбільше потребували.

– Залишитися тут і боротися за Україну набагато важче, ніж поїхати і звідкись час від часу допомагати коштами, – переконана волонтер, коли мова заходить про еміграцію.

Як воно – стояти на барикадах – вона знає з власного досвіду. День і ніч за будь-якої погоди на ногах. Адже поруч із тобою знайомі, друзі, однодумці, які зараз потребують підтримки. Жінка тішилася з того, що навіть маленький пластиковий стаканчик гарячого чаю може надати людині наснаги в боротьбі.

Вечір із п'ятниці на суботу, коли вперше до мирних мітингарів було застосовано силу, пані Оксана пам'ятає дуже добре. Змучена за тиждень жінка вирішила поїхати додому відпочити. Адже там на неї чекала ще й донька-школярка. А вранці телефон «розривався» від дзвінків. Терміново потрібні були люди з машинами. Пані Оксана не вагалася ні хвилини. За годину разом із товаришами вже займалася нагальними питаннями в Михайлівському соборі, де розмістили революційний штаб і поранених. По життю жінка звикла робити те, що добре знає. Тож і тут Оксана відповідала за харчування людей. Окріп, залізне відро і стіл, в якого хиталися дві ніжки – ось і все нехитре приладдя. Щодня по руках розходилося більше двох тисяч стаканчиків з ароматним напоєм. Жінці не було коли й голову підвести.

Після Михайлівського був «урядовий квартал». Знайомі повідомили, що територію заблоковано, тож велика кількість людей просто приречена мерзнути. Пані Оксана відразу ж зголосилася допомогти. І знову відра з окропом, кілограми чайної заварки, гори пластикових стаканчиків. Та жінка не нарікала. Найбільшою нагородою для себе вважала стомлені усмішки, які осяювали обличчя її «клієнтів» після чергового ковтка гарячого. Так тривало два тижні.

Після розблокування кварталу група Оксани перебазувалася ближче до Головоштамту. Туди, де стояли студентські намети. Не лише напоїти й нагодувати мітингарів прагнула жінка. Дивлячись на молодих людей, лише

на кілька років старших за її донечку, пані Оксана відчувала до них материнську ніжність. Завжди вміла знайти тепле, щире слово, дати слушну пораду. А подумки називала своїх підопічних «дітьми». З ними волонтер пробула до кривавого 18 лютого.

Наступні три тижні жінка знову курувала простір за Михайлівським собором. Відповідала за гарячу кухню й чай.

Її Майдан закінчився в березні. Але це лише у «фізичному» вимірі речей. Революція Гідності для пані Оксани триває й досі. Адже це, передусім, прагнення змін. Змін у собі, у власній свідомості. Неможливо прийти в

культурний європейській простір із ментальністю радянського зазомбованого раба.

– Ми все звикли валити на Систему. Але лише від власного вибору людини залежить те, де їй бути та якою стати, – гаряче переконує Оксана.

...Кілька місяців жінка просто приходила до тями від пережитого. Намагалася знову згадати, як воно – жити в «цивільному» житті. Багато часу приділяла рідним. Зимові події дуже чітко показали, що зайвого часу не буває і для спілкування з близькими потрібно використовувати кожну вільну хвилинку.

А в червні для пані Оксани почалася нова сторінка життя. Двоюрідний брат Сергій Фіть телефоном повідомив,

що збирається до зони проведення антитерористичної операції. Жінка, яка завжди переймалася долею брата, запитала, чим вона може допомогти. На той час були потрібні шоломи та бронезилети. Але по-справжньому вона була шокована тоді, коли привезла все необхідне. Виявляється, що такої допомоги потребував не лише Сергій. Десяткам вояків не вистачало найнеобхіднішого. У зону бойових дій вони були вимушені відправитися в прямому сенсі з голими руками. Пані Оксана не могла собі дозволити бути осторонь. До справи взялися компетентні люди, було залучено волонтерів із сусідніх країн.

Протистояння набирало обертів. Неоголошена війна

щодня потребувала нової і нової крові. Ось уже й хлопці з Михайлівського, що взимку напівжартома-напівсерйозно називали Оксану за її сонцесяйну усмішку і щире серце «мамою Майдану», взяли до рук автомати. Волонтер занурилася в нову для себе діяльність. Тепер її «темою» стали військові на східних рубежах.

Вона досі не може забути перші похорони товаришів. Страшна картина запам'яталася на все життя.

Та впадати в депресію не було коли. Знайома ще з часів Революції Гідності попросила зайнятися питанням організації відпочинку для дітей героїв Майдану. Нашу малечу гостинно погодилася прийняти в себе Польща. Оксана завзято взялася за цю справу. Не можна сказати, що вона була для жінки новою.

Раніше пані Оксана активно співпрацювала з українсько-канадським фондом «Нове покоління», який опікувався дітьми-сиротами. У сферу її відповідальності входила організація благодійних заходів, аукціонів, набір груп для відправки в дитячі табори.

Охочих було багато. Пані Оксана із самого початку наполягала на тому, щоб до Кракова відправилися не тільки діти військовиків, але й волонтерів. Тижнями не буваючи вдома, Оксана добре знала, що коїться в душі її доньки, яка щовечора молиться за маму.

– Родини волонтерів також страждають через війну, – переконана жінка.

Влітку Оксані довелося працювати відразу у двох напрямках. Адже маленьких українців забажали бачити на

своїй землі дві наші найближчі сусідки – Угорщина та Польща. Угорський уряд навіть ухвалив законопроект, за яким учасники літнього табору отримували спеціальну «гостьову» візу та звільнялися від обов'язкової здачі відбитків пальців. І ось діти вже перетинають український кордон.

Пані Оксана переконана, що така практика не лише допоможе малечі психологічно вилікуватися від страхів війни, але й покаже їм справжнє обличчя європейських країн. Особливо це важливо для маленьких громадян східних регіонів. Адже доброзичливість, щирість, високий культурний розвиток європейців вони вже побачили на власні очі. Після таких відвідин безглузді плітки про

занепад й загнивання країн Євросоюзу викличуть у них лише глузливі посмішки.

Особливо пишається жінка своїми земляками-волинцями (пані Оксана родом зі славного міста Луцька). Волонтери огорнули підопічних теплом та турботою. Діти з цікавістю відкривали для себе привабливість та милозвучність української мови, дізнавалися більше про національні традиції. А головне – зрозуміли, що розмовляти українською не лише почесно і престижно, але й модно. Батьки, які зустрічали своїх дітей, були приємно здивовані. Вся група в день повернення була вдягнута у вишиті сорочки.

А до польського Кракова – «міста королів» – Оксана поїхала керівником групи. Польський фонд на чолі з Александрою Запольською, з якою волонтерку пов'язують міцні товариські стосунки, гостинно зустрів наших дітлахів і подарував їм незабутній відпочинок.

...Вдома на Оксану чекала страшна звістка. У полон потрапив брат Сергій. Розгублена й знервована жінка не могла зрозуміти, що робити й у кого шукати порятунку. Це нині вона – активний член волонтерської групи «Допоможи допомагати», яка займається такими питаннями. А тоді здавалося, що абсолютно нічим зарадити не можна.

Сергій Фіть після Іловайського котла разом із бойовими товаришами потрапив у Сніжне. Через десять рук інформація про його місцезнаходження дійшла до Оксани. Разом із дружиною брата вона вирушила на Схід.

Дебальцеве. Крайня точка. Далі вже дістатися можна лише «своїм ходом». За півтори тисячі гривень змучені жінки винаймають таксі й розбитими дорогами вирушають до Сніжного. Їм доведеться оминати п'ять блокпостів.

Обличчя, обличчя, обличчя... Російські кадровики, «казаки», «чечени» й буряти, сепаратисти... На території терористичної «ДНР» можна зустріти всіх.

Звичайно, що тоді Сергія жінкам ніхто не віддав. Сепаратисти лише поглузували з них. Але побачення дозволили й необхідні речі, привезені спеціально, не відібрали. Бойовики і сепаратисти у великих містах – не найстрашніше, що може чекати на полонених. Набагато

гірші – так звані козаки або й узагалі малі бандформування. Такі у своїх вимогах непослідовні, майже не контактують між собою і часто змінюють місце дислокації.

Пані Оксана почала курувати питання полонених. Найголовніше в цій справі – забезпечити комунікацію між собою родичів. Основна ставка – на оперативну інформацію. Телефон у жінки не змовкає ні на секунду.

– Були такі дні... – ділиться Оксана. – Я прокидалася й хапалася за телефон. Говорила, говорила. Багатьом людям... Їм необхідна підтримка. Просто можливість вигоритися, бути почутими. Я клала мобільний на диван і розуміла, що вже вечір. А я ще навіть у душі не була.

У такі моменти жінку надихав приклад отця Юстина. Служитель церкви активно допомагав у справі звільнення українських вояків із полону. Перед ним відчинялися навіть такі двері, що, здавалося, їх не можна розбити й гарматами.

«Бог допомагав цій людині», – з теплотою згадує отця Юстина пані Оксана.

Вона й тепер не сидить склавши руки. Намагається застосувати свої знання там, де вони найнеобхідніші. Хоча в жінки є гуманітарна освіта, здобута в Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки, вона й тепер не лінується вчитися. Останнім часом її цікавить психологія. Адже наслідки війни ми відчуватимемо ще досить довго після того, як прогрімить останній постріл. Психологічна реабілітація необхідна дітям війни, молодим матерям, військовослужбовцям, які

повертаються зі східних рубежів. Та й самі волонтери – теж люди. Великої сили волі вимагає вміння не «потонути» в чужих проблемах і горі, знайти час для того, щоб радіти життю.

– Ми всі... І дорослі, і малі, маємо пам'ятати про казковий світ дитинства, – переконана пані Оксана. – Адже людське серце – це маленький вогник, який може осяяти дорогу іншому. Варто лише захотіти цього, лише підтримати його благородне горіння.

Олександра ВАСИЛЕНКО

жовтень 2015

«АМАЗОНКИ» З ЧУЙНИМИ СЕРЦЯМИ

У кінозалі темрява. Лише світиться на всю стіну екран. На ньому безперервним потоком миготять кадри якоїсь старої кінострічки про війну. Батальйон, який потрапив у засідку. Медична сестра витягає пораненого бійця з поля бою. Юна розвідниця гине в трясовині, втративши орієнтир. Її повільно засмоктує багнюка. Дівчина пручається. Та хіба спроможна опиратися силам природи? Уповільнена зйомка. Видно, як каламутна вода накриває її з головою. І довго ще лунає понад похмурими столітніми соснами самотній крик. А в той час її подруга все далі й далі заманює в ліс ворога. Колюче гілля хльоскає по обличчю, але дівчина не звертає на нього уваги. Автоматна черга змушує її змахнути руками і, здається, переломитися навпіл. В останньому передсмертному пориві вона плює ворогові в обличчя слова ненависті. Знову черга. Застиглі очі дивляться в байдуже небо

...Жінка на ліжку спить неспокійним сном. Чоло зрошує холодний піт. Їй хочеться вибігти геть із цього моторошного кінотеатру. Туди, до сонця, до світла, до різнокольорових квітів.

Віта Бишенко скрикує і прокидається. Час збиратися у справах. Сьогодні у волонтерки кілька важливих судових засідань. Там вирішуватимуться проблеми бійців, які вже встигли стати для неї рідними.

– Інколи здається, що коло мого спілкування просто необмежене, – каже пані Віта, відволікаючись на недописану статтю у «Facebook». – Особливо, коли телефонують бійці, які потребують допомоги, а ти навіть одразу не второпаєш, як зарадити їхнім проблемам.

Війна увірвалася в життя киянки без попередження й швидко затягнула її у свій вир. Допомогло оговтатися те, що з військовою системою Віта Бишенко була вже знайома. Адже свого часу закінчила заочне відділення Національної академії внутрішніх справ. Не з чуток знаючи, які тяжкі умови роботи в правоохоронців, завжди нагадувала синові Тарасу, коли той збирався із друзями на відпочинок, свою позицію. А вона в жінки була доволі простою: «Щоб ти не накоїв, я завжди буду на боці міліції». Син пам'ятав мамині слова. А для себе вирішив, що участі в якихось сумнівних історіях не братиме хоча б тому, що справжньому патріоту такого робити не годиться.

...Осінь 2013 року змінила все. Тарас одним із перших опинився на Майдані, відстоюючи свої переконання й доводячи право на гідне майбутнє. А у Віти, як вона висловилась, «вкрали довіру до міліції». Жінка не могла сидіти склавши руки. У перервах між коротким сном і роботою так само, як і її друзі, ловила таксі о 3-й ночі і їхала на Майдан. Додому поверталася першим потягом метро.

Допомагала жінці в цьому тендітна рудоволоса Надія Хмель.

– Нас доля звела! Точно кажу! – усміхається пані Надія.

Того ранку, збираючись святкувати День Незалежності та вдягаючи улюблену вишиванку, жінка навіть не здогадувалася, яка зустріч на неї чекає. На Майдані серед галасливого натовпу вона зупинилася, щоб сфотографувати колоритних дівчат з параду вишиванок і темношкірого хлопця, який простував поряд з ними у високій козацькій шапці. Повністю зосередившись на тому, щоб кадр вийшов вдалим, Надія більше нічого не помічала.

– Дівчино! Ви така гарна! – пролунало біля вуха так несподівано, що Надя заледве не випустила з рук фотоапарат.

Біля неї стояла ошатно вбрана пані в українському одязі.

– Ходімте з нами! Та мерщій! Не можна, щоб така краса пропадала!

І не встигла Надія отямитися, як опинилася поряд із Вітою у святковій колоні. Цілий день жінки провели разом, насолоджуючись урочистою атмосферою. А ввечері, не змовляючись, вирішили піти на етновечірку в один із київських клубів.

– Там діаспора свято влаштовувала, пам'ятаєш? – нагадує про те дійство посестрі пані Віта.

– Авжеж пам'ятаю, – прикладає Надія руку до чола. – Ми ще до третьої ночі гоцали на тій дискотеці.

Додому жінки теж поверталися разом. Адже, як виявилось, навіть мешкали в одному районі. Та й поза тим було в них багато спільного. Обидві любили активний відпочинок. Обидві самі виховували синів. А ще і Віта, і Надя просто не могли бути байдужими, коли йшлося про несправедливість чи можливість комусь допомогти.

Саме це знову кликало їх на Майдан. Сидіти вдома і дивитися трансляцію – дуже страшно! Хотілося діяти, допомагати, бути корисними. І їхали. А там дим, кіптява, шини, барикади, купи бруківки... Але ти бачиш очі патріотів, у яких така сила і, хоч це й дивно, спокій та впевненість у своїй правоті і своїй перемозі! І тобі самій стає спокійно, навіть якщо за рогом вибухають гранати. Ти знаєш, що робити, як і кожен у цьому величезному людському мурашнику, – каже Надія.

Зранку 18 лютого 2014 року, прийшовши на роботу (Надія працює в одній зі столичних фармацевтичних компаній), жінка насамперед відкрила сайт із прямою трансляцією. Побачене шокувало. Ні на мить не вагаючись, Надія того ж дня написала заяву про відпустку за власний рахунок і швидко поїхала на допомогу. А за кілька годин припинив роботу метрополітен.

– Подолу я дісталась автівкою, а потім вгору до Майдану вирушила пішки, – пригадує Надія Хмель. Це був Андріївський узвіз. Лише кілька людей піднімалися вгору. Решта жваво «чухали» вниз. Я ладна була їх задушити. Розумієте, там Майдан палає, а в них на обличчях було написано: «Госпаді ти ж Боже мой! Метро не ходє, нада ж на маршрутку вспіть!»

Запам'ятався їй того дня один чоловік. Порівняно із закіптявленими чорними куртками та камуфляжем майданівців він мав досить незвичний вигляд: у білому капелюсі й такому ж білому сюртуку. Він помахав їй рукою і запитав, чи не потрібні ліки для поранених.

– Туди йдіть! На Майдан, – крикнула вона.

І за мить побачила, як чоловік у білому капелюсі серед бруду й диму поспішає до Стели Незалежності.

У той час жінки проживали дві доби за одну.

– Надя в мене – дівчина-воїн, – пані Віта приязно усміхається до подруги.

– На Майдані дівчат не пускали до барикад, де було небезпечно, тому воїна з мене не вийшло, – сміється Надія. – Зате ми вправно навчились будувати барикади з мішків зі снігом! Робили все, що потрібно було.

Тієї ночі ми на розі Костельної розбирали бруківку... Людей біля нас ставало дедалі більше, тому прийшлося брати організацію на себе: казати їм, куди відносити, де розбивати бруківку, які шматки перебивати ще на частини, які вже пакувати в мішки і передавати за барикади... Мішків не стало, то почали витрушувати й навіть вибивати ногами замерзлий сніг із мішків з тилкових барикад. Потім силовики зайшли з Костельної. «Атака!» – пролунало і з Михайлівської. Я було інстинктивно кинулася туди, але чиїсь міцні руки за плечі мене відтягли назад. То була Віта! Не думала, що моя подруга така сильна!

Ніч 18 лютого стала найстрашнішою в житті Віти. Під час боїв цього дня зник її син Тарас. Майже добу про його

долю не було нічого відомо. Удвох із Надією вони шукали хлопця наступні півдобы. Знайшли, живого! Лише ноги посічені осколками гранати та сліди опіку на обличчі.

Майже всю зиму жінки опікувалися мітингарями. Для пані Віти стало звичним давати прихисток десятку молодих людей, почорнілих від поту, брудних від диму, із зарослими, давно неголеними обличчями. І скільки радості було в жінки, коли суворі повстанці, відіспавшись і вмившись, перетворювалися на юнаків із усмішками на обличчях. Дім Віти Бишенко відкритий для гостей і друзів у будь-який час доби.

– Майданівці й на фронт їдуть нині через нас, і повертаються через нас, – по-доброму говорить жінка. – Якоїсь там проблеми на кшталт: удень їх приймати чи вночі, немає. Нерідко приїжджають і о 3-й ночі.

Обтяжена юридичними клопотами Віта Бишенко, яка щодень відстоює інтереси атовців, сама поїхати на фронт просто не має часу. А її подруга там буває.

Надія Хмель свої поїздки на лінію вогню не вважає чимсь героїчним. Каже, що можливість поспілкуватися з бійцями на передовій випадає не часто, тому для неї це

справжній подарунок, хоча й досить своєрідний. Машини найчастіше вирушають у поїздку в ніч перед вихідними. Завантажена ящиками з провізією та обмундируванням автівка всю ніч мчить автотрасами та труситься розбитими прифронтовими дорогами. Спати в дорозі жінка не може. Тож дві ночі без сну, але стежачи, щоб не задрімав водій. Потім треба перевірити, щоб привезене потрапило саме за призначенням і нічого не переплутати, а також особисті адресні передачі бійцям вручити.

Восени і в першу половину зими на лінії розмежування було відносно спокійно. Страшно не в бою — страшно ЧЕКАТИ бою. Тиша і чекання стали тут синонімами.

Та вже зранку все це відступає, як нічна мара. Досить лише поглянути в очі бійців, які від усього серця радіють волонтерам.

– Дівчатам узагалі на передову можна просто так, без нічого приїжджати, – жартував один з командирів, – Просто поговорити з нашими хлопцями про дім, про родини, розвеселити, сфотографуватися з ними на пам'ять – і вже гарний настрій гарантовано.

Пані Надія погоджується. Але прекрасно розуміє, що передусім наші солдати потребують матеріального забезпечення. У зону бойових дій жінка возила все: від розвантажувальних жилетів, ліків, смаколиків до власноруч пошитих прапорів. Яюсь навіть побачила один зі своїх найперших прапорів, відправлених в АТО, — синьо-жовтий гордо майорів на відбитому в сепаратистів танку.

– Бувають, звісно, різні підрозділи, але здебільшого командири і бійці – розумнички: порядок, все до ладу, бліндажі облаштовують по-господарськи. На одній із позицій 57-ї бригади прикріплена до дерева велика артилерійська гільза, на якій написано: «Для недопалків, штраф – 50 грн». І справді чисто. До речі, нас там таким смачнющим борщем нагодували! – розповідає вона.

Про потреби бійців Надія Хмель знає не з чуток. У добровольчому батальйоні обороняв Батьківщину її син Дмитро.

Жінка довго відмовляла юнака від задумки йти на фронт: «Воювати мають дорослі чоловіки! Ти ж мені ще

навіть онуків не лишив». Остаточно крапку було поставлено тоді, коли Дмитро обійняв матір за плечі й тихо сказав: «Я не можу інакше. Та й для того, щоб у мене були діти, в країні має бути мир». «Лишилось лише підтримати і відпустити. Адже я сама його таким виховала», – каже Надія.

Волонтерки згадують, як збирали свою першу посылку в АТО. На кожній кобурі для пістолетів

писали «Смерть ворогам», а на розвантажувальних жилетах «Низький уклін тобі, Воїне Добра!»

Справжньою розрадою для них стала щира радість наших військовиків, коли ті отримали першу коробку з усім необхідним. А на ній червоним маркером напис: «Воїнам Світла». Дорослі чоловіки були розчулені, як малі діти. Адже в перші місяці війни на свою адресу вони чули тільки лайку і презирливе слово «фашисти».

Але війна для жінок — це не тільки безсонні ночі й шалена круговерть днів. Були й радісні події. Так, Віта зустріла кохану людину. Із чоловіком їх познайомила та перша посилка. Саме його групі вона призначалась, саме з ним, зовсім тоді незнайомим, вона тримала зв'язок телефоном. Жінка вірить, що непереможна сила квітки кохання допоможе їм з Надією вирватися з примарного кінозалу. І тоді на екрані будуть інші кадри. Вони дивитимуться кіно про те, як Надя вишиває бісером візерунок, пише картини. Про те, як їхні сини беруть шлюб із чарівними дівчатами. Про те, як дім сповнюється радісним гомоном онуків. Фільм про те, як вони обидві подорожуватимуть світом і нарешті повернуться до верхової їзди та гірських лиж. А найбільшою проблемою буде вибір кольору квітки під вікном.

У тому, що такий час швидко настане, українські «амазонки» із чуйними серцями навіть не сумніваються.

Олександра ВАСИЛЕНКО

березень 2016

ПИРІЖКИ ВІД РАЄЧКИ ПІД КУМАСИН БОРЩИК

– Не жалій вишень, тезко, більше клади, – жартівливо кинула своїй помічниці Оксані вправна господиня. – Пам’ятаєш, як минулого разу хлопці дякували за наші вареники?

– Ще б не пам’ятати! Славко он і досі шле sms-ки зі словами вдячності, – відповіла симпатична дівчина.

– Хай наші хлопці на Донбасі їдять на здоров’я, щоб мали силу проклятушого ворога прогнати! – розкачуючи тісто на нову партію вареників, мовила жінка.

– А ми ж їм наготуємо і смаченького, і корисного, та з такою душею і любов’ю!

Саме вінничанка Оксана Буга стала ініціаторкою смачнющого проекту під назвою «Кухня Мольфара». Впродовж тривалого часу жінка за підтримки своєї родини готувала борщовий концентрат на передову. Спочатку – декілька банок на пробу. А отримавши від бійців схвальні відгуки та прохання надсилати ще, взялася за роботу! І почала щодень варити 15-20 літрів продукту. Згодом до неї приєдналися й інші вінницькі господині.

Завдяки Оксаниному рецепту нашим воякам лише потрібно в казан на 10 літрів води покласти порізану картоплю, трохи проварити її та додати той самий концентрат, в якому є все необхідне, щоб незабаром уже насолоджуватися домашнім борщем.

Сьогодні на кухні студентської їдальні у Вінниці готують вареники, голубці, печуть пиріжки й сирні запіканки... Якщо раніше все це робилося у звичайній квартирі, то зі збільшенням замовлень «мольфарки» домовлялися про використання виробничих потужностей студентських та відомчих їдалень.

До речі, окремі страви вже мають «народні» назви за іменами їхніх авторів або благодійників...

За час функціонування

«Кухні Мольфара» в зону АТО відправлено понад три тонни концентрату «Кумасинового борщичу», 135 кілограмів «Супчику від Ксюші», більш як 60 тисяч вареників, а також понад тонну «Сирної запіканки» і майже 11 тисяч «Пиріжків від Раєчки».

З початком російської агресії у Вінниці діє громадська організація «Мольфар». Заснувала її спільно з іншими небайдужими громадянами Юлія Вотчер. Разом з однодумцями-земляками вона відправила в район антитерористичної операції сотні тонн гуманітарної допомоги. Лілія Клімова, Марія Чех, Катерина Савчук, Оксана Буга, Володимир Маєвський, Сергій Гольчанський, Галина Пасічник, Ольга Пінаєва, Надія Олійник – люди, спільна мета яких – допомагати тим, хто захищає нас від московитів.

Сьогодні під дахом цієї громадської організації, окрім «Кухні Мольфара», реалізуються ще кілька проектів. «Довідка Мольфара» – один із них. Зателефонувавши туди, учасники антитерористичної операції отримують консультації щодо порядку одержання пільг, передбачених чинним законодавством України тощо. Лише торік тут надали юридичну допомогу близько чотирьом сотням осіб.

Завдяки «Скрині Мольфара» – ще одному проекту – бійці отримали тисячі військових облаштунків, засобів маскування, спальних мішків, флісових костюмів, шкарпеток, безкаркасних нош для транспортування поранених, баулів і рюкзаків, балаклав та багато іншого.

У межах реалізації проекту «Технопарк Мольфара» частинам, які перебувають на Донбасі, передано кілька комплектів діагностично-лікувального обладнання. Зокрема, багатофункціональні міні-рентген-апарати C-Arm та апарат для ультразвукового дослідження, дві сучасні військові санітарні машини. «Мольфарівці» постійно передають нашим бійцям медикаменти, витратні медичні матеріали, інструменти.

За допомогою громадської організації створена система відео-спостереження «Око Мольфара» і багатофункціональний пристрій «Сова Мольфара», які дозволяють виявляти ворога на значній відстані і коригувати вогонь наших снайперів. Проект «Сузір'я Мольфара» сприяє реабілітації учасників АТО, ветеранів війни через безпосередню участь сім'ї в різноманітних творчих проектах. Завдяки «мольфарівцям» оздоровлено сотні учасників антитерористичної операції, членів їхніх родин.

Для Юлії Вотчер усе почалося з Майдану. У приміщеннях Київської міської держадміністрації жінка організувала пункт прийому-видачі майданівцям теплового одягу. Також брала участь в облаштуванні в Українському домі госпіталю для поранених та хворих. Працювала і в медичній частині штабу національного спротиву.

Коли Віктор Янукович наживав п'ятами і стало зрозуміло, що Революція Гідності перемогла, чимало її учасників просто з Майдану пішли захищати Україну від «зелених чоловічків», що з'явилися на Донбасі. Знаючи про катастрофічну ситуацію, в якій опинилися українські

військовики, пані Юля, об'єднавшись з такими ж небайдужими людьми, почала возити їм волонтерську допомогу. Спочатку опікувалися батальйоном Національної гвардії, який нараховував майже 300 воїнів.

Коли в Україну вдерлися російські солдати і ситуація на фронті загострилася, потреби українського війська в кевларових шоломах, бронезилетах, медпрепаратах значно зросли. Тоді Юлія Луківна спільно з іншими волонтерами сформувала і відправила на Схід першу колону з гуманітарним вантажем.

– Ми не переймалися питанням, кому саме дістанеться те, що ми веземо, – розповідає Вотчер. – Адже всі без винятку бійці, незважаючи на відомчу належність, захищали нашу землю. Вже потім дізналися, що то були

солдати й офіцери 95-ї аеромобільної, 93-ї та 72-ї механізованих бригад.

– До початку подій на Донбасі не замислювалася, скільки серед нас, українців, патріотично налаштованих людей, – каже жінка. – Дізнавшись про нашу організацію та її діяльність, багато вінничан подали руку допомоги. Лише 2016 року ми відвезли на фронт 1600 кілограмів твердого і м'якого сиру, який виготовили із цільного молока мешканці сіл Піщанського району, понад 300 кілограмів справжнього вершкового масла та 700 кілограмів сметани, а ще тонни овочів і фруктів.

Серед благодійників, які співпрацюють з «мольфарівцями», люди різних професій і статків. Та всі вони роблять посильний внесок у перемогу над ворогом.

Так, вінничанки Аліна, Елеонора і Надія попросили передати захисникам 400 кг котлет, 300 кг млинців з начинкою і голубців, більше 300 кг різних смаколиків, меду тощо.

Реалізувати добродійні проекти допомагають багато організацій. Серед них Вінницький міський центр соціальних служб, Станція юних натуралістів, Національний педагогічний університет імені М. Коцюбинського і

Вінницький національний технічний університет. А також колективи державних та недержавних установ, які відгукнулися на прохання допомогти захисникам України, хто чим може.

Це, зокрема, ТМ «Ковбаскофф», ПАТ «Вінницький олійножировий комбінат», ПАТ «Вінницька кондитерська фабрика», ТОВ «Агро-Еталон», ТОВ Агрофірма «Біркофф», ТОВ «Украфлора-Вінниця».

Тісно співпрацюють активісти «Мольфара» і з органами влади. Минулого року в місті над Бугом відкрився Центр підтримки учасників АТО та їхніх сімей. Ініціаторами його створення виступили «Мольфар» і ГО «Вінницький союз учасників АТО». А втіленню ідеї в життя посприяла міська влада й особисто мер міста Сергій Моргунов, виділивши приміщення та кошти на капітальний ремонт.

– Боротьба за Україну триватиме доти, доки не виже-немо останнього зайду з нашої землі, – каже Юлія Вотчер, яку на фронті бійці називають «жінкою з дуже добрим

серцем». За «невтомну працю, за прояв громадянської позиції у боротьбі за свободу і процвітання України» Президент України Петро Порошенко нагородив Юлію Луківну Вотчер орденом княгині Ольги III ступеня.

А Святійший Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет – медаллю «За жертвність і любов до України».

Не нарікаючи на долю, українки мужньо і самовіддано роблять сьогодні все, щоб їхні чоловіки швидше здобули перемогу. І це їм вдається. Та і як може бути інакше, коли своїх воїнів підтримують найпрекрасніші у світі жінки!

Сергій ВАСИЛЬЧУК

лютий 2017

«ВЕЗУНЧИК», «РЯТУНЧИК» І МАРИНА

Волонтери не лише забезпечують армію всім необхідним – вони навіть ставлять літаки на «крило»

Літакові снилося небо. Та й що ще могло привидітися цьому металевому птахові, який і народжений був для того, аби відчувати своїми грудьми тугі хвилі повітря? Літакові снилися злітні смуги і привітні вогні аеропортів. Прокидаючись, він із жалем помічав, що все більше стає схожим на купу проіржавілого, нікому непотрібного залізачця.

«Мабуть, мені вже ніколи не здійнятися в небо», – думав велетень. А поряд із ним сумно поскрипували його товариші по нещастю.

Тоді літак навіть і уявити собі не міг, що лише за чотири місяці знову відчує власні крила. «Серце» знову відратовуватиме секунди і хвилини до зльоту. Діловито гудітимуть мотори. А у свій перший політ він вирушить під пильним оком десятків людей, які весь цей час переймалися його долею. І, головне, просто вірили, що їхня спільна з літаком мрія втілиться в життя. Літаку усміхнулася фортуна.

Марина Добровольська розповідає про «Везунчика» (так назвали транспортний літак, який отримав нове життя) як про живу істоту. Для неї, дружини бортового техника 15-ї Бориспільської бригади транспортної авіації, журналіста, волонтера й матері двох дітей, врятований літак став справжнім членом сім'ї.

– Це – справжнісінька дитина, – з лагідною усмішкою розповідає жінка. – Техніка, вона ж узагалі жива. У літаків є характер. А коли літаку віддали часточку своєї душі стільки людей... Думали про нього, мріяли,

переймалися... Ні, це абсолютна дитина! А взагалі все починалося з того...

А все починалося так, як і для більшості українців. Кривавий лютий 2013-го року, примарні сподівання на кращі зміни і раптом – анексія Криму. Для Марини все це, без перебільшення, стало справжнім ударом у спину. Підступним і блискавичним, як ніж злочинця, що нівечить тіло жертви. Жінка завжди називала себе «дитиною Радянського Союзу». Тато – професійний військовий. Військовим був і дідусь. Корені родинного дерева химерно переплелися, змішавши українську та російську кров. Для тата рідною стала «перлина біля Чорного моря» – Одеса, мама народилася на Сумщині. А маленька Маринка побачила світ на Далекому Сході, де на той час служив глава родини. Жінка вільно володіє двома мовами й ніколи не вбачала в цьому проблеми. До того ж ні про які «утиски» й «погрози» з боку україномовних співвітчизників ніколи не йшлося. Від цього прокремлівська пропаганда здавалася ще божевільнішою, а ситуація – трагічнішою. Усі крапки над «і» розставило вторгнення бойовиків на Схід країни. З цього часу сумнівів у жінки в тому, що це – найсправжнісінька зрада з боку тих, кого вона й по крові вважала братами, не залишилося.

– Проблема в тому, що їм з вершин Уральських гір, мабуть, видніше й зрозуміліше, – з гірким сарказмом ділиться наболілим Марина, – що відбувалося в нас на Майдані й чого прагне український народ.

Жінка відчувала, що не може сидіти склавши руки на

дивані. Тим паче, що в зоні конфлікту майже з перших днів її кохана людина. Чоловік був членом екіпажу літаків, які заходили на посадку в сумнозвісний Луганський аеропорт, транспортували вантажі, залучались до ротації військовослужбовців.

Із невеличкого затишного Борисполя до Сходу – півтори години льоту. Марина стояла біля вікна й відчувала, що ще трішки – і все. Просто не вистачить сил і вона збожеволіє. Годинникова стрілка байдуже повзла циферблатом, а вона так і не почула звук літака, який заходить на посадку. Намагалася втішити себе тим, що чоловік із колегами просто затрималися. Можливо, їх навіть повернули до аеропорту. Та «послужлива» уява вперто

малювала жахливі картини похорону екіпажу збитого Ан-30. Чоловік запізнився на півгодини – екіпаж був змушений обходити грозовий фронт. Але з того дня життя Марини Добровольської змінило свій плин на сто вісімдесят градусів.

– Чоловік у мене – фанат літаків, – випромінюючи усмішку, розповідає пані Марина. – Хоча я і донька військового, але любов до літаків – то від чоловіка. Він мені їх уперше показав і розповів про кожен. Саме транспортні Ани. Вони надзвичайні! І його закоханість у крилаті машини передалася мені, а разом із цим і мрії про другий шанс для цих літачків.

Випадково доля звела подружжя з Юрієм Бірюковим, організатором волонтерського об'єднання, а згодом благодійного фонду «Крила Фенікса». На той час чоловік уже був відомий як людина, здатна вирішити нагальні проблеми українських військовиків. Він допомагав нашим підрозділам виходити з окупованого Криму, опікувався долею воїнів із 79-ї окремої аеромобільної бригади. Отже без вагань було вирішено долучити Юрія Сергійовича до відповідальної справи: подарувати літакові надію на небо.

Спочатку волонтер був шокований таким проханням. «Дайте припаркуюся», – здивованим голосом вимовив чоловік. Адже до цього часу займатися авіацією йому не доводилося. Але за кілька днів Бірюков приїхав до Борисполя, щоб на власні очі побачити «той самий» літак. Побачив і... також закохався в цього сріблястого птаха, який так прагнув знову злетіти.

Закипіла робота. Марина не могла вже ні про що інше думати, окрім свого «Везунчика». Жінка домовилася із заводом-виробником про отримання дозволу на продовження ресурсу експлуатації техніки. Авіація – галузь складна і надзвичайно відповідальна. Від справності найдрібнішого гвинтика залежить життя десятків людей. Із завмиранням серця чекало подружжя Добровольських на висновок дефектувальників. І відповідь була позитивною! «Везунчик» літатиме, якщо будуть усунені всі несправності. А їх у літака було чимало – час та умови зберігання зробили свою підступну справу. Відновлення металевого «підопічного» відбувалося у військовій частині силами інженерів ескадрильї та особового складу техніко-експлуатаційної частини. Від заводчан отримували тільки необхідні консультації.

І ось народний улюбленець (і це можна сказати без перебільшення, адже долею «Везунчика» переймалися не лише українці, але й авіафанати з Польщі, Канади та навіть Африканського континенту!) готовий до свого першого польоту. І сталося це в останню суботу серпня, коли авіатори святкують професійне свято. Навіть зовні літак відрізняється від своїх побратимів. Із білого літака з блакитною смугою вздовж фюзеляжу він перетворився на піксельованого синьо-сірого красеня. А емблема «Крил Фенікса» біля носової частини нагадує про те, що літак є уособленням усього волонтерського руху, який допомагає армії відродитися, наче казковому птаху Феніксу.

Схвильовано дивиться Марина в небо. Здавалося б, уже вкотре спостерігає, як шасі відриваються від злітної смуги й літак набирає висоту. Але цього разу все інакше – це не просто політ. Мрія металевого птаха здійснилася!

...Після кількох місяців битви за літак настало тимчасове затишшя. Та жінка вже добре розуміла, що без роботи сидіти не зможе. Адже волонтерство нарівні із професією журналіста стало для неї не лише активною діяльністю, але й стилем життя.

– Волонтерство – це добра «школа життя», – ділиться своїм розумінням цього явища Марина Добровольська.
– За короткий проміжок часу ти отримуєш уявлення про

добро та зло, про правду і неправду. Про те, як розставляти пріоритети. Я б радила всім хоча б трішечки займатися цим. Вчитися ділитися своїми коштами, часом, а головне – емоціями.

Не бажаючи змінювати життєві принципи, жінка починає опікуватися хлопцями, які йшли в зону АТО добровольцями. Хвилювалася за кожного. Адже в зону бойових дій відправлялися військовики із рідної 15-ї авіабригади. Чоловікам належало виконувати неспецифічні завдання. Вони ставали стрільцями та водіями. Та згідно із чинними нормами замість зручних берців авіаторам видали льотні черевики, які аж ніяк не гарантували ні комфорту, ні безпеки в нових умовах. Тож хлопців потрібно було забезпечити всім необхідним.

– Кадрові офіцери та контрактники в порівнянні з мобілізованими – це була катастрофа. Вважалося, що вони і так усім забезпечені, а чого не вистачає, куплять за власні гроші, – ділиться вона тим, що наболіло.

На заклик жінки допомогти льотчикам відгукнулися десятки небайдужих людей. Хтось перераховував кілька гривень, а хтось одразу міг собі дозволити «кинути» на банківську карту волонтера тисячу. Пані Марина була вдячна всім без винятку за небайдужість та підтримку. За волонтерські справи вона вболівала, як за власні.

І жодного дня жінка не забувала про улюблені літаки. Спостерігаючи за тим, як шугає в небі «Везунчик», виконуючи по кілька рейсів на тиждень, мріяла подарувати «щасливий білет» бодай ще одному літакові. І зробити

його не просто транспортником, а «повітряним лікарем». Думками про санітарний літак одного вечора вона поділилася телефоном все з тим же засновником фонду «Крила Фенікса».

– Юро, ми «потягнемо» ще один літак? – з надією запитала молода жінка.

– А це «смачненько», давай спробуємо! – з азартом відповів Юрій Сергійович.

...Літак назвали «Рятунчиком». Спочатку волонтери на чолі з Мариною мріяли про справжній «шпиталь на крилах» із сучасною операційною, реанімацією, усім

необхідним спорядженням. Але довести до кінця такий проект виявилось нереальним. Якщо навіть коштів для цього літака буде зібрано вдвічі більше, ніж для його крилатого старшого брата, дешевше буде відразу купити новий літак, а не повертати до життя стару техніку. Тому «Рятунчика» було вирішено ремонтувати як «транспортник». А перед першим польотом оснастити всім необхідним для того, щоб за півгодини перетворити літак на «швидку допомогу» – санітарними стійками, стрічками та ношами. «Рятунчик» здійнявся в небо у травні цього року.

А в серпні вся дружна волонтерська команда вітала з першим рочком життя свого первістка «Везунчика». На його честь навіть спекли торт і прикрасили символічною одиничкою. Зараз обидва літаки виконують безліч транспортних завдань і максимально задіяні в забезпеченні АТО.

Пропорційно з тим, як зростає стаж волонтерства в Марини Добровольської, додавалося розуміння, що проблеми чатують на військовиків за кожним рогом. І не лише на них самих, але й на дружин, дітей, літніх батьків. Відпустивши у вільний політ другий літак, жінка почала займатися проблемою надання інформаційної допомоги сім'ям атовців із найрізноманітніших питань. Право на пільги, службове житло, інформацію про зниклих безвісти й загиблих, оздоровлення дітей... Номери телефонів змішувалися з параграфами відповідних законів, а обличчя чиновників із високих кабінетів з очима

її нових підопічних. Марині телефонували і вдень і вночі. Цікавилися, наполягали, вимагали. Але частіше за все дивилися на неї, як на казкову фею, яка легким помахом чарівної палички може вирішити всі проблеми. Жінці не вистачало сили відмовити нікому. Якщо не могла допомогти сама – намагалася дати координати потрібних людей. Почувалася багатодітною мамою. А поряд же ще двоє найрідніших у світі людей – донечка-школярка і синочок, майбутній першокласник. Матір із жахом розуміла, що бачить своїх дітей лише за сніданком і вечерею. Часто-густо їй увечері навіть не вистачало сил розпитати, як минув у малечі день. Почувалася так, ніби її ось-ось затягне в гігантський вир.

Чоловік Богдан, як міг, заспокоював дружину. Бачив, як їй нелегко, і непомітно перебирав на себе всі господарські клопоти. Але зрештою і він не зміг змовчати й порадив Марині «зменшити оберти». Намагався якомога тактовніше пояснити, що всім допомогти неможливо, а зберегти здоров'я в такому нервовому темпі не вдасться.

Про чоловіка пані Марина говорить з любов'ю та великою шаную: «Я безмежно вдячна чоловікові за те, що він підхопив мої обов'язки й тягне весь побут на собі. Це попри те, що він – військовий льотчик і може кожної миті вилетіти кудись у відрядження. Попри все те, що я зробила для наших воїнів, у мене велике почуття провини перед родиною».

Дослухавшись до поради коханої людини, жінка

зосередила увагу на проблемах забезпечення військового службовим житлом. Проблема й дійсно нагальна. Зарплата військового льотчика невелика. На неї часто доводиться утримувати не тільки власну родину, але й батьків. Не дивина, коли кілька поколінь туляться в однокімнатній квартирі. А зовсім поряд – цивільний аеропорт «Бориспіль», де працівникам зарплати нараховують у рази більші. Де вже за кілька років роботи можна придбати власне житло й мати зовсім інший рівень життя. Лави військових авіаторів невпинно рідшають – льотчики залишають армію. А держава втрачає першокласних спеціалістів, на навчання яких витратила мільйони.

На щастя, Міністерство оборони розпочало амбітну програму закупівлі житла в місцевих будівельних компаній.

– Головна проблема в тому, що забудовники часто й не здогадуються про тендери, – розводить руками Марина. – Вони про них або не чули, або самі люди не розуміють, навіщо це все потрібно. Ми намагалися, насамперед, пояснити всім ситуацію. Запевнити, що це принесе користь військовим та й самим підприємцям не буде збитків. І, знаєте, дуже рідко хтось відмовлявся. Недарма ж кажуть, що потрібно стукати, тоді відчинять. Інша річ, що не всі змогли виконати умови тендерів, не витримували вимоги щодо документації. Хтось сховався з дистанції після першого ж провалу на торгах, інші наполегливо вдосконалювали документи. Складний процес, дуже складний і нервовий.

Працюючи в такій незвичній для себе сфері, жінка скоро побачила ще одну колосальну проблему. Місто помаленьку «відкушувало» у військової частини землі, на яких могли б височіти нові службові будинки. Відмова була «залізобетонна»: мовляв, землі не зареєстровані і не внесені до кадастру. Дружині бортового техника й волонтерів довелося зіштовхнутися зі світом влади.

Рішення подати свою кандидатуру на місцеві вибори до міськради виникло спонтанно. Спочатку воно взагалі не сприймалося серйозно.

– Розумієте, у мене не було ні грошей, ні гречки, щоб нею засівати? У мене в активі лише філософський факультет Харківського держуніверситету. Все... – сміється пані Марина.

Але було в неї дещо важливіше: нездоланне бажання допомагати людям, які цього потребують, воля до перемоги, а головне – підтримка рідних та знайомих.

Перемога стала для Марини Добровольської приємною несподіванкою. Вона й надалі планує займатися волонтерством. Але вже на іншому рівні. Вірить, що новий статус допоможе швидше вирішувати нагальні проблеми військовиків. А ще – хоче відкрити нову сторінку у мережі «Facebook».

– Я назву її «Волонтер

іде у владу», – із дитячою щирістю ділиться планами пані Марина, – буду звітувати, що діється на теренах місцевої ради. Щоб хоч трохи відкрити її до людей. Майже як розвідник. Поки є енергія, поки є отой запал щось робити, я буду цим займатися!

І слова ці зовсім не пафосні. Просто це тверде переконання людини, яка знає, чого прагне. А ще – прямує до своєї мети на крилах милосердя.

Олександра ВАСИЛЕНКО

листопад 2015

А КАЖУТЬ, ЯНГОЛІВ НЕМАЄ...

Ще вчора гуркіт пострілів, холодні ночі та спекотні дні, проведені на блокпостах і в окопах, були для цих бійців звичною справою. Сьогодні вони, скалічені та виснажені війною, поступово повертаються до мирного життя. Забути війну та залікувати психологічні рани без сторонньої допомоги їм вкрай складно. Тож цю справу перебрали на себе волонтери. Зокрема жіноча команда, яка опікується Ірпінським військовим госпіталем.

Ці тендітні представниці кращої половини людства стали для наших військовослужбовців не лише турботливими сестрами милосердя, а й психологами та порадиницями

КОЛИ БАТЬКІВЩИНА – ПОНАД УСЕ

Серед тих, хто не зміг залишитися осторонь проблем, що водночас з'явилися в нашій державі, – волонтер Наталія Хіцова.

Так склалося, що з 2012 по 2014 роки вона разом із чоловіком Олександром, сином Тарасом та донечкою Лідією жили в Казахстані. Олександр мав там свій бізнес. Подружжя завжди пильно стежило за подіями, які відбувалися в Україні. Особливо переймалися долею українського Майдану 2013-2014 років. Оскільки фізично приїхати не могли, активно допомагали фінансово. А коли після анексії Криму почалася війна на Донбасі, вирішили

таки повернутися – щойно в дітей закінчився навчальний рік, на початку червня 2014-го. Події, що стрімко розвивалися на Батьківщині, стали ніби каталізатором, який змусив родину прийняти непросте, але вкрай потрібне рішення.

Про перших поранених, які з'явилися тими днями в Ірпені, Наталія довідалася через соціальні мережі. Відразу привезла одяг, їжу...

– Мене зустріла волонтер Наталія Завадська, – пригадує Наталія Хіцова. – Від неї дізналася, що госпіталь потребує допомоги небайдужих людей. Тож вирішила залишитись працювати тут надалі. Коли вперше завітала до поранених, то, звісно, трохи хвилювалася: не знала, як і про що з ними говорити. Адже там, на Донбасі, вони бачили війну, смерть і страждання. Тут тим часом продовжується звичайне життя, ніби в країні нічого й не відбувається. Згодом і я, і мої колежанки зрозуміли, що наші захисники – це звичайні люди, яких серед наших співгромадян дуже багато.

Створюючи волонтерський осередок у військовій медичній установі, активісти вирішили не гаяти часу на реєстрацію та іншу паперову тяганину. Вони відразу приступили до конкретних справ.

– Оскільки ми – не зареєстрована організація, то зібрану від благодійників допомогу відразу передаємо госпіталю і вже його персонал готує відповідну звітну документацію, – уточнює пані Наталія. – Ми тим часом продовжуємо шукати ліки, обладнання, одяг, продукти

харчування... Щодня спілкуємося з бійцями та лікарями, розпитуємо про нагальні потреби у препаратах, додаткових обстеженнях на сучасній апаратурі тощо. Приміром, магнітно-резонансної томографії та деяких видів ультразвукового дослідження госпіталів не має, тож цей напрямок взяли на себе ми.

Ліками госпіталів забезпечений загалом непогано. Але часом трапляються випадки, коли, приміром, необхідно терміново придбати рідкісний препарат. Тоді до цієї роботи долучається дружна жіноча команда. За можливості волонтери «супроводжують» і вже виписаних після лікування воїнів. Адже часто-густо приймати дорогі препарати їм доводиться, уже перебуваючи вдома.

– Активну допомогу надають активісти, зареєстровані в нашій спільноті в мережі «Facebook», – розповідає волонтер Ольга Аргат. – На цю сторінку підписані понад три тисячі користувачів. Саме через неї ми публікуємо інформацію щодо нагальних потреб. Тут же розміщуємо звіти про використання отриманих грошей чи матеріальних засобів. Усе відбувається прозоро, відкрито і, головне, оперативно.

Так, коли до Борисполя прибув новий борт із пораненими, багатьох з яких прийняв Ірпінський військовий госпіталь, потрібно було терміново поповнити запаси. Люди відгукнулися відразу. Серед перших – Ірина Любашевська, Ірина Мошковська, Ярослава Наконечна. Вони працюють з перших днів організації групи, а кожне чергове завдання виконують сумлінно і швидко.

У КОЖНОГО – СВІЙ ФРОНТ

Команда ірпінських волонтерів загалом налічує декілька десятків жінок та дівчат віком від 20 до майже 60 років. Найбільш активних учасників – близько половини. Хто не має змоги бути поруч постійно, – допомагають періодично. Адже витримати психологічну напругу, стреси та стан постійного вирішення проблем насправді досить важко. До того ж у переважній більшості є сім'ї та діти.

Їх усіх, безумовно, об'єднує одна значуща риса – любов до рідної Батьківщини, прагнення допомогти нашим пораненим солдатам та мрія про якнайшвидше

закінчення війни. Саме тому вони щодня збираються у приміщенні, наданому командуванням госпіталю, уточнюють завдання і поспішають кожна у своїй справі.

Роботу проводять за декількома напрямками. Одна з груп, приміром, працює безпосередньо у відділеннях. Сюди йдуть найбільш морально і психологічно стійкі жінки. Адже спілкуватися щодня з пораненими, бачити їхні проблеми і мати при цьому неабияку витримку зможе не кожен.

Серед тих, хто взяв на себе цю непросту місію, – Наталія Завадська. Вона – волонтер відділення травматології – одного з найважчих у госпіталі, де лікується чимало бійців, щодня відбуваються складні операції. Крім того, жінка займається постачанням титанових та сталевих пластин для протезування, шукає кошти, спонсорів тощо.

Безліч добрих справ і на рахунку Наталії Бондаренко. Свого часу вона опікувалася кількома відділеннями. Нині працює в хірургічному.

– Щоразу, коли я заходжу до палат, то насамперед цікавлюся, чи є нові пацієнти, – розповідає про свою роботу жінка. – Знайомлюся з ними, запитую, звідки родом. Потім спілкуюся з лікарями, аби дізнатися потребу в лікарських препаратах чи інших засобах. Чимало пацієнтів хірургічного відділення не в змозі пересуватися самостійно, тож своїм підопічним я приношу продукти та різні смаколики.

Ще одна команда працює на складі. Там зберігаються

одяг, продукти харчування, речі першої необхідності та інша матеріальна допомога, яка надходить від благодійників. Але сюди бійці приходять не лише за цим. Часто-густо їм хочеться просто поспілкуватися та відволіктися від неприємних спогадів про війну. Кожному, хто переступає поріг волонтерського осередку, його господарі спочатку пропонують чай або каву з тістечками, розпитують про самопочуття, сімейні та особисті справи, можливі проблеми тощо. Потім забезпечують усім необхідним, адже досить часто хлопці потрапляють сюди просто з передової, без особистих речей і предметів першої необхідності.

Оскільки в госпіталі неможливо проводити деякі види

обстеження та відсутні окремі спеціалісти, хворих на автотранспорті доправляють до інших закладів Києва та області. Цю роботу виконують автоволонтери. Вони також допомагають бійцям дістатися до вокзалу після виписки. Цю діяльність координує Тетяна Цюпка. Взявши на себе роль диспетчера, вона планує час поїздки, необхідні маршрути та виконавців. Колежанки ласкаво називають її Цюпочкою. Попри те, що ця професія стала для Тетяни абсолютно новою, з обов'язками вона справляється чудово, тож заслужила неформальне звання «генія логістики». Тепер естафету від Тетяни підхопила волонтер Наталя Макарова.

Віднедавна автоволонтерам працюється значно легше. Посприяло цьому подружжя Володимира та Марини Богущів. На їхнє прохання міський голова Ірпеня Володимир Карплюк розпорядився виділити для перевезень окремий автомобіль, який викликають за потреби. Відтепер лівова частка відряджень припадає на нього.

РЕАБІЛІТАЦІЯ МИСТЕЦТВОМ

Доброю традицією стало проводити в госпіталі творчі майстер-класи. Художниця Міла Гарбар, приміром, вчить воїнів робити репродукції, правильно зображати предмети, людей, побут, природу тощо. Охочих навчитися тонкощів образотворчого мистецтва серед воїнів насправді небагато. Проте Міла вважає: навіть кілька відвідувачів означає кілька зцілених душ. Хто знає, може серед

суворих та випробуваних війною чоловіків насправді є такі, в яких виявляться неабиякі творчі здібності.

Наносити малюнок на чашки, футболки та інші предмети вжитку спеціальними фарбамивчить Наталія Лисиченко. Особливо бійці тішаться розфарбованим одягом, адже власноруч створений виріб одягати й носити набагато приємніше.

Молода художниця Софія Дзюблюк проводить майстер-класи з лінографю-

ри. Для її створення зображення спочатку вирізають на лінолеумі або іншій полімерній основі, а потім друкують на аркуші паперу. І хоча про такий вид мистецтва більшість військовослужбовців довідались уперше, чоловікам він одразу припав до душі. Тепер вони з дитячим захопленням пробують створювати власні творчі доробки.

Творчою реабілітацією займається ще одна окрема група. Її активісти організують виїзди поранених бійців у Карпати, до Прикарпаття та інших мальовничих куточків України. Там хлопці не лише відпочивають, а й мають нагоду випробувати своє натхнення: малюють олією на полотні, акварельними фарбами на папері, займаються

художнім ліпленням тощо. Це допомагає їм швидше адаптуватися до мирного життя.

Практичне спрямування має робота, яку проводить Ірина Верхоглядова. Вона та інші жінки-волонтери плетуть маскувальні сітки для передової. Ірина підбирає матеріали, відповідну кольорову гаму в залежності від пори року, місцевості тощо. Започатковуючи експеримент, волонтери планували, що сітки плестимуть бійці, які перебувають на лікуванні. Але для більшості з них ця справа видалася занадто марудною, тож її продовжують виключно жінки.

Крім того, у госпіталі працює група волонтерів-психологів. Їхню роботу координує Віра Шевченко. Коли до госпіталю потрапляє чимало бійців із ознаками психотравматичного синдрому і штатний психолог має велике навантаження, за роботу беруться саме вони. Кожен сеанс волонтери обліковують у спеціальному журналі.

Не бракує військової «клієнтури» у волонтерів-перукарів. Вони періодично навідуються в госпіталь, аби постригти бійців. Мар'яна Доріченко, приміром, уже понад

рік приїздить по суботах. Сніжана Арутюнян та Василина Похила працюють у будні.

«ВЧИМОСЯ ОДНЕ В ОДНОГО МУДРОСТІ»

Галина Дмитренко, Олена Купецька, Олександра Афанасьєва, Юлія Семенова, Наталія Бухтєєва, Анна Курдидик, Тетяна Крутій, Ольга Аргат, Ірина Одарич, Інна Лабанович, Наталя Козіна, Юліана Чех. Ці та багато інших благодійниць становлять той авангард, на якому впевнено тримається волонтерська робота в Ірпінському військовому госпіталі. Тендітні берегині та заступниці неабияк пишаються своєю почесною місією та знайомством із захисниками. А ще черпають від них багато життєвої мудрості.

– В якусь мить свого життя я зрозуміла, що більше не можу просто сидіти вдома, – говорить волонтер Інна Лабанович. – Саме цим і зумовлений мій прихід у волонтерство. Від подруги дізналася, що вона допомагає бійцям у госпіталі. Спочатку погодилася лише спробувати, а тепер ця справа стала невід’ємною частиною мого життя. Постійне спілкування з пораненими хлопцями дозволило навести лад у власних думках. Фактично ми одне в одного вчимося мудрості, а також черпаємо віру в те, що в нашій країні зрештою все зміниться на краще.

Доброволець Сергій з Ірпеня вразив медперсонал та волонтерів своєю щирістю й відкритою душею. Під час першої мобілізації він служив розвідником у 72-й окремій

механізованій бригаді. Був поранений біля Іловайська, лікувався в ірпінському госпіталі. Одужав та повернувся на передову, а після демобілізації зрозумів, що відсиджуватися вдома не зможе. Тож знову пішов до військового комісаріату. Нині проходить службу у 80-й окремій аеромобільній бригаді.

Жодними героїчними вчинками Сергій не хвалився. Але, за словами волонтерів, з його розмов можна було зрозуміти, що військо-

вослужбовець сумлінно, чесно та виважено виконував свою роботу, не намагався десь виділитися або навпаки – захватитися за спину товаришів. Такі риси характеру неабияк імпонують волонтерам. Адже вчать обирати правильні пріоритети в житті, повертають до істинного розуміння того, що найважливіше мати близьких люблячих людей і мирне небо над головою.

Сергій БАСАРАБ

листопад 2015

СТОМАТОЛОГ ДУБНОВА: «ВОРОГУ УКРАЇНА НЕ ПО ЗУБАХ!»

Леся Юріївна Дубнова переконана: власну патріотичну позицію можна виявити лише вчинками. Киянка і волонтер, бізнесвумен і лікар-стоматолог вважає, що немає нічого простішого, ніж допомогти хлопцям на передовій своїми руками, своєю роботою

Її життя успішного бізнесмена від стоматології кардинально змінилося у грудні 2013-го. Тоді щовечора вона після робочого дня бігла додому і готувала по кілька літрів супу для хлопців, які беззмінно стояли на барикадах Майдану.

2014-го, коли ці ж хлопці у складі добровольчих батальйонів встали на захист цілісності України на Сході, вона терміново перекваліфікувалася на фахівця із добування шоломів та бронезилетів. А влітку, коли до Києва один за одним почали прилітати борти з пораненими, Леся Юріївна, не гаючи часу, поїхала з близькою подругою в Головний військово-медичний клінічний госпіталь і записалася на чергування санітаркою.

– Не хотілося бентежити молодший медичний персонал, тому не казала, що я лікар, – розповідає жінка. – Нас було вісім однодумців. Ми взяли шефство над гнійним відділенням. Встановили графік чергувань і тільки у вільний час ходили на свою основну роботу. Паралельно готували сухі борщі для відправки на передову та збирали гроші на придбання обмундирування для військовослужбовців.

Навесні 2015 року Леся Дубнова вперше потрапила в зону проведення антитерористичної операції. Це сталося після зустрічі з давнім другом із Запоріжжя Ігорем Яценком. На той момент він уже організував на Донбасі волонтерський проект «Укроп Дентал» та мобільний стоматологічний кабінет «Тризуб» для лікування бійців у зоні АТО.

Доктор Дубнова впевнена, що зубний біль – один з найбільш поширених і найгостріших болів людини. Але, на жаль, лікування його в бойових умовах на передовій для багатьох військових фельдшерів відходить на другий план.

– До команди Ігоря може долучитися будь-який стоматолог, якому не байдужа доля нашої країни, – розповідає Леся Юрїївна. – На сьогодні проект розрісся. Наприклад,

у Карлівці вже більше року працює кабінет на два крісла. Також мобільний кабінет є й в Авдіївці. Мобільна стоматологія оснащена новітнім обладнанням: стоматологічне крісло з бормашиною, рентген-апарат, автоклав, шафи для зберігання і підтримки стерильності. Зі специфічного обладнання – портативний ендодонтичний мотор, апекс-локатор, фотополімерна лампа з матеріалами. Є й стара

добра амальгама, що в усьому світі визнана найбільш підходящою для військової стоматології, адже йдеться про швидкі посріблені пломби, під якими не виникає вторинний карієс. Приміщення кабінету завжди кварцується та дезінфікується за всіма нормами санітарії.

За словами Лесі Юріївни, на жаль, серед бійців багато таких, хто не відвідував стоматолога тривалий час до армії, а тут вони втратили таку можливість узагалі. Тож кожному третьому доводиться показувати, розповідати, як чистити зуби. Почувши про мобільний стоматологічний кабінет, до медиків на прийом намагаються приїхати бійці з усіх сусідніх підрозділів.

Лікарі-волонтери також опікуються медичними частинами і кабінетами при підрозділах. І не лише збирають та передають обладнання, медикаменти, витратні матеріали, а й допомагають військовому госпіталю, що розгорнутий у секторі «Донецьк».

На рахунок Лесі Дубнової і лікарів її клініки вже три ротації. Так сталося, що знайомства на передовій переросли у дружні стосунки в мирному житті. Тепер в її клініці не буває днів без військових пацієнтів, яким надається безкоштовне стоматологічне лікування.

У клініці «Стоматологія Дубнової» не роблять різниці між військовослужбовцями Збройних Сил України та Національної гвардії, між демобілізованими і бійцями, які нині воюють на передовій. Лише з кінця 2014 року до сьогодні висококласні фахівці клініки повністю вилікували та протезували зуби понад трьомстам військовим.

– У мене в клініці багато однодумців. Своїм колегам я намагаюся донести думку, що це наша спільна війна. Хлопці воюють там, а ми беремо участь у війні тут. У нашій ініціативі суттєву допомогу надає фірма INSPE, що поставляє безкоштовні імплантати для лікування бійців, – акцентує лікар Дубнова.

Окрім цього, Леся Юріївна через друзів-ветеранів АТО отримала з військкомату список київських дітей, чії батьки-воїни загинули, та запросила всіх їх на лікування. Так, на сьогодні вже повністю проліковано і поставлено на диспансерний облік 32 дитини.

– Іноді немає часу навіть замислитися про щасливі моменти життя. Та нещодавно до клініки завітав військовий, якого я колись лікувала в зоні АТО. Він приніс величезний букет троянд і поцілував мені руку, мовляв, це подяка за наше ставлення до них. Саме в цей момент я відчула справжню гордість і подумала, що все інше в порівнянні із цим – дрібниці.

Євгеній СИЛКІН

листопад 2016

ВОНИ ПЛЕТУТЬ ПЕРЕМОГУ

Микола ще здалека почув перешіптування чужинців. Відчуття, що терористи стоять просто в нього над головою, підтвердилося тієї миті, коли гілка дерева, яку бачив перед собою розвідник, тріснула під чоботом ворога. Ворожа ДРГ його не помітила. Чоловік не сумнівався, що її належно зустрінуть побратими.

«Дякую вам, дівчата, за вашу працю», – подумки згадав Микола «київських навучих», які сплели його «кікімору». Вже вкотре маскувальний костюм зробив бійця непомітним, врятував життя і дозволив успішно виконати бойове завдання в тилу противника

У кожне плетіння сітки чи маскувального костюма з чудернацькою назвою «кікімора» невеликий колектив патріотично налаштованих жінок вкладає найцінніше – свої любов і надію на найшвидшу перемогу.

«Маскувальна сітка на вежі» – таку назву для своєї волонтерської організації жінки обрали тому, що з вересня 2014 року розташувалися в одній кімнатці стародавньої занедбаної Наводницької вежі в Києві. У XVIII столітті споруда будувалася як оборонна казарма для кількох армійських рот, розрахована на 500 осіб з озброєнням і 22 гармати. Через невеликі розміри називалася малою вежею. Нині ж будівля є архітектурною пам'яткою столиці. Та жінки оживили її своєю присутністю і знову

повернули попереднє призначення – служити на користь військовим.

Багато киян дізналися про існування вежі завдяки тому, що саме тут щодня, як бджілки у вулику, трудяться невтомні «київські павучихи», як вони самі себе називають. Кожен небайдужий несе сюди для передачі бійцям на фронт харчові продукти, допомагає коштами, а також – необхідними для плетіння маскувальних сіток старими речами.

– На кошти, які до нас надходять, ми купуємо рибацьку сітку, але для того, щоб вона стала маскувальною і такого кольору як місцевість, де перебувають українські підрозділи, нам доводиться шукати матеріал, фарбувати його, а це дуже копітка робота, – розповідає одна зі співзасновниць волонтерської організації пані Ірина Герасименко.

За її словами, для якісної маскувальної сітки підійде будь-яка непотрібна в господарстві ганчірка, колір також не має значення, адже все, що вдається зібрати, жіночки вдало, хоч і не в легкий спосіб перекрашують у колір хакі.

Майже всі жінки, які працюють нині у вежі, розпочали свою волонтерську діяльність ще на Майдані. Далі по мірі можливостей допомагали солдатам в АТО і пораненим у шпиталях. А як почули від бійців, що на Сході підрозділам потрібні маскувальні сітки, об'єдналися навколо цієї ідеї-завдання і почали працювати. Кожного вечора після того, як закінчували доглядати поранених бійців у

шпиталі, а дехто після роботи, йшли не додому, а плести потрібну фронту сітку.

2014 року в невеличкому приміщенні не було де впас-ти яблуку, налякані війною люди приходили до вежі, аби хоч чимось допомогти. З часом охочих ставало дедалі менше, патріотизм згасав, деякі переставали приходити, мотивуючи це тим, що вони втомилися від війни.

На запитання, скільки ж за ці роки сплетено сіток, відповідають гуртом, що порахувати важко, але жінки стверджують, що кількість виготовлених їхніми руками сіток і «кікімор» уже давно перевищила тисячу.

Одну розтяжку сітки беруться виплітати три-чотири жінки. Майстрині стверджують, що це оптимальний варіант для ефективної роботи.

Основні розміри сіток, які бійці замовляють найчастіше – від 50 до 100 квадратних метрів. Тяжко працюючи, жінки встигають щомісяця надсилати до зони АТО близько десяти сіток. Усе залежить від того, на які розміри сіток – для техніки чи бліндажів – є попит. «Кікімори» ж мають своїх персональних замовників, адже їх необхідно виготовити, зважаючи на зріст бійця, призначення його підрозділу, пору року та умови ландшафту, де військовослужбовець має виконувати бойові завдання.

Перед відправкою в зону АТО до кожної готової сітки та «кікімори» жінки вкладають розроблені власноруч листівки та виготовлені обереги – ляльки-мотанки.

Нині замовниками «павучих» є всі підрозділи, які перебувають на Сході держави. Улюбленців немає. Існує черга залежно від замовлення, згідно з нею і виготовляють сітки.

Матеріали для плетіння жінки закупають у магазинах секонд-хенду, приносять з дому, збирають у людей, потім власноруч фарбують у потрібні кольори. Найкраще підходять натуральні тканини, які простіше пофарбувати і в подальшому розрізати чи розірвати на клаптики.

Пані Тетяна вважає своїм обов'язком працювати в цьому осередку патріотів. Її чоловік і син не можуть воювати, тому жінка взяла на себе зобов'язання хоч у такий спосіб допомагати війську і державі.

– На мене покладено завдання із закупівлі тканини та її фарбування, готую матеріал для плетіння, – розповідає Тетяна. – Це не так легко, за відсутності чоловіків,

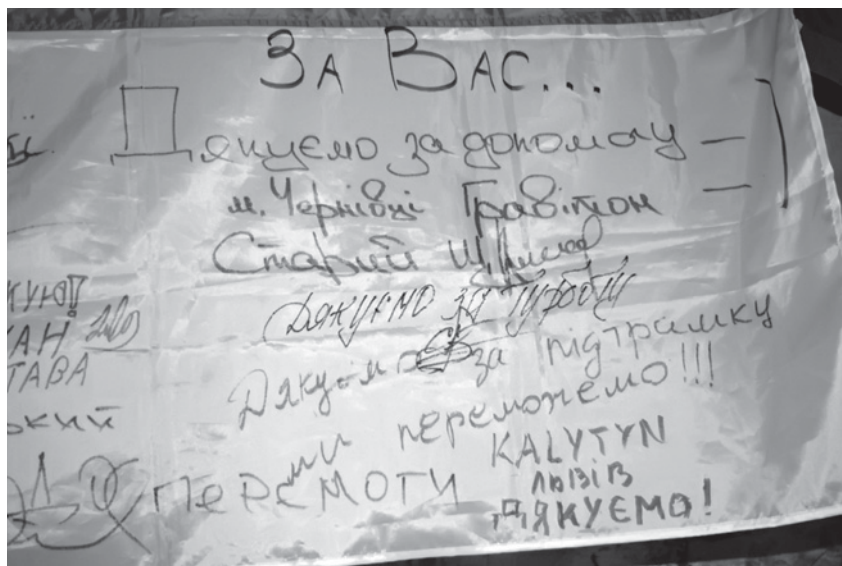

це все потрібно до-нести, пофарбувати і розірвати на потрібні шматочки.

Лише уявіть: чоловіча сорочка будь-якого кольору після фарбування використовується без залишків: манжети, комір, кишені – усе йде на створення сітки або «кікори». На жаль, на сьогодні є гостра нестача тканини. Ті люди, які раніше приносили матеріал, уже не приходять. Але жінки знають, що війна ще не закінчилася і по-

треба в маскувальних сітках у бійців не зникла.

Майстрині говорять, що на власні очі бачили не один заклик у пресі, де йшлося про те, що вже достатньо допомагати волонтерам збирати речі, бо бійці й підрозділи забезпечені всім необхідним. Але якщо це так, кажуть жінки, то вони б це відчули найперші, адже мають зв'язок майже з кожним підрозділом, що нині на передовій, і добре знають, що замовлення як надходили, так і надходять.

Пані Леся працює державним службовцем у Міністерстві інфраструктури. Свою волонтерську діяльність розпочинала з того, що возила продукти харчування у волонтерський пункт, розташований на залізничному вокзалі столиці. Там їй і підказали адресу «Маскувальних сіток на вежі».

– Коли я сюди потрапила, була приємно вражена дружним колективом, нині ми життя одна без одної вже не уявляємо, ми – як одна сім'я, – говорить Леся.

Кожного вечора вони приходять до вежі з піснями та жартами, із власними життєвими історіями, вузлик за вузликом плетуть дуже важливі для бійців маскувальні сітки.

Та не все в жінок гаразд. Нелегка праця – влітку в спеку, взимку в холод і сирість – супроводжується пилом від тканини та мішковини. Стеля протікає, у будівлі немає опалення. З настанням холодів жінкам доводиться самостійно дбати про те, де придбати дрова для невеликої «буржуйки», яка хоч якось обігріває приміщення. Допомоги чекати немає від кого. Представники історичного музею Києва заборонили щось переобладнувати, адже ця споруда є історичною пам'яткою.

Євгенія прийшла до організації у грудні 2014 року, після того, як багато разів допомагала бійцям матеріально. Передаючи харчі на передову, зрозуміла, що потрібно й ще щось робити самостійно.

– У мене дуже відповідальна й копітка праця – плету «кікімори», – каже Євгенія. – У цій роботі потрібно підібрати колір і нарізати правильні розміри тканини та мішковини. Ми стараємося зробити все, щоб наша робота була якісною і корисною, адже приємно, коли твій «витвір мистецтва» зберігає комусь життя, – зауважує дівчина.

Той, хто хоч раз спробував виготовити маскувальний костюм «кікімора», розуміє, наскільки це довготривалий, копіткий і небезпечний процес. Потрібно мати не лише терпіння, а й здоров'я. Пил з мішковини і фарби з розірваної тканини подразнюють органи дихання, тому майстринам доводиться працювати в захисних масках.

– Головне правильно і якісно зшити основу костюма – рибацьку сітку, а це вдається зробити не кожній, потрібно бути швачкою з досвідом, таких жінок нам бракує, – розповідає колишня працівниця столичного ЦУМу Олена Сергєєва. – У нас лише одна подруга може виконувати цю роботу, а тому доводиться інколи власноруч петельку за петелькою, нервуючи та втомлюючись, вишивати вкрай необхідний костюм для «вечірнього виходу» розвідника.

Ті військові підрозділи і військовослужбовці, які отримали вироби невтомних «київських павучих», постійно

дякують листівками з передової, офіційними подяками та грамотами. Хлопці надсилають шеврони своїх підрозділів, яких у жінок уже ціла колекція. Окремі підрозділи шлють відеозвіти про використання безпосередньо на передовій доробку майстринь, до яких додають вдячні відеозвернення. Часом бійці заходять у гості, розповідаючи цікаві історії про те, як «кікімори», сплетені жіночими руками, допомагають розвідникам залишатися непоміченими ворогом.

Перебуваючи особисто з волонтерськими завданнями в зоні АТО, жінки впізнають свої сітки. Кажуть, що кожна волонтерська група по особливому виплітає маскувальні візерунки. Хтось плете пелюстки, інші зав'язують на вузол. Власний стиль плетіння «київські павучихи» жартома називають «шлях нетверезого хробака». Майстрині переконані, що таким способом більше ніхто не плете.

Тішить жінок те, що є в підрозділах командири, які ставляться до сіток по-господарськи. Після зими готують їх до наступного року – просушують і складають у надійні місця, так само дбайливо вояки опікуються й літніми сітками. Це свідчить про шанобливе ставлення до праці майстринь, які по всій країні плетуть такі необхідні на фронті речі.

Сестри-близнючки Людмила та Олександра за фахом геологи. Вони радіють, що входять до складу цього чудового жіночого колективу.

– Останнім часом я менше долучаюся до плетіння, більше працює моя сестра, а все тому, що маю

вдома непосидючого чотирирічного онука, – розповідає з усмішкою пані Людмила. – Наші діти та онуки нами дуже пишаються, адже поділяють думку про те, що для настання миру потрібно кожному щось робити.

Підтримують сестер і рідні. Нещодавно їхня подруга, яка була вимушена продати в анексованому Криму все майно, спеціально привезла з півострова накопичену роками постільну білизну і віддала її на матеріал для плетіння сіток.

Події, які сколихнули Україну – захоплення Криму, ескалація конфлікту на Сході держави – надихнули сестер на написання віршів. А головними шанувальниками творчості є їхні рідні, а також найкращі подруги, яким вони читають свої вірші під час плетіння сіток.

«Маскувальна сітка на вежі» об'єднала у своїх лавах вчителя, лікаря, геолога, художника, юриста, перекладача, менеджера, журналіста, пенсіонерів, переселенців.

Нещодавно до складу організації увійшли Леся і Румія. Жінкам разом із родинами довелося переїхати до столиці з Донеччини та отримати статус переселенців. Покинути довелося все – роботу, рідню, житло.

Татарка Румія із чоловіком Геннадієм та двома дітками переїхали з Єнакієвого вимушено. Геннадій з перших днів російської агресії взяв до рук зброю і добровольцем пішов до лав Збройних Сил України захищати рідний донецький край. Повертатися з війни було нікуди, адже в підконтрольному бойовикам Єнакієвому два будинки родини були зруйновані. Тому, забравши сім'ю з небагатьма вцілілими речами, чоловік вирушив до Києва в пошуках захисту та притулку.

Відчувши війну на собі й побачивши «руській мір» на власні очі, Румія і Геннадій допомагають пораненим у Центральному військово-медичному клінічному центрі та госпіталі в Ірпені, готують для них їжу, здають кров, а вечорами плетуть сітки.

Сподіваються на державу і невтомні «павучихи».

За словами тимчасового виконувача обов'язків начальника Головного управління оперативного забезпечення Збройних Сил України полковника Василя Кіцули, для військових частин ЗС України, які беруть участь у проведенні АТО, з початку операції з відновлення територіальної цілісності закуплено 3000 маскувальних

комплектів, а силами підрозділів, підпорядкованих ГУОЗ, виготовлено майже 300 маскувальних покриттів для зимових умов.

– 2017 року плануємо закупити 1700 маскувальних комплектів, – каже полковник Василь Кіцула. – Ще 150 маскувальних комплектів будуть виготовлені власними силами. Особовий склад дисциплінарного батальйону нині відновлює маскувальні покриття, які мають непридатний для експлуатації стан.

Вражають своїм бажанням допомогти волонтерському руху і воїнам АТО діти. Наприкінці навчального року школярі з Білої Церкви передали «київським павучихам» кошти, які виторгували на одному зі шкільних ярмарків, продавши свої доробки, малюнки, солодоші та картини. Одну картину – образ Ісуса Христа, яку намалювала тринадцятирічна дівчинка, подарували волонтерам.

Господь Бог підтримує жінок, а його образ на картині щодня надихає на непросту, але таку потрібну роботу.

Олександр БІРЧЕНКО

серпень 2017

ЗМІСТ

ВСТУП	3
КРІЗЬ ПРИЦІЛ «РИЖОГО АНГЕЛА»	5
101 ТРОЯНДА ДЛЯ КАТРУСІ	15
«ВАЛЬКІРІЯ»	26
БЛАКИТНООКА ДЕСАНТНИЦЯ	35
МАРУСІНІ ВЕДМЕДІ	45
МАМИНЕ СЕРЦЕ	57
В ЇЇ ІМЕНІ – ПЕРЕМОГА, В РУКАХ – НАДІЯ	65
ВОНА ГОДУЄ ДЛЯ ПЕРЕМОГИ	73
РОЗСТРІЛЯНІ НЕРВИ	84
КАРДІОГРАМА МУЖНОСТІ	95
ГОЛОВНА РОЛЬ АКТРИСИ	104
БЕЗ МАКІЯЖУ – У КАМУФЛЯЖІ	114
КАРТИ СОЛОМІЇ	121
МРІЯ, ЩО ЗДІЙСНИЛАСЯ	131
ПРОРОЦТВО ЖАННИ	139
МАМА МАЙДАНУ	143

«АМАЗОНКИ» З ЧУЙНИМИ СЕРЦЯМИ	157
ПИРІЖКИ ВІД РАЄЧКИ ПІД КУМАСИН БОРЩИК	168
«ВЕЗУНЧИК», «РЯТУНЧИК» І МАРИНА.....	176
А КАЖУТЬ, ЯНГОЛІВ НЕМАЄ.....	190
СТОМАТОЛОГ ДУБНОВА: «ВОРОГУ УКРАЇНА НЕ ПО ЗУБАХ!».....	202
ВОНИ ПЛЕТУТЬ ПЕРЕМОГУ.....	207

**УКРАЇНА
МАЄ ЗНАТИ
СВОЇХ ГЕРОЇВ**

ПРОРОЦТВО ЖАННИ

Історії українських воїнів

За загальною редакцією В. Буряченка

Літературні співробітники:

Тетяна Король, Наталія Буряченко, Олена Полянська

Технічний редактор *Олександр Панюков*

*Верстку та макетування виконано у комп'ютерному центрі
журналу «Військо України»*

Партнер проекту
ТОВ «Таланлепром»

TALAN.IN.UA

Надруковано ТОВ «Оксіпринт»
01014, Київ, вул. Звіринецька, 63
Наклад 1000 прим.

Здано до виробництва 07.02.2018. Підписано до друку 04.10.2017. Формат 60x90/32.
Друк офсетний. Папір офсетний. Гарнітура Story. Ум.друк.арк.7,02. Зам. 12

